

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΙΤΤΑΚΙΟΝ ΑΡ. 1

ΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2003

© Ἑλληνική Ἐπιγραφική Ἑταιρεία, 2003

ISBN 960-86121-2-8

ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΙΤΤΑΚΙΟΝ ΑΡ. 1

ΑΓΓΕΛΟΥ Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ – ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ ΙΚΑΡΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 2003

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

πιπτάκιον, τό· πινακίδιον πρὸς γραφήν, δελτίον

Με τὸν παρόντα τόμο ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιγραφικὴ Ἐταιρεία ἐγκαινιάζει σειρὰ ἀυτοτελῶν ἐκδόσεων τῆς ὑπὸ τὸν τίτλο ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟΝ ΠΙΠΤΑΚΙΟΝ.

Ὁ τίτλος εἶναι δάνειος· τὸν εἶχε καθιερώσει ὁ Βασίλειος Λεονάρδος ὡς κεφαλίδα στὸ φυλλάδιο ὁδηγιῶν πρὸς τοὺς συγγραφεῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος, ὅταν διηύθυνε (1910-1913) τὴν ἐκδόσή της. Ὑπ' αὐτὸν ἀνεγράφοντο οἱ τόμοι τῶν *Inscriptiones Graecae*, ἡ συντομογράφηση καὶ τὰ περιεχόμενά των, καὶ τὸ κυριώτερον, ἡ ἔκθεσις τοῦ τρόπου ἐκδόσεως τῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς χρήσεως τῶν ἐπιγραφικῶν συμβόλων.

Ἐπελέγη ἀκόμη ὁ τίτλος αὐτός, διότι ἀνακαλεῖ τὸ σεβάσμιον ὄνομα τοῦ Κυριακοῦ Σ. Πιπτάκη, ἥρωος ἀρχηγέτου τῆς ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ πρώτου ἐκδότου χιλιάδων ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν.

Στὴν σειρὰ θὰ δημοσιεύεται τὸ ἐπιγραφικὸ ὕλικὸ ἀπὸ τὴν ἐργασίᾳ τῆς Ἐταιρείας στὰ Μουσεῖα, στοὺς ἀρχαιολογικοὺς χώρους, στὴν ὕπαιθρο, καὶ παραλλήλως ἀποδελτιώσεις παλαιῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιγραφικῶν, δημοσιεύσεων ἢ ἀρχείων.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπιγραφικὴ Ἐταιρεία πιστεύει ὅτι ἡ ἐπιγραφικὴ ἔρευνα τουλάχιστον ἀπὸ Ἑλληνικῆς πλευρᾶς πρέπει νὰ θέσῃ ὡς πρωτεύοντα στόχο τῆς τὴν ἀποτίμησις τοῦ ἐπιγραφικοῦ πλούτου, δηλαδὴ τὴν διακρίβωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σωζομένων σήμερα ἐνεπιγράφων λίθων καὶ ἐκείνων ποὺ λανθάνουν.

Ὡς πρῶτο καὶ ἀναγκαῖο βῆμα θεωρεῖ τὴν σύνταξιν καταλόγων, συνοπτικῶν κατ' ἀρχὰς καὶ μετὰ τὸν χρόνον ἀναλυτικῶν, τῶν ἐπιγραφῶν ποὺ ἀπόκεινται στὰ κατὰ τόπους Μουσεῖα καὶ στοὺς

ἀρχαιολογικούς χώρους. Οἱ κατάλογοι θὰ ἐπιτρέψουν νὰ γνωρίζουν καὶ οἱ ἀρμόδιες Ἐφορεῖες Ἀρχαιοτήτων καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ κοινότης, ποιοὶ λίθοι καὶ σὲ ποιά κατάσταση σώζονται καὶ ποιοὶ λανθάνουν καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ἀναζητηθοῦν.

Ὑπηρετῶντας τὸν στόχο αὐτὸν μέλη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπιγραφικῆς Ἐταιρείας, ἄλλοτε μόνοι ἄλλοτε μὲ τὴν συνεργασία μελῶν τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας, ἔχουν συντάξει ἢ συντάσσουσαν καταλόγους Μουσείων καὶ Ἀποθηκῶν.

Στὸν πρῶτο τόμο τοῦ ΕΠΙΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΠΤΑΚΙΟΥ δημοσιεύονται ἐπιγραφές τῆς Ἰκαρίας. Θὰ ἀκολουθήσουν ἡ ἐπιγραφικὴ ἐσοδεῖα τῶν ἐξορμήσεων μελῶν τῆς Ἐταιρείας στὴν Ἀνάφη καὶ οἱ ἐπιγραφές τοῦ Μουσείου Σαλαμῖνος.

Α.Π.Μ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὸ 1807 ὁ Κυριακὸς Μελίρρυτος ἀντέγραψε ἐπιγραφὴ¹ οἰκοδομημένη στὴν ἀγία Τράπεζα μικρῆς ἐκκλησίας τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου κοντὰ στὸ χωριὸ Γιαλισκάρι τῆς Ἰκαρίας.

Μίαν ἄλλη, χαραγμένη σὲ βράχο στὰ Θέρμα, ἀντέγραψε ὁ L. Ross τὸ 1841 κατὰ τὸ ταξίδι του στὴν Ἰκαρία.²

Ἐπιγραφές τῆς Ἰκαρίας ἐδημοσίευσαν οἱ Ἄρ. Μ. Φοντριέρ, Παπᾶ-Γεῶργις,³ Ἐπαμ. Σταματιάδης, Π. Δρέλλιας, Ἴ. Μελᾶς καὶ A. Papalas.⁴

Τὰ ἔτη 1895 καὶ 1900 ὁ L. Bürchner⁵ καὶ τὸ 1924 ὁ A. Rehm,⁶ –ὁ δεύτερος κατόπιν ἐντολῆς τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερο-

---

1. Εἶναι ἡ ὑπ' ἀρ. 39 τῆς παρούσης ἐκδόσεως.

2. Δύο χρόνια ἀργότερα ἐδημοσίευσε σχεδιογράφημά της, βλ. L. Ross, *Inselreisen*, II, Stuttgart und Tübingen 1843, 161.

3. Τῶν Ἄρ. Μ. Φοντριέρ καὶ Παπᾶ-Γεῶργι οἱ δημοσιεύσεις εὐρίσκονται στὸ *ΜΒΕΣ* 1 (1873-1875) [1875] 139, 141-142.

4. Βλ. ἀντιστοίχως, Σταματιάδου, *Ἰκαρικά* 21-22, 40-41· Π. Δρέλλια, *Λεύκωμα Ἱστορικὸν τῆς Ἰκαρίας*, 1939, 45-46, 54-56· Μελᾶ, *Ἱστορία Α'*, 51, σημ. 4· 115, Β', 6-10· Papalas, *Icaria* 180-185.

5. Ὁ Bürchner ἐταξίδευσε κατὰ τὸ Θέρος καὶ Φθινόπωρο τοῦ 1895 στὰ νησιά Σάμο, Πάμο, Λέρο καὶ Ἰκαρία, ὅπου καὶ ἀντέγραψε ἐπιγραφές. Συνοπτικὴ ἐπιστολιμαία ἐκθεση γιὰ τὸ ταξίδι του ἔστειλε στὸν A. Kirchhoff στὶς ἀρχές τοῦ 1896. Ἀντίγραφο τοῦ γράμματός του εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μᾶς στείλει ὁ Kl. Hallof. Ἀλλὰ αὐτὴ δὲν ἦταν ἡ πρώτη του ἐπίσκεψη στὰ νησιά. Πρώτη φορὰ ἐπῆγε ἐκεῖ τὸ 1888, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ἐπιστολές του πρὸς τὸν A. Kirchhoff φυλασσόμενες στὸ Ἄρχεῖον τῶν *Inscriptiones Graecae*.

6. Ἐκθεση τῆς ἐργασίας δίδει ὁ Rehm, Bericht über eine Reise nach den Inseln Ioniens, vom 21. August bis 22. Dezember 1924, *SBAkBerlin* 1926, 90-94· εἰδικῶς γιὰ τὴν Ἰκαρία καὶ τὶς ἐπιγραφές στὴν σελ. 92. Σύντομη

λίνου-, απέγραψαν κατὰ τὰ σύντομα ταξίδια τους στὸ νησί ὅσες ἐπιγραφές ἐντόπισαν.

Τὸ 1995 ἡ Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften διὰ τοῦ Dr. Klaus Hallof, ὑπευθύνου τοῦ προγράμματος τῶν Inscriptiones Graecae, ἀπηύθυνε στὸν ὑπογραφόμενον τὴν εὐγενικὴ καὶ τιμητικὴ πρόσκληση νὰ μελετήσῃ τις ἐπιγραφές τῆς Ἰκαρίας χάριν τῆς ἐκδόσεώς των στὸ δεύτερο τεῦχος τῶν IG XII 6.

Ἀκολούθως ἐζήτησα ἐγγράφως ἀπὸ τὴν ΚΑ΄ Ἐφορεία Προϊστορικῶν καὶ Κλασσικῶν Ἀρχαιοτήτων ἄδεια μελέτης καὶ δημοσιεύσεως τῶν ἐπιγραφῶν.

Τὴν Ἰκαρία ἐπισκέφθηκα πέντε φορές. Ἡ πρώτη ἐπίσκεψη διήρκεσε ἀπὸ τὴν 30ῆ Ἰουλίου ἕως τὴν 16ῆ Αὐγούστου 1995 καὶ ἡ δεύτερη ἀπὸ τὴν 8ῆ ἕως τὴν 17ῆ Αὐγούστου 1998· ἡ τρίτη ἀπὸ τὴν 26ῆ Σεπτεμβρίου ἕως τὴν 1ῆ Ὀκτωβρίου 2001. Τὴν δεύτερη καὶ τὴν τρίτη φορὰ ἐπήγαμε μὲ τὸν φίλο καὶ παλαιὸ μαθητὴ μου Γιώργο Παπαδόπουλο. Τὴν τέταρτη (2-4 Ἰουνίου 2002) μὲ τὸν ἐπιμελητὴ Ἀρχαιοτήτων Ἀθαν. Θέμο, ἐπίσης φίλο καὶ παλαιὸ μαθητὴ μου. Πέμπτη ἐπῆγα στὶς 12-14 Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους.

Ἡ πλειονότης τῶν ἐπιγραφῶν φυλάσσεται στὴν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Κάμπου. Ἡ Συλλογὴ συγκροτήθηκε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ καθηγητῆ Ἰ. Κουτσογιάννη σὲ μικρὸ κτήριο, ἡ ὑπάρξη τοῦ ὁποίου ὀφείλεται στὸν ζῆλο καὶ τὴν προθυμία τῶν Ἰκαριωτῶν. Οἱ ὑπόλοιπες ἐπιγραφές φυλάσσονται στὴν Συλλογὴ τοῦ Ἀγ. Κηρύκου.⁷

Στις δύο αὐτὲς Συλλογές καὶ στὸν οἰκισμὸ τοῦ Κάμπου περιορίσαμε τὴν ἐργασία μας.

Ἀπὸ τις ἤδη δημοσιευμένες ἢ μνημονευόμενες στὰ ἡμερο-

ἀναφορὰ ὑπὸ τὸν τίτλο Untersuchungen auf den Inseln Ioniens δημοσίευσε στὸ περιοδικὸ *Gnomon* 2 (1926) 123-124 (περὶ Ἰκαρίας στὴν σελ. 124).

7. Περὶ τῶν Συλλογῶν βλ. Μελά, *Ἱστορία Β'*, 5· Ν. Σ. Ζαφερόπουλου, *ΑΔ* 25 (1970) [1973] Β'2 - Χρονικά 422 καὶ Π. Λαζαρίδη, *ΑΔ* 23 (1968) [1969] Β'2 - Χρονικά 398.

λόγια τῶν L. Büchner καὶ A. Rehm, ἀντίγραφα τῶν ὁποίων εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ μοῦ στείλῃ ὁ Dr. Kl. Hallof, δὲν ἐντοπίσαμε περὶ τὶς 25· ἀντιθέτως ἀπεγράψαμε ἄλλες, ἄγνωστες προηγουμένως. Ἐκ τῶν αὐτῶν δύο ψηφίσματα (βλ. τὸ Παράρτημα καὶ τὸν πίν. 1) δημοσιεύθηκαν ἤδη στὸ περιοδικὸ *Chiron* 29 (1999) 225-231. Στὴν παροῦσα ἐκδοσὴ δημοσιεύομε μόνον τὶς ἐπιγραφὰς ποὺ ἐντοπίσαμε. Στὸ ὑπὸ ἐκτύπωσιν δεῦτερο τεῦχος τῶν IG XII 6 περιλαμβάνονται τόσον οἱ σωζόμενες, ὅσο καὶ οἱ λανθάνουσες.

Ὡς Ἐπίμετρον προσθέσαμε δύο ἐπιστολές. Ἡ πρώτη, τοῦ Ἰωάννου Συκουτρῆ, ἔχει γραφῆ στίς 3 Σεπτεμβρίου 1933 ἀπὸ τὶς Ράχες Ἰκαρίας. Ἀναφέρεται στὴν εὔρεση τοῦ περιφήμου ἀναγλύφου στὸ χωριὸ Καταφύγι. Πιστεύομε ὅτι ἔχει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον, διότι ἀποδίδει μὲ τρόπο ζωηρὸ καὶ παίζουσα διάθεση τὴν ἀναστάτωση ποὺ προκάλεσε στοὺς κατοίκους ἢ εὔρεση τοῦ «ἀγάλματος» καὶ τὴν στάση τους πρὸς τὸν «κύριο καθηγητῆ», ἀλλὰ καὶ διότι ἀναδεικνύει μίαν ὄψη τῆς κλασσικῆς φιλολογίας ὅπως λυπηρῆ· τὴν διαφαινόμενη ἀμηχανία ἐνὸς κλασσικοῦ φιλόλογου, ἐνὸς ἐρμηνευτοῦ τῶν μνημείων τοῦ λόγου, καὶ μάλιστα σημαντικώτατου, ἐμπρὸς σὲ μίαν ἄλλη ἐκφανση τοῦ ἀρχαίου κόσμου, σὲ ἓνα μνημεῖον τῆς τέχνης. Λυποῦμαι νὰ πῶ ὅτι ἡ διάστασις αὐτῆ δὲν ἦταν καὶ δὲν εἶναι μόνον ἐλληνικὸ φαινόμενο, ἀλλὰ διεθνές, καὶ μάλιστα προϊόντος τοῦ χρόνου γίνεται ὅλο καὶ μεγαλύτερη. Ἡ κλασσικὴ φιλολογία ἔχει ἀπὸ πολλοῦ χρόνου κόψει τοὺς δεσμούς της μὲ τὴν ἀρχαιολογία, καὶ δυστυχῶς, καὶ παρὰ δόξαν, καὶ μὲ τὴν ἐπιγραφικὴ. Ἡ πλειονότης τῶν κλασσικῶν φιλόλογων, χωρὶς νὰ τὸ ὁμολογῆ, πιστεύει πῶς ἄλλα εἶναι τὰ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ τῶν κειμένων καὶ ἄλλα τῶν ἐπιγραφῶν.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ εἶναι τῆς ἀρχαιολόγου Βαρβάρας Φιλιππάκη (†1997). Ἐχει ἀποσταλῆ στίς 25.11.1957 ἀπὸ τὸ Βαθὺ Σάμου. Ἀπευθύνεται στὸν Νικόλαο Κοντολέοντα (1910-1975) καθηγητῆ τῆς Ἀρχαιολογίας στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ πρώην ἔφορο τῶν Ἀρχαιοτήτων Κυκλάδων. Κύριο θέμα ἔχει καὶ αὐτὴ κατ' οὐσίαν τὸ ἀνάγλυφο τῆς

Ἰκαρίας καὶ τὸ «ταφάκι» ποὺ βρέθηκε πολὺ κοντὰ σὲ αὐτό. Μὲ τὴν ἀφορμὴ τῆς ἐξορμήσεώς της στὴν Ἰκαρία ἢ Φιλιππᾶκη παρέχει ἐπίσης ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ τὸν λόφο τῆς Ἁγ. Εἰρήνης στὸν Κάμπο. Τὸ κυριώτερο ὅμως, στὴν ἐπιστολὴ ἀποτυπώνονται ἔντονα οἱ δυσκολίες τῆς νέας τότε ἐπιμελήτριας Ἀρχαιοτήτων στὸν τόπο ὑπηρεσίας της, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ ἀγάπη ποὺ τῆς ἐγέννησε γιὰ τὴν Ἰκαρία ἢ πρώτη ἐπαφή της μὲ τὸ νησί καὶ τοὺς ἀνθρώπους του.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ. Τὸν Dr. Klaus Hallof εὐχαριστοῦμε ἀπὸ καρδιᾶς ὄχι μόνον διότι μὲ προθυμία μᾶς ἔστειλε ἀντίγραφα τῶν ἡμερολογίων τῶν L. Büchner καὶ A. Rehm, ἀλλὰ καὶ διότι οἱ εὔστοχες καὶ οὐσιώδεις παρατηρήσεις του μᾶς ἐπροστάτευσαν ἀπὸ λάθη καὶ ἐβελτίωσαν πολὺ τὸ κείμενό μας.

Τὸν Dr. Erkki Sironen ἐπίσης εὐχαριστοῦμε, διότι μὲ ἐπιστολὴ του συνεισέφερε στὴν πληρέστερη παρουσίαση ὀρισμένων ἀπὸ τὶς χριστιανικὲς ἐπιγραφές.

Ὁ καθηγητὴς κ. Denis Feissell, στὸν ὁποῖο ἔστειλα τὴν σχεδὸν τελικὴ μορφή τῶν λημμάτων τῶν χριστιανικῶν ἐπιγραφῶν εἶχε τὴν καλοσύνη νὰ ἀπαντήσῃ δι' ἐπιστολῆς. Στὴν μακρότατη πείρα του καὶ τὴν ἐρμηνευτικὴ του δεινότητα περὶ τὶς ἐπιγραφές τῶν χριστιανικῶν χρόνων ὀφείλεται ἡ σύνδεση τῶν δύο τεμαχίων τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 30, καθὼς καὶ οἱ χρήσιμες παρατηρήσεις καὶ βιβλιογραφικὲς ὑποδείξεις στὶς ὑπ' ἀρ. 31 καὶ 35 ἐπιγραφές. Τὸν εὐχαριστοῦμε καὶ ἀπὸ τὴν θέση αὐτή.

Μὲ προθυμία ἀπάντησε στὰ ἐρωτήματά μας περὶ τοὺς δύο «πολυτέκνους» τῆς ἐφηβικῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 2 ὁ φίλος καθηγητὴς κ. Nigel Kennel, ὁ ὁποῖος ἀπὸ μακροῦ χρόνου εἰδικεύεται στὴν μελέτη τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐφηβείας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ζητημάτων. Τὸν εὐχαριστοῦμε πολὺ.

Ὁ ἔγκριτος κλασσικὸς φιλόλογος καὶ νεοελληνιστής, παλαιὸς καὶ ἀγαπητὸς φίλος, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γιώργος Χριστοδούλου ἔσπευσε,

ὅπως πάντοτε χωρίς νὰ φεισθῆ τοῦ πολυτίμου χρόνου του, νὰ ἀπαντήσῃ καὶ διὰ ζώσης καὶ δι' ἐπιστολῆς σὲ ἐρωτήματά μου γιὰ τὴν μορφή τῶν ρηματικῶν τύπων, οἱ ὁποῖοι ἐμφανίζονται στὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 32. Τοῦ εἶμαι ὑπόχρεως.

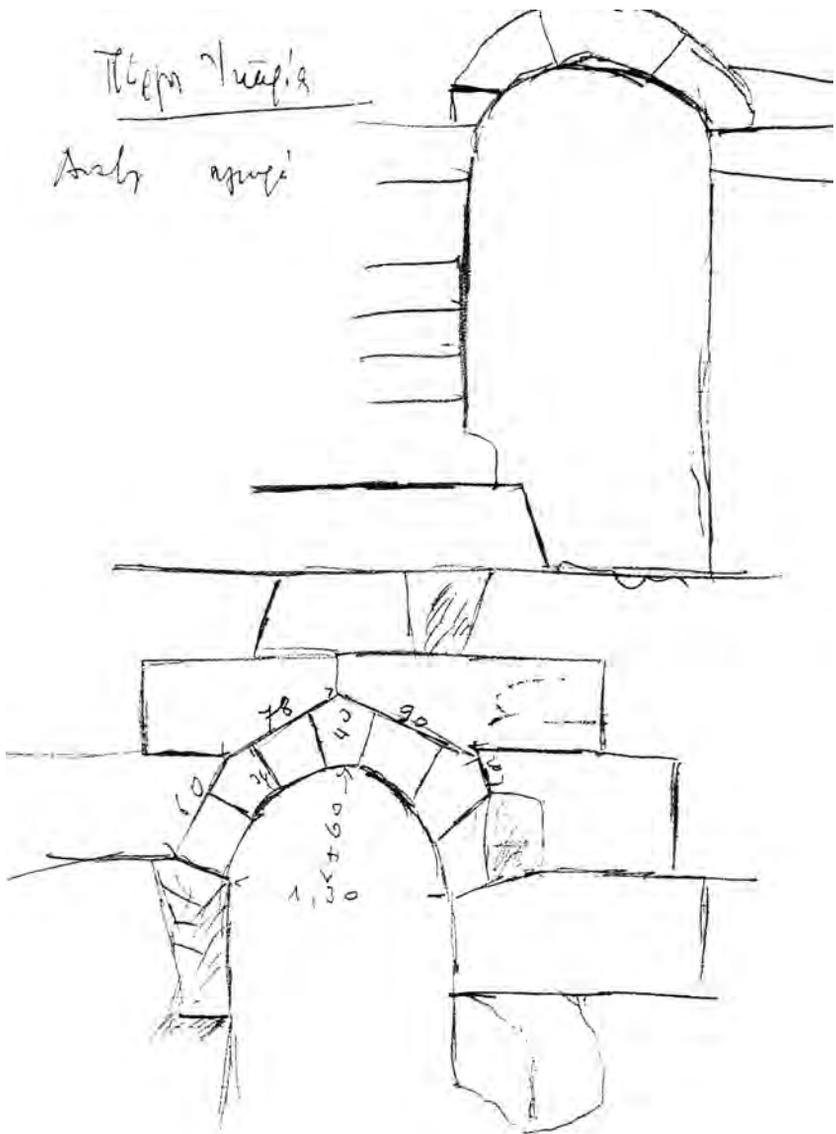
Πρὶν κλείσω τὸ σημείωμα ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω τὶς εὐχαριστίες μου στοὺς διαδοχικοὺς προΐσταμένους τῆς Ἐφορείας τὸν κ. Ἄδ. Σάμψων, τὴν κυρία Σταυρούλα Σαμαρτζίδου καὶ τὴν κυρία Μαρίτσα Μαρθάρη, ἐφόρους τῶν Ἀρχαιοτήτων, οἱ ὁποῖοι ἔκαμαν δεκτὴ τὴν αἴτησή μου. Ἐπίσης τὴν κυρία Φωτεινὴ Ζαφειροπούλου ἐπίτ. ἔφορο τῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ ἐπὶ μακρὸν προϊσταμένη τῆς Ἐφορείας Κυκλάδων, διότι ὅχι μόνον μᾶς παρεχώρησε τὸ δικαίωμα τῆς μελέτης τῶν ἐπιγραφῶν, οἱ ὁποῖες εὑρέθησαν ἢ πάντως περισυνελέγησαν ὅταν ὁ μακαρίτης Νικόλαος Ζαφειρόπουλος καὶ κατόπιν ἡ ἴδια διηύθυναν τὴν Ἐφορεία, ἀλλὰ καὶ μᾶς παρότρυνε νὰ ἀναλάβωμε τὴν ἐργασία αὐτή.

Τὴν παλαιά μου φίλη κυρία Ὀλγα Φιλανιώτου, ἐπιμελήτρια τῶν Ἀρχαιοτήτων τῆς ἰδίας Ἐφορείας, εὐχαριστῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά, διότι στὸν ἐνθουσιασμό της ὀφείλω τὴν πρώτη γνωριμία μὲ τὴν Ἰκαρία. Στὶς ἀρχὲς Ἰουλίου τοῦ 1982 μὲ ἐξενάγησε στὸν Κάμπο καὶ στὸν Νᾶ, καὶ τὸ κυριώτερο μοῦ μίλησε μὲ τὸν ἀγαπητικὸ τρόπο ποὺ ἐκείνη κατέχει καλὰ γιὰ τὸν τόπο καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ ἴδια προθύμως μᾶς ἐπέτρεψε νὰ μελετήσωμε τὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 28.

Τὸν φίλο ἀρχιτέκτονα-τοπογράφου μηχανικὸ Κωστῆ Καζαμιάκη εὐχαριστοῦμε, διότι μετέτρεψε σὲ δημοσιεύσιμο σχέδιο τὸ ἀποτύπωμα τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 39, τὸ ὁποῖο ἐκάναμε ὁ Νάσος Θέμος καὶ ὁ ὑπογραφόμενος.

Τέλος εὐχαριστοῦμε θερμῶς τὸν φύλακα Ἀρχαιοτήτων κ. Βασίλη Καμπούρη ἢ Διόνυσο, διότι διευκόλυνε μὲ προθυμία καὶ μὲ κάθε τρόπο τὴν ἐργασία μας στὶς Ἀρχαιολογικὲς Συλλογὲς καὶ μᾶς προσέφερε τὴν φιλοξενία του.

Α.Π.Μ.

Πύργος Δρακάνου: τμήμα της Ἀνατ. πλευρᾶς.
(Σχεδιογράφημα τοῦ Ν. Μ. Κοντολέοντος).

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

- ATL* *The Athenian Tribute Lists* by B. D. Meritt, H. T. Wade-Gery, M. F. McGregor, I-IV, Cambridge, Mass., Princeton 1939-1953
- Bechtel, *HP* F. Bechtel, *Die historischen Personennamen des Griechischen bis zur Kaiserzeit*, Halle 1917
- CID* *Corpus des Inscriptions de Delphes*
- Jacoby, *FGrH* *Die Fragmente der griechischen Historiker* von F. Jacoby, I-III C, Berlin, Leiden 1923-1958
- Hansen, *CEG* *Carmina Epigraphica Graeca*, ed. P. A. Hansen, [vol. 1], *saeculorum VIII-V a. Chr. n.*; vol. 2, *saeculi IV a. Chr. n.*, Berolini et Novi Eboraci 1983, 1989
- I. Didyma* *Didyma II: Die Inschriften* von A. Rehm, hrsg. von R. Harder, Berlin 1958
- I. Ephesos* *Die Inschriften von Ephesos*, hrsg. von R. Merkelbach, H. Wankel et alii, I-VII, *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 11-17, Bonn 1979-1981
- I. Erythrai* *Die Inschriften von Erythrai und Klazomenai*, hrsg. von H. Engelmann, R. Merkelbach, I-II, *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 1-2, Bonn 1972-1973
- I. Iasos* *Die Inschriften von Iasos*, hrsg. von W. Blümel, I-II, *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 28, 1-2, Bonn 1985
- I. Mylasa* *Die Inschriften von Mylasa*, hrsg. von W. Blümel, I: *Inschriften der Stadt*. II: *Inschriften aus der Umgebung der Stadt*, *Inschriften grie-*

- chischer Städte aus Kleinasien* 34-35, Bonn 1987-1988
- IosPE* I² *Inscriptiones antiquae orae septentrionalis Ponti Euxini Graecae et Latinae*, ed. B. Latyshev, I², Petropoli 1916
- I. Priene* *Inschriften von Priene*, hrsg. von F. Hiller von Gaertringen, Berlin 1906
- IvO* *Die Inschriften von Olympia*, bearbeitet von W. Dittenberger, K. Purgold, Berlin 1896
- Ἰωάννου, Ἐκκλησία *Μητροπολίτου Σιδηροκάστρου Ἰωάννου, Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἰκαρίας, Σιδηρόκαστρον* 1978
- LGNP* *A Lexicon of Greek Personal Names*
- MBES* *Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς Ἐδαγγελικῆς Σχολῆς, ἐν Σμύρνῃ*
- Μελᾶ, Ἱστορία Ἰ. Μελᾶ, Ἱστορία τῆς νήσου Ἰκαρίας, Α'-Β', Ἀθῆναι 1955, 1957
- Παμφίλη, Ἱστορία Χ. Γ. Παμφίλη, Ἱστορία τῆς νήσου Ἰκαρίας, Ἀθῆναι 1980
- Papalas, *Icaria* A. J. Papalas, *Ancient Icaria*, Wauconda 1992
- Peek, *GV* *Griechische Vers-Inschriften*, hrsg. von W. Peek, I: *Grab-Epigramme*, Berlin 1955
- PG* *Patrologiae cursus completus series Graeca*, ed. J.-P. Migne, vol. 1-161, Parisiis 1857-1866
- SBAkBerlin* *Sitzungsberichte der Preussischen (Deutschen) Akademie der Wissenschaften zu Berlin*
- Σταματιάδου, Ἰκαριακά Ἰ. Σταματιάδου, Ἰκαριακά ἤτοι Ἱστορία καὶ περιγραφή τῆς νήσου Ἰκαρίας, ἐν Σάμῳ 1893

ΟΙ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ

◉ *Κάμπος* ◉ *Γιαλισκάρι* ◉ *Φάρος* ◉

◉ *Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Ἁγίου Κηρύκου* ◉

Κάμπος

1. (MK 239). Στήλη λευκοῦ μαρμάρου με ἀέτωμα ἀπολαξευμένο. Ἀβέβαιον εἶναι ἂν ἡ στήλη εἶναι ἀκέραια ἢ ἐλλιπὴς κάτω. Ἔχει ἀποκορούσεις κατὰ τὴν ἄνω ἀριστερὴ γωνία καὶ κατὰ μῆκος τῆς δεξιᾶς ἀκμῆς ὑψηλότερα τοῦ μέσου τῆς. Ἡ ἐνεπίγραφη ἐπιφάνεια εἶναι σὲ μεγάλη ἔκταση ἀποτετριμμένη. Συμφώνως πρὸς τὸν Büchner, *RE IX* 1, 984, πρβλ. τοῦ αὐτοῦ, *RE VIII* 2, 2051, εὐρέθη «στὸν Κάμπο παρὰ τὴν οἰκία τοῦ παπᾶ Σπανοῦ». Τὸ 1924 ὁ Rehm εἶδε τὴν ἐπιγραφὴν στὸν Εὐδῆλο, στὴν οἰκία τοῦ Χαράλ. Σπανοῦ. (Πίν. 2, 3).

Ὶψ. 0,89 μ., (χωρὶς τὸ ἀέτωμα) 0,77 μ., πλ. 0,38 (ἄνω) - 0,41 μ. (κάτω), πᾶχ. 0,07 μ.

Ὶψ. γρ. 0,008 - 0,01 μ. Διάστ. 0,005 μ.

Μνεῖες: L. Büchner, *RE VIII* 2 (1913) 2051, s.v. *Histoi* (ὁ Büchner δίδει μόνον τμῆμα τοῦ 1ου στίχου)· τοῦ αὐτοῦ, *RE IX* 1 (1916) 984, s.v. *Ikaros*· Δ. Εὐαγγελίδης, *AD* 4 (1918) [1921], Παράρτ. 45· A. Rehm, Bericht über eine Reise nach den Inseln Ioniens, vom 21. August bis 22. Dezember 1924, *SBAkBerlin* 1926, 92· τοῦ αὐτοῦ, *RE XVII* 2 (1937) 2190-2191, s.v. *Oine*· L. Robert, *Études épigraphiques et philologiques*, Paris 1938, 113, στήμ. 1· *ATL* 1, 528· Παμφίλη, *Ἱστορία* 25-26· Papalas, *Icaria* 134, 183.

Μετὰ τὸ 133 π.Χ.

[Ἐπι]ῑ δημιουργ[ο]ῦ Θεοδώρου τοῦ Δημητρίου, στεφα-
[νη]φόρου δὲ Ὶ Τ[ι]μησίλεω, Ταργηλιῶνος διχομηνία,
[ἔδ]οξεν Σαμίοις τοῖς κατοικοῦσιν Οἴνην· Ὶῖ ἐπει-

[*υυ*]δ[ή] Τιμησίλεως Μητροφῶντος, φύσει δὲ Διη-
5 [- c. 4 -]ς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλι[κίας] τῶν ἀρίστων ζη-
[λωτ]ῆς γεγεννημένος ἐν τ[ε τοῖ]ς λοιποῖ[ς] καλὸς
[κ]αὶ ἀγαθὸς ὑπάρχων διετέλει [κ]αὶ λέγων *υυυυ*
[κ]αὶ πράσ<σ>ων ἀεὶ τὰ συμφέροντα πᾶσιν ἡμῖν κατὰ
κοινὸν καὶ κατ' ἰδίαν *υ* στε[φ]αν[η]φόρος τε γενόμε<ε>-
10 νος αὐθαίρετος διὰ τοῦ ἐνι[αυ]τοῦ ἥρξε[ν] ἴσ[ω]ς
[καὶ φι]λαγάθως *υυ* ἰκεσίαν τ[ε ἐπι]τελέσας τῆι [᾽Αρ]-
τέ[μ]ιδι τῆ[ι] Ταυ[ρ]οπόλῳ ὑπ[- 3-4 -]ξατο παν[- 3-4 -]
[τούς] πολίτας καὶ τὰς π[ολίτιδ]ας καὶ τὰ τ[έκνα]
[- - - - 10-11 - - -]Σ[.]ΛΙΣΠΑΡΕΣ[.]ΛΟ[.]ΟΙΠΑΣ *υ*θα[- c. 4 -]
15 [- - - 5-6 - -]Τ[.]Σ[- 4-5 -]Σ δυ[. . .]Α[. . .]Ν[. . .]ΑΝ δη[- c. 4 -]
[- - - - - 30-32 - - - - -] καὶ Ε[- c. 4 -]
[- - - - - 13-14 - - - -]ΩΠ[- - - - 13-14 - - -]ΠΡ[- c. 4 -]
[- - - - - 13-14 - - - -]ΩΤ[- - - - 13-14 - - -]Ε[- c. 4 -]
[- - - 5-6 - -] οὐθὲν [.]Δ[. . .]ΤΟΥ[- - - - 17-18 - - -]
20 [- - - - - 12-13 - - - -]Κ[.]ΥΣΩΝ ἰκεσ[ί]αν [.]ΣΑΙΝ[- c. 5 -]
[- - - - - 30-32 - - - - -]ΚΙΑΙΣ[. . .]
[- - - - - 30-32 - - - - -]ΛΙΣΠΟ[. . .]
[- - - - - 30-32 - - - - -]ΟΥΚΛΕΙ[. . .]
[- - - - - 28-30 - - - - -] φι]λαγάθως
25 [- - - - - 28-30 - - - - -]ΤΡΑΝΕ[- c. 5 -]
[- - - - - - - - - - -]ΥΠ[. . .]
[- - - - - - - - - - -]Ω[.]ΝΡ[. . .]
[- - - - - - - - - - -] δρα]χμάς
[- - - - - - - - - - -]Τ[. . .]ΗΝ[. . .]
30 [- - - - - - - - - - -] δ]ραχμαῖς
[- - - - - - - - - - -]ΕΑ[. . .]
[- - - - - - - - - - -]ΕΚ[. . .]
[- - - - - - - - - - -]ΕΠ[. . .]ΝΗΙ
[- - - - - - - - - - -]
35 [- - - - - - - - - - -]
[- - - - - - - - - - -]Ε[. . .]

[-.....]ΝΑΣ[.]
 [-.....]ΠΑ[. .]
 [-.....]Ο[. . .]
 40 [-.....]ΣΥΓ[. . . .]
 [-.....]ΜΕΤΑ
 [-.....]ι καὶ στεφφα-
 [νῶσαι ? .....]ΔΕΔ[. .]
 [-.....]ΕΛΟΛΗΝΙΡΜ[.]
 45 [-.....]ΟΙΝΕΥΛΟ
 [-.....]ΣΛΧΕ[. . .]
 ----- ? -----

8 ΠΡΑΣΩΝ lap. || 9/10 ΓΕΝΟΜ|ΝΟΣ lap.

1 [Ἐπ]ῖ δημιουργ[ο]ῦ· πρβλ. *IG XII 6, 33 1* [ἔ]πι δημιουργῶν Χαριδήμου καὶ Ὀρχ|αμενίου (τέλη 4ου αἰ. π.Χ.)· 56 29-31: τῆς δὲ ἀναγιγελίας ἐπιμεληθῆναι τὸν ἀγωνοθέτην μετὰ τοῦ δημιουργοῦ (ὀλίγον μετὰ τὸ 306 π.Χ.)· 176 6: ἐπὶ δημιουργοῦ Κοιράνου τοῦ Μαρσίου (ὀλίγον μετὰ τὰ μέσα τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.) γιὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ δημιουργοῦ¹ στὴν Σάμο ὡς ἐπωνύμου, βλ. τὴν παρεχόμενη βιβλιογραφία στὸ λῆμμα τῆς *IG XII 6, 33*· Θεοδώρου τοῦ Δημητρίου· Σάμιος δημιουργός, ἐπώνυμος τῆς νήσου, μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα ἀναγράφεται στὴν *I. Priene 42 1-2*. Ἐπειδὴ βάσει τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων τὸ παρὸν ψήφισμα τοποθετεῖται στὸ δεύτερο ἥμισυ τοῦ 2ου αἰ. π.Χ., πιθανώτατα ὁ ἀναγραφόμενος

1. Πρβλ. καὶ τὶς ἐπιγραφές ἀπὸ τὴν Μινώα τῆς Ἄμοργου *IG XII 7, 241* (c. add. *IG XII Suppl.*, p. 144), *Suppl.*, p. 144 (= *IG XII 7, 245 + 237*)· ἐπίσης τὴν *IG XII 5, 38* (ἐντοιχισμένη στὸν Ἄγ. Γεώργιο τὸν Διασορίτη στὴν Νάξο, ποὺ προέρχεται ὅμως ἀπὸ τὴν Μινώα τῆς Ἄμοργου, ὅπως ἔδειξε ὁ L. Robert, *Trois inscriptions de l'Archipel*, *REG 42* (1929) 27-30. Ὁ δημιουργός ἐμφανίζεται στὶς ἐπιγραφές αὐτὲς λόγω τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Σαμίων ἤδη ἀπὸ τὸν 3ο αἰ. π.Χ. στὴν Μινώα, βλ. Π. Μ. Νίγδελη, *Πολίτευμα καὶ κοινωρία τῶν πόλεων τῶν Κυκλάδων κατὰ τὴν Ἑλληνιστικὴ καὶ Αὐτοκρατορικὴ ἐποχὴ*, *Θεσσαλονίκη 1990*, 32-33 καὶ σημ. 77, 78.

στις δύο ἐπιγραφές, τὴν Ἰκαριακὴ καὶ τῆς Πριήνης, Σάμιος δημιουργὸς εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο. Ἀκολούθως καὶ ἡ Ἰκαριακὴ πρέπει νὰ χρονολογηθῆ μετὰ τὸ 133 π.Χ., ὅποτε χρονολογεῖται ἡ ἐπιγραφή τῆς Πριήνης.

1/2 στεφα|[νη]φόρου δὲ Τ[ι]μησίλεω· εἶναι ὁ ἴδιος ὁ τιμώμενος, βλ. στίχ. 9-10.

2 Τ[ι]μησίλεω· τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ στὸ ἐπιτύμβιον ὑπ' ἄρ. 10 τοῦ 4ου αἰ. π.Χ., ἐνῶ τὸ πατρωνυμικὸ Μητροφῶντος (στίχ. 4) στὸ ἐπιτύμβιον ὑπ' ἄρ. 8 ἐπίσης τοῦ 4ου αἰ. π.Χ., στὴν ἀναγγελία νίκης ὑπ' ἄρ. 27 τοῦ 2ου/1ου αἰ. π.Χ. καὶ στὸν ἐφηβικὸ κατάλογο ὑπ' ἄρ. 26 τοῦ 1ου αἰ. μ.Χ. Ἔνας Ἐπίγονος Μητροφῶντος Οἰναῖος τιμᾶται (*IG XI 4, 811*) ἀπὸ τοὺς Δηλίους στίς ἀρχές τοῦ 2ου αἰ. π.Χ., ἐνῶ ὁ Μητ[ρο]φῶ[ν ---] Οἰναῖος (*IG XI 4, 812*) πιθανώτατα τοὺς ἰδίους περίπου χρόνους μετὰ τὸν Τιμησίλεω Μητροφῶντος σύμφωνα μετὰ τὸ σχῆμα τῶν γραμμῶν τοῦ Δηλιακοῦ ψηφίσματος.² Νὰ ἔχουν κάποια συγγενικὴ σχέση; Ταργηλιῶνος· συνήθεις εἶναι οἱ τύποι Ταργηλιῶν, Ταργήλια στὸν Ἴωνικὸ χῶρο ἀντὶ ἐκείνων μετὰ τὸ δασὺ ὀδοντικὸ Θ, πρβλ. *IG XI 2, 203 A 31· ID 314 A 87· 353 A 43* (Ταργηλιῶν)· *SIG³ 57 20· I. Priene 362 8* (Ταργήλια)· διχομηνία· πανσέληνος, πρβλ. *I. Priene 4 45-46*: τῆι διχομηνία τοῦ | μηνός τοῦ Μεταγεινιῶνος.

4/5 Διη|[- c. 4 -]ς· δύο μόνον ὀνόματα εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκαταστήσῃ κανεῖς: Διηνέκης (Λακεδαιμόνιος, βλ. Ἡροδ. 7, 226) καὶ Διῆς ὄνομα μαρτυρούμενο στὰ νησιὰ Δῆλο, Λῆμνο καὶ Λέσβο, βλ. *LGPN I, 131-132, s.v.*, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἔφεσο καὶ τὶς Ἐρυθρές, βλ. λ.χ. *I. Ephesos Ia, 47 23* καὶ *SEG 37, 937 6* ἀντιστοιχῶς. Ἀκολου-

---

2. Ὁ ἐκδότης P. Roussel χρονολογεῖ τὸ ψήφισμα στίς ἀρχές τοῦ 2ου αἰ. π.Χ. κινούμενος, ὅπως πιστεύομε, ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ ἰδίου ὀνόματος (Μητροφῶντος) μετὰ τὴν *IG XI 4, 811*. Προσφάτως (13-16.6.2002) ὁ Α. Π. Ματθαίου χάρις στὴν προθυμία καὶ στὴν φιλοξενία τοῦ φίλου Παναγιώτη Χατζιδάκη, ἐπιμελητοῦ τῶν Ἀρχαιοτήτων, εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἰδῆ τὰ ψηφίσματα *IG XI 4, 811, 812* καθὼς καὶ τὸ 539 (πρὸς τιμὴν τοῦ Μελανθίου Ἡροδώρου Ἰκαρίου ἐξ Οἰνης) καὶ νὰ κάμῃ ἀπόγραφα καὶ ἔτυπα.

θως προτιμοῦμε τὴν συμπλήρωση Διή[^υου]ς· πρβλ. τὸ κενὸ δῦο γραμμάτων στὴν ἀρχὴ τοῦ προηγούμενου στίχου (4).

5/6 ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλι[κίας] τῶν ἀρίστων ζη[λωτ]ῆς γε-
γεννημένος· πρβλ. *SIG*³ 717 32-33: γινόμε|νοι (sc. οἱ ἔφηβοι) δὲ καὶ
ζηλωταὶ τῶν καλλίστων ἐκ τῆς πρώτης ἡλικίας ('Αθῆναι, περὶ τὸ
100 π.Χ.) καὶ *I. Iasos* I, 98 10-12: ἀπό τε τῆς | πρώτης ἡλικίας
ζηλωτῆς τῶν καλλίστων γινό|μενος (1ος αἰ. π.Χ.).

10 αὐθαίρετος· κατ' ἰδίαν ἐκλογῆν, ἀφ' ἑαυτοῦ, πρβλ. *IG* XII
5, 660 9· 668 5· *OGIS* 583 8.

10-11 ἴσ[ω]ς | [καὶ φι]λαγάθως· πρβλ. *I. Didyma* 391 B II 9-
10: ἦρξέν τε | [ἴσως]³ καὶ φιλαγάθως· ἰκεσίαν· πιθανώτατα δὲν
πρόκειται περὶ προσωπικῆς δεήσεως τοῦ Τιμησίλεω, ἀλλά, ὅπως
προκύπτει ἀπὸ τὸν στίχο 13, περὶ ἰκεσίας πρὸς τὴν θεὰ ὑπὲρ τῆς
πόλεως, πρβλ. *Αἰσχίν.* 3, 121.

[ἐπι]τελέσας· τὸ ρῆμα ἔχει ἐδῶ τὴν σημασία τῆς τελέσεως θρη-
σκευτικοῦ καθήκοντος, βλ. *LSJ*⁹, s.v. II, πρβλ. *J. Vanseveren,*
RPhil 11 (1937) 337-344, ἀρ. 10 16 (Χίος, 3ος αἰ. π.Χ.): ἐπιτελέ-
σαι θυσίαν θεοῖς πᾶσι [καὶ πάσαις]· ἐπίσης *SIG*³ 1068 15-17 (Πά-
τμος, περὶ τὸ 200 π.Χ.): ἐπήγγελται δ[ε] καὶ ἔ[ως | ἄ]ν ζῆ ἐκ τῶν
ιδίων τὰς τε θυσίας ἐπιτελέσα[ι | καὶ] τὰ Ἑρμαῖα ὑποδέξασθαι·
ἐπίσης *I. Iasos* I, 152 17-19: ...τοὺς δὲ νεμηθέντας πάντας ἐπιτε-
λέ[ι]σαι τοὺς τῶν Διονυσίων ἀγῶνας ἐν τοῖς ὠρισμένοις καιροῖς |
πάντα παρασχόντας ἀκολούθως τοῖς Ἰασέων νόμοις.

11/12 τῆι [Ἄρ] | τέ[μ]ιδι τῆ[ι] Ταυ[ρ]οπόλωι· τὸ ἱερὸν τῆς
θεᾶς βρίσκεται στὸν Νᾶ, βλ. καὶ τὰ σχόλια στὴν ὑπ' ἀρ. 39.

12 ὑπ[εδέ]ξατο· πρβλ. *IG* II² 1227 4-8: χειροτονηθεὶς γυμνα-
σίαρχος εἰς τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἐπὶ Ἐργοκλέους ἄρχοντος τὰς τε
θυσίας ἐβουθ[ύ]τησεν | ἀπάσας τὰς καθηκούσας καὶ ὑπεδέξατο
τοὺς ἀλειφο|μένους πάντας· συνετέλεσεν δὲ καὶ τὰ Ἑρμαῖα κα[ὶ]

---

3. Γιὰ τὴν συμπλήρωση βλ. *I. Didyma* 392 4-7: ...οἱ κατοικοῦντες τῶν
πο[λειτῶν καὶ οἱ πρόσ] | χωροὶ ἐστεφάνωσαν καὶ ἐτε[ίμησαν εἰκόνι γραπτῆι
ἐπιχ]ρῶσιν ἄρξαντα ἴσως καὶ δ[ικαίως καὶ φιλαγάθως | κ]αὶ φιλοδόξως.

ύ[πε]||δέξατο πάντας ἀναλώσας εἰς ταῦτα οὐκ ὀλίγον· ἐπίσης IG Π² 1338 14-16: ...καὶ πρῶτος αὐτὸς θύσας [ἐ]ν Ἐ[λεουσ]ῖνι τῆι Δήμητρι καὶ τῆι Κόρηι καὶ τὴν λοιπὴν δαπάνην καὶ χορη|[γίαν] ἐπιδεξάμενος ὑπεδέξατο τὴν σύνοδον ἐκ τῶν ἰδίων· παν[- 3-4 -]· τὸ ἴχνος γράμματος μετὰ τὸ Ν εἶναι ἀβέβαιον: πάν[τας?].

13 π[ολίτιδ]ας· περὶ τῆς συμπληρώσεως πρβλ. IG XII 7 386 20-24 (Ἄμοργός, 3ος αἰ. π.Χ.): ...ἐνδεικνύμενοι πᾶσαν | [φι]λοτιμίαν, ὅπως μήτε τῶμ πολιτίδω<ν> | μήτε τῶμ πολιτῶν μηθεῖς ἀχθεῖ ἐπ[ι | τ]ὸ λάφυρον μηδὲ πραθεῖ μηδὲ ἐν ἀνάγκαις καὶ κακοπαθίαις γένηται· ἐπίσης I. Priene 115 2-3 (1ος αἰ. π.Χ.): [- - - καὶ θυσίαν ἐπι]||τ[ε]λ[έ]σας [ύ]πὲρ τῆς τῶν πολιτῶν καὶ τῶν πολιτίδων σ[ω]τηρίας διένιμε τὰ κρέα (?) τοῖς τε πολίταις].

Εἶναι ἀτύχημα ὅτι ἀπὸ τὸ μακρὸ αὐτὸ ψήφισμα σώζονται τόσον ὀλίγοι στίχοι. Τὸ ἐκτενές, ὅπως φαίνεται, αἰτιολογικὸν τῆς τιμῆσεως τοῦ Τιμησίλεω ἀπὸ τοὺς Σαμίους τοὺς κατοικοῦντας τὴν Οἴνην θὰ παρεῖχε πολλὰ καὶ χρήσιμα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς πόλεως στοὺς χρόνους περὶ τὴν ἐβδόμη δεκαετία τοῦ 2ου αἰ. π.Χ., ὅποτε καὶ χρονολογεῖται ἡ ἐπιγραφή.

Τὴν ἐγκατάσταση τῶν Σαμίων στὴν Ἰκαρία γνωρίζομε ἤδη ἀπὸ τὸν Στράβωνα (10, 488): ἡ μὲν οὖν Ἰκαρία ἔρημος ἐστί, νομὰς δ' ἔχει, καὶ χρῶνται αὐταῖς Σάμιοι· καὶ (14, 639): νυνὶ μέντοι λειπανδροῦσαν Σάμιοι νέμονται τὰ πολλὰ βοσκημάτων χάριν. Ἐπίσης ἀπὸ ἐπτὰ ἐπιγραφές, δύο ψήφισματα,⁴ καὶ πέντε τιμητικὰς ἐπιγραφές.⁵ Ὁ L. Robert ἔχει τοποθετή-

4. Τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἐπαρχίδου, βλ. A. P. Matthaiou, *Aus der Arbeit der «Inscriptiones Graecae» V. Zwei Dekrete aus Icaria*, *Chiron* 29 (1999) 228-230, ἀρ. 2, καὶ τὸ δημοσιευόμενον στὴν παρούσα ἔκδοσις ὑπ' ἀρ. 1.

5. Τὶς ὑπ' ἀρ. 3, 4, 5 τῆς παρούσης ἐκδόσεως καὶ τὶς Papalas, *Icaria* 183, ἀρ. 5 (γιὰ τὴν ὁποία βλ. ὅμως L. Robert, *Bull. Épigra.* 1966, 341) καὶ 185, ἀρ. 11. Ἡ μνημονεύμενη ἀπὸ τὸν Papalas, *Icaria* 147, σημ. 34, εἶναι τὸ δημοσιευόμενον ψήφισμα ὑπ' ἀρ. 1. Ἐσφαλμένως ὁ Papalas γράφει ἐκεῖ ὅτι ὁ Rehm ἀναφέρεται σὲ αὐτὰς τὶς τιμητικὰς ἐπιγραφὰς καὶ ὅτι ἐκ σφάλματος τὶς χρονολογεῖ στὸν 2ο αἰ. π.Χ.· ὁ Rehm δὲν μνημονεύει τὶς τιμητικὰς ἐπιγραφὰς, ἀλλὰ τὸ ψήφισμα ὑπ' ἀρ. 1.

σει⁶ τὴν ἐγκατάσταση στὸ χρονικὸ διάστημα λίγο μετὰ τὶς ἀρχές τοῦ 2ου αἰ. π.Χ. καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ 130 π.Χ.

2. (MK 234). Κίων ὑπολεύκου μαρμάρου ἀρράβδωτος. Τὸ ἐνεπίγραφο τμήμα εἶναι λειασμένο. Στὴν δεξιὰ πλευρὰ τοῦ κίονος, στὸ ὕψος τοῦ διαστήχου μεταξὺ τοῦ 12ου καὶ 13ου στίχ. καὶ σὲ ἀπόσταση 0,10 μ. ἀπὸ τὸ πέρασ των, ὑπάρχει τετραγώνου διατομῆς τὸρμος ὕψ. 0,025 μ., πλ. 0,025 μ. καὶ βάρ. 0,04 μ., πιθανῶς γιὰ τὴν σύνδεσή του μεῖς ἄλλο κίονα. Εὐρέθη στὸν Κάμπο. (Πίν. 4, 5).

Ἵψ. 0,71 μ., διάμ. (ἄνω) 0,295 - (κάτω) 0,31 μ.

Ἵψ. γρ. 0,015 - 0,023 μ. Διάστ. 0,005 - 0,012 μ.

Ἐκδ.: Ἄρ. Μ. Φοντριέρ, *MBES* 1 (1873-1875) 139, ἀρ. ζγ'. Σταματιάδου, *Ἰκαριακὰ* 21-22· Μελά, *Ἱστορία Β'*, 6, ἀρ. 1, φωτ. στή σελ. 10· Papalas, *Icaria* 181-182, ἀρ. 1 (*SEG* 42, 779).

Μνεῖες: L. Robert, *Les Asklepieis de l'Archipel*, *REG* 46 (1933) 426, σημ. 1 καὶ 432· Παμφίλη, *Ἱστορία* 28.

1ος αἰ. μ.Χ.

Ἔτους ξη'.

Γυμνασιαρχοῦντος

Ἀρχεῖτου τοῦ Δημοκλέους,

ἐφηβαρχοῦντος · Μ(άρκου) · Μοδ( ) · Συνίστορος,

5 ἐφήβευσαν·

Μητροφῶν Ἀρχεῖτου

Ἀρχεῖτας Τειμάρχου

Βάσσοσ — (Βάσσοσ) ἱερεῖσ,

Ἀπολλώνιοσ Ἐπαφροδείτου

10 Ἀλέξανδροσ Θεώνοσ

---

6. Βλ. L. Robert, *Les Asklepieis de l'Archipel*, *REG* 46 (1933) 436-437.

- Ἄψογος Χαριέσσης
 Θέλγων Χαριέσσης
 Εὐθύνοῦς Θεοδώρου
 Σεραπίων Χαριέσσης
- 15 Θάλιος Χαριέσσης
 Ῥοῖχος Μανδροπότου
 Ἄμφοτερός Μανδροπότου
 Εὐφρων Μανδροπό[τ]ου
 Εὐτύχης Ἑρμίου
- 20 Φιλήμων Κλάρου
 Μολπικός Ἀπελλᾶ
 Ἡρόδωρος Ἀπολλοδώρου
 Εὐδαίμων Χαριέσσης
 Ἰμβρασος Μανδροπότου.

Πρόκειται περὶ καταλόγου ἐφήβων. Στὸν ἴδιο κατάλογο ἀπέδωσε εὐφυῶς ὁ Kl. Hallof δι' ἐπιστολῆς του τὸ θραῦσμα ὑπ' ἀρ. 2α, διότι παρουσιάζει μεγάλη ὁμοιότητα κατὰ τὴν μορφή καὶ ἔχει γράμματα τοῦ ἰδίου ὕψους καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο χαρακτήρ. Ἐπειδὴ ἀπὸ τὸν δεύτερο κίονα σώζεται μόνον αὐτὸ τὸ μικρὸ θραῦσμα (2α), εἶναι ἄγνωστον ἐὰν ὁ δεύτερος κίων ὑπέκειτο⁷ τοῦ πρώτου, ἢ ἦταν τοποθετήμενος δίπλα στὸν πρῶτο καὶ συνδεόταν μὲ αὐτὸν μὲ μεταλλικὴ ράβδος, ἢ ὁποῖα πακτωνόταν στὸν τόρμο πού ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ 12ου καὶ 13ου στίχου τοῦ πρώτου κίονος.

Ἐὰν παραδεχθοῦμε ὅτι ὁ ἀναγραφόμενος ἀριθμὸς⁸ ξη' εἶναι ἀκριακὴ χρονολογία, τότε ὁ κατάλογος χρονολογεῖται τὸ ἔτος 37/38 μ.Χ. Ἄλλως, τὸ ἔτος ὑπολογίζεται ἀπὸ τὴν ἀποθέωση τοῦ

7. Στὴν βᾶση τοῦ κίονος ὑπάρχουν ἴχνη ἀβαθοῦς ἀναθυρώσεως, ὥστε δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ὑποστηρίξει μετὰ βεβαιότητος, ἐὰν συνδεόταν μὲ ἄλλον κίονα, στὸν ὁποῖον καὶ θὰ πατοῦσε.

8. Στὸ λῆμμα τοῦ SEG διατυπώνονται ἀμφιβολίες γιὰ τὴν ἀναγραφόμενῃ ἐπὶ τοῦ λίθου χρονολογία ξη' ὀφειλόμενες σὲ σύγχυση τοῦ Papalas, ὅπ.π.

Αύγουστου (14 μ.Χ.).⁹ Ὁ L. Robert πρότεινε εὐρύτερη χρονολόγηση (ἐποχὴ τοῦ Αὐγούστου ἢ τοῦ Στράβωνος).

Στὸν κατάλογο προτάσσεται ὁ γυμνασιαρχῶν καὶ ἀκολουθοῦν ὁ ἐφηβαρχῶν καὶ 19 ἔφηβοι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς πρῶτοι εἶναι ἱερεῖς τῶν θεοτήτων τοῦ γυμνασίου.

Πατρωνυμικὰ φέρουν 13 ἔφηβοι καὶ πέντε μητρωνυμικό (Χαριέσσης).

3 Ἀρχείτας (= Ἀρχίτας, πρβλ. *LGN I*, 89, s.v.: γεν. -του, βλ. στίχ. 3, 6) ἀπαντᾷ καὶ στὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφή ὑπ' ἄρ. 18 1, 7 τοῦ Ιου αἰ. μ.Χ. Μαρτυρεῖται ἐπίσης στὴν Σάμο, βλ. *IG XII 6*, 185 4, στὴν Ρόδο, βλ. *LGN*, ὅπ.π., στὰ Μύλασα τῆς Καρίας, βλ. *I. Mylasa I*, 572 4 καὶ στὴν Λακωνία, βλ. *IG V 1*, 211 45.

Στὴν Σάμο φέρεται κατὰ γενικὴν καὶ στὸ *LGN I*, 85 τὸ ὄνομα θεωρεῖται τῆς δευτέρας κλίσεως (Ἀρχεῖτος) ἢ ὀνομαστικὴ στὸν Ἰαριακὸν κατάλογο καὶ στὸ ἐπιτύμβιο, καθὼς καὶ στὴν ἐπιγραφή ἀπὸ τὴν Σπάρτη (*IG V 1*, 211 45), ὅπως ἐπίσης καὶ ἡ γεν. Ἀρχείτα στὴν ἐπιγραφή τῆς Ρόδου βεβαιώνουν ὅτι τὸ ὄνομα εἶναι τῆς πρώτης κλίσεως καὶ τὸ λῆμμα στὸ *LGN I*, 85 πρέπει νὰ διορθωθῇ.

4 Μ(άρκου) Μοδ( ) Συνίστορος· Μοδ(ίου) ἢ Μοδ(εστίου)· τὸ cognomen ἀπαντᾷ στὴν Δῆλο καὶ τὴν Πάρο, βλ. *LGN I*, 417, s.v.

6 Μητροφῶν· γιὰ τὸ ὄνομα βλ. τὰ σχόλια στὸν στίχ. 2 τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἄρ. 1. Ἴσως ὁ Μητροφῶν Ἀρχεῖτου νὰ εἶναι υἱὸς τοῦ Ἀρχεῖτου τοῦ Δημοκλέους (στίχ. 3).

8 Βάσσος – (= Βάσσου)· γιὰ τὸ σημεῖον ὁμωνυμίας βλ. R. Körner, *Die Abkürzung der Homonymität in griechischen Inschriften*, Berlin 1961, 114. Τὸ ὄνομα μαρτυρεῖται στὴν Θάσο, Λέσβο, Σάμο, καὶ Χίο, βλ. *LGN I*, 100, s.v.

11 (12, 14, 15, 23) Χαριέσσης· Χαριέσση ἀπαντᾷ στὴν Σάμο, βλ. *IG XII 6*, 805, στὴν Ἀττικὴ, βλ. *IG II²* 5357 καὶ στὴν Ἀρμενία, βλ. A. Maiuri, *Nuove iscrizioni greche dalle Sporadi meridionali*,

---

9. Βλ. D. Kienast, *Römische Kaisertabelle*, Darmstadt 1990, 65.

ASAtene 2 (1916) 159, ἀρ. 73· περὶ τοῦ ὀνόματος βλ. O. Masson, Pape-Benseleriana VII. Le nom Charis, féminin et masculin, *ZPE* 37 (1980) 113.

12 Θέलगων· ἀπαντᾷ στήν Λακωνία, *SEG* 11, 558 col. III 16.

13 Εὐθύνοους· ἀσφαλῶς¹⁰ ἀπαντᾷ στήν Ἀττική, βλ. *LGNP* II, 172, s.v.

15 Θάλιος· ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου ἐμφανίζεται μόνον στήν Ρόδο καὶ στήν Τήνο, βλ. *LGNP* I, 208, s.v.

16 Ῥοῖχος· μαρτυρεῖται μόνον στήν Δῆλο τὸν 1ο αἰ. π.Χ., βλ. *LGNP* I, 399, s.v. Εἶναι ἄγνωστον ἂν πρόκειται περὶ Δηλίου ἢ ξένου. Ῥοῖκος βεβαίως ἀπαντᾷ στήν Σάμο, βλ. ὅπ.π.¹¹

16 (17, 18, 24) Μανδροπότης ἀπαντᾷ στήν Σάμο, βλ. *IG* XII 6, 1038 καὶ στὰ Μύλασα τῆς Καρίας, βλ. *I. Mylasa* I, 572 3, 4. Γιὰ τὸ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος, βλ. Bechtel, *HP* 293· O. Masson, *Bull. Épigra.* 1992, 188· N. Ehrhardt, Zwei archaische Statuen mit Nymphen-Weihungen aus Milet, *Epigraphica Anatolica* 21 (1993) 4, σημ. 10.

17 Ἀμφοτερός· μαρτυρεῖται στήν Ἄνδρο, Δῆλο, Ρόδο, Χίο, βλ. *LGNP* I, 35, s.v.

20 Κλάρου· τὸ ὄνομα Κλᾶρος εἶναι λατινικό (cognomen)· ἀπαντᾷ στήν Κυρηναιική, βλ. *LGNP* I, 256, s.v., στήν Ἀττική, βλ. *LGNP* II, 262, s.v., στήν Ἀργολίδα, βλ. *LGNP* IIIA, 242, s.v. καὶ στήν Μ. Ἀσία, βλ. λ.χ. *I. Ephesos* III, 621A 2 καὶ *I. Iasos* II, 274 16.

21 Μολπικός· μαρτυρεῖται στήν Σάμο, βλ. *IG* XII 6, 230 καὶ 235 7. Γιὰ τὸ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος βλ. Bechtel, *HP* 323-324· L. Robert, Décret pour un médecin de Cos, *RPhil* 1978, 245.

---

10. Σὲ μερικές περιοχές, λ.χ. Μακεδονία, *SEG* 35, 707· Σιυθία, *IosPE* I² 507 3, κλπ., εὐρίσκεται ἢ γεν. Εὐθύνοου, ὥστε εἶναι ἀβέβαιον ἐὰν προέρχεται ἀπὸ τὸ ὄνομα Εὐθύνος ἢ Εὐθύνοους· βλ. καὶ τὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 16 3.

11. Ἐσφαλμένως ὁ Ῥοῖχος τοῦ καταλόγου φέρεται στὸ *LGNP* I, 399, ὡς Ῥοῖκος ὑπὸ τὸ ἀντίστοιχο λῆμμα.

22 Ἡρόδωρος· ἕνας Μελάνθιος Ἡροδώρου Ἰκάριος ἐξ Οἴνης τιμᾶται ἀπὸ τοὺς Δηλίους, βλ. *IG XI 4*, 539 6-7 (τέλη τοῦ 4ου/ἀρχές τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.). Τὸ ὄνομα εὐρίσκεται καὶ στὴν Εὐβοία, Θάσο, Κρήτη, καὶ στὴν Χίο, βλ. *LGPN I*, 206, s.v.

23 Εὐδαίμων· ἐκτὸς τῆς Κύπρου ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου ἐμφανίζεται μόνον στὴν Ρόδο, βλ. *LGPN I*, 172-173, s.v.

Τὰ ὀνόματα Ἄψογος καὶ Ἰμβρασος ἀπαντοῦν μόνον στὴν Ἰκαρία. Τὸ τελευταῖο ἀπαντᾷ στὴν Σάμο ὡς ὄνομα ποταμοῦ, ἐνῶ τὸ ὁμόρριζον Ἰμβρασσις καὶ τὸ παράγωγον Ἰμβράσιος εὐρίσκονται στὴν Μ. Ἀσία, βλ. L. Zgusta, *Kleinasiatische Personennamen*, Prag 1964, 198-199, παρ. 469.

Τὰ Ἀλέξανδρος (10), Ἀπελλάς (21), Ἀπολλόδωρος (22), Ἀπολλώνιος (9), Δημοκλῆς (3), Ἐπαφρόδειτος (9), Ἑρμίας (19), Εὐτύχης (19), Εὐφρων (18), Θεόδωρος (13), Θέων (10), Σεραπίων (14), Τίμαρχος (7), Φιλήμων (20) εἶναι κοινά.

Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι τέσσερες ἐφήβοι ἔχουν τὸ ἴδιο πατρωνυμικό, Μανδροπότου, ἐνῶ πέντε τὸ μητρωνυμικό¹² Χαριέσσης. Ἀπὸ τοὺς 4 φέροντες τὸ πατρωνυμικὸ οἱ τρεῖς ἀναγράφονται ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου (στίχ. 16-18)· ὁ τέταρτος εἶναι γραμμένος χαμηλότερα, στὸν στίχ. 24. Ἀπὸ τοὺς πέντε μητρωνυμουμένους 4 ἀναγράφονται σχεδὸν κατὰ συνέχειαν (στίχ. 11-15) παρεμβαλλομένου ἐνὸς ἄλλου ἐφήβου στὸν στίχ. 13· ὁ πέμπτος εἶναι γραμμένος χαμηλότερα, στὸν στίχ. 23.

Καὶ ἐὰν ἀκόμη θεωρήσωμε, ὅτι οἱ ἀναγραφόμενοι χωριστὰ (στοὺς στίχ. 23 καὶ 24) εἶναι τέκνα ἀντιστοιχῶς ὁμωνύμων πρὸς ἐκεῖνους τῶν στίχ. 16-18 καὶ 11-15, φαίνεται ἀξιοπεριεργη σύμ-

---

12. Ἄλλη περίπτωση μητρωνυμίας στὴν Ἰκαρία μαρτυρεῖται σὲ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή τοῦ 2ου/3ου αἰ. μ.Χ. ἀπὸ τὴν Ἀκαμάτρα (στίχ. 6/7): Ἑλλάς Ζωσίμης ἐτῶν 57' (ἐξ ἀπογράφου Rehm). Περὶ τῆς μητρωνυμίας, βλ. Α. Π. Χριστοφιλόπουλου, Αἱ μητρωνυμιαὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν, *Δίκαιον καὶ Ἱστορία*, Ἀθῆναι 1973, 60-67· Argyro B. Tatakis, *From the Prosopography of Ancient Macedonia: the Metronymics*, *Ἀρχαία Μακεδονία* V, 3, Θεσσαλονίκη 1993, 1453-1461.

πτωσις μεταξύ τῶν ἐφηβευσάντων ἐνὸς ἔτους (βλ. στίχ. 1) νὰ ὑπάρχουν ἀφ' ἐνὸς τρεῖς ἀδελφοί, υἱοὶ τοῦ Μανδροπότου, καὶ στὴν ἄλλη τέσσερες υἱοὶ τῆς Χαριέσσης.

Καὶ ἀπὸ ἄλλες περιοχῆς¹³ τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου εἶναι γνωστές ἐφηβικὲς ἐπιγραφές, στίς ὁποῖες ἐμφανίζονται ἔφηβοι ἀδελφοί, κάποτε παραπάνω ἀπὸ δύο, ὥστόσο ἡ ἐπιγραφή τῆς Ἰκαρίας λόγῳ τῆς ἀναγραφῆς πλέον τῶν τριῶν ἐφήβων ἀδελφῶν συνιστᾷ ἀξιοσημείωτη περίπτωση.

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ τὰ σημειούμενα ἀκολούθως στηρίζονται σὲ ἐπιστολὴ τοῦ φίλου καθ. κ. Nigel Kennel. Στὴν περίπτωση τῶν γιῶν τοῦ Μανδροπότου, ἀλλὰ καὶ τῆς Χαριέσσης ἡ διαφορὰ μεταξύ μεγαλύτερου καὶ μικροτέρου θὰ ἦταν τουλάχιστον μεταξύ 5-10 ἔτη. Ἐὰν ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι ὁ μεγαλύτερος ἐνεγράφη στοὺς ἐφήβους, ὅταν ἦταν 18 ἐτῶν, ὁ ἐπίσης ἐγγραφεὶς μικρότερος ἀδελφὸς θὰ ἦταν μεταξύ 8 καὶ 13 ἐτῶν. Αὐτὸ βεβαίως θὰ ἴσχυε, ἐφ' ὅσον ἡ ἐφηβεία ἦτο ἐπὶ ἐτησίᾳς βάσεως, ἐὰν δηλὰδὴ ἐνεγράφοντο ἔφηβοι κατ' ἔτος στὸν κατάλογο. Ἐπειδὴ ὅμως ἔφηβοι ἀδελφοί, καὶ μάλιστα περισσότεροι ἀπὸ δύο, ἐμφανίζονται σὲ μικροὺς τόπους εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ λειτουργήσῃ ἐκεῖ ἡ ἐφηβεία σὲ σταθερὴ βᾶση κατ' ἔτος. Τὸ πιθανώτερο εἶναι ὅτι σὲ αὐτὲς τίς μικρὲς κοινωνίες ὁ ἐφηβικὸς κατάλογος συντασσόταν, ὅταν ὑπῆρχε ἱκανὸς ἀριθμὸς νέων περὶ τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία.

2α. (MK 215). Θραῦσμα κίονος ὑπολεύκου μαρμάρου. Ἔχει ἐγχάρακτα οἰνοχόη καὶ φύλλον κισσοῦ. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 6.1).

Ὶψ. (σωζ.) 0,18 μ., διάμ. (σωζ.) 0,075 μ.

Ὶψ. γρ. 0,015 (Π) - 0,02 μ. (N, O).

---

13. Βλ. λόγου χάριν *IGBulg I*² 47· *SEG* 20, 741 (Κυρήνη)· *IG XII Suppl.* 690 (Μυτιλήνη). Τίς βιβλιογραφικὲς ἀναφορὲς ὀφείλομε στὸν N. Kennel.

1ος αί. μ.Χ.

[----]ων Πιγρέο[υς].

[----]ντος Μα[---].

[----]ης Φαρν[άκου].

οινοχόη

Τὸ θραῦσμα ἀπέδωσε ὁ ΚΙ. Hallof στὸ ἴδιο ἐφηβικὸ μνημεῖο μετὰ τὸν κίονα ὑπ' ἄρ. 2· βλ. τὰ σχόλια ἐκεῖ.

1 Πιγρέο[υς]· Πίγρης (-έους) ἀπαντᾷ κυρίως στὴν Μ. Ἀσία, βλ. L. Zgusta, *Kleinasiatische Personennamen*, Prag 1964, 428-429, παρ. 1255-6. Μαρτυρεῖται ἐπίσης καὶ στὴν Κύπρο (6ος/5ος αἰ. π.Χ.), βλ. *LGPN I*, 372, s.v.

2 [---]ντος· τὸ ὄνομα μπορεῖ νὰ συμπληρωθῆ κατὰ πολλοὺς τρόπους, λ.χ. [Διόφα]ντος, [Ἐκφα]ντος, [Ἡρόφα]ντος, [Εὐφα]ντος καὶ εἶ τι ἄλλο. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ πατρωνυμικό.

3 Φαρν[άκου]· Φαρνάκης μαρτυρεῖται τοὺς ὑστέρους χρόνους σὲ μερικὰ νησιά, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ στὴν Σάμο, βλ. *LGPN I*, 456, s.v.

3. (MK 396). Περιφερῆς βάση λευκοῦ μαρμάρου. Στὸ ἐπάνω καὶ στὸ κάτω μέρος τοῦ κυλινδρικοῦ σώματος τῆς βάσεως ὑπάρχει ἔξεργη ταινία ὕψους 0,09 μ., ἀπολαξευμένη τώρα. Στὸ κέντρο τῆς ἄνω πλευρᾶς ὑπάρχει τὸρμος διαμ. 0,07 μ., καὶ βάθους 0,06 μ. Πρὸ τοῦ Μουσείου. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 6.2).

Ὑψ. 0,695 μ., διάμ. 0,40 μ.

Ὑψ. γρ. 0,02 - 0,025 μ. Διάστ. 0,005 - 0,007 μ.

Ἐκδ.: Μελᾶ, *Ἱστορία Β'*, 8, ἄρ. 8, φωτ. στὴ σελ. 10· Pappas, *Icaria* 184, ἄρ. 6, φωτ. στὴν σελ. 180 (*SEG* 42, 779).

96-98 μ.Χ.

Σάμιοι οἱ κατοικοῦν-
τες Εἰκαρίαν *vac.*
Αὐτοκράτορι Καίσαρι
Νέρουα Σεβαστῶι.

3 ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙ· ὁ χαρακτικὸς ἐχάραξε τὸ Κ ὡς Ρ καὶ μετὰ τὸ διόρθωσε.

Τὸν αὐτοκράτορα Νέρβα ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς Σαμίους τῆς Ἰακ-
ρίας τιμοῦν καὶ στὴν Σάμο, ὅπως μαρτυρεῖ ἐνεπίγραφη βάση ποῦ
βρέθηκε στὸ Ἡραῖον, βλ. *IG XII 6*, 417.

Γιὰ τὴν χρονολόγησή βλ. D. Kienast, *Römische Kaisertabelle*,
Darmstadt 1990, 120-121.

4. (MK 397). Περιφερῆς βάση λευκοῦ μαρμάρου μὲ ἐξεργη-
ταίνια καὶ κυμάτιο ἐπάνω καὶ κάτω. Πρὸ τοῦ Μουσείου παρὰ τὴν
ἀριστερὴ παραστάδα τῆς θύρας τοῦ κωδωνοστασίου τῆς Ἀγ-
εῖρήνης. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 7).

ῴψ. 0,65 μ., διάμ. (ἄνω) 0,46 μ.

ῴψ. γρ. 0,023 (Ο) - 0,03 μ. (Τ, Ρ). Διάστ. 0,005 - 0,012 μ.

ῴλιγον μετὰ τὸ 117 μ.Χ.

Σάμιοι οἱ ἐν Εἰκαρία
κατοικοῦντες τῶ
μεγίστῳ Αὐτοκράτορι
Τραϊανῶ Ἀδριανῶ, θεοῦ
5 Τραϊανοῦ υἱῶ, θεοῦ Νέρβα
υἱωνῶ, ἀρίστῳ Καίσαρ[ι] Σε{βᾱ}-
βαστῶ Γερμανικῶ Δακικῶ
Παρθικῶ, σωτῆρι καὶ κτίστη.

6 Τὰ γράμματα ΒΑ ἀπέξεσε ἀμελῶς ὁ χαρακτήρ.

Καὶ στὴν Σάμο σώζεται μία ἐπιγραφή πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀδριανοῦ, βλ. *IG XII 6*, 418, καθὼς καὶ ἀρκετοὶ βωμοί, βλ. *IG XII 6*, 503-526.

Ὁ D. Kienast, *ὄπ.π.*, 130 σημειώνει ὅτι τοὺς τίτλους Γερμανικός, Δακικός καὶ Παρθικός χρησιμοποίησε ὁ Ἀδριανὸς στὴν ἀρχὴ τῆς ἐξουσίας του, ἐνῶ τὸ Ὀλύμπιος ἀπὸ τὸ 128/9 κέ. Τὸ τελευταῖο δὲν ἀναγράφεται σὲ αὐτὴν τὴν ἐπιγραφή, ἐνῶ ὑπάρχει στὴν σειρὰ τῶν ἀφιερωμένων στὸν Αὐτοκράτορα βωμῶν τῆς Σάμου.

5. (MK 400). Βάση λευκοῦ μαρμάρου ἀποτελούμενη ἀπὸ δύο συναρμόζοντα τμήματα· εἶναι ἐλλιπῆς δεξιά. Στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ τῆς βάσεως τὸ ὄψ. 0,03 μ., πλ. 0,02 μ., βάθ. 0,035 μ. Στὴν ἄνω πλευρὰ καὶ κατὰ τὸ δεξιὸν σωζόμενον ἄκρον τοῦ λίθου δύο τὸρμοι μετ' αὐλάκος μολυβδοχοήσεως· ὁ ἕνας ἀκέραιος ὄψ. 0,05 μ., πλ. 0,03 μ., βάθ. 0,022 μ., ὁ ἄλλος ἐλλιπῆς. Ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπὶ τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἐχαραχθῆ ἡ ἐπιγραφή τῶν χριστιανικῶν χρόνων ὑπ' ἀρ. 35. Στὴν αὐλὴ τοῦ Μουσείου παρὰ τὴν ἀριστερὴ παραστάδα τῆς θύρας τοῦ κωδωνοστασίου τῆς Ἀγ. Εἰρήνης. Τὸ 1895 τὴν εἶχε ἰδεῖ ὁ Büchner (*diar. n.* 152) στὴν κατοχὴ τοῦ Παπᾶ-Σπανοῦ, κατοικοῦ τοῦ Κάμπου. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 8.1).

Ὑψ. 0,17 μ., πλ. (σωζ.) 0,315 μ., πάχ. 0,61 μ.

Ὑψ. γρ. 0,02 (O) - 0,025 μ. (N, K). Διάστ. 0,01 (στίχ. 1-2) - 0,015 μ. (στίχ. 2-3).

138-161 μ.Χ.

Σάμιοι οἱ κατ[οικοῦντες Εἰκαρίαν]
Αὐτοκράτορα [Καίσαρα Τ(ίτον) Αἴλιον Ἀ]-
δριανὸν Ἀντω[νῖνον Σεβαστὸν Εὐσεβῆ].

vacat

1 Συμπλ. Α.Π.Μ.: πρβλ. τὴν ὑπ' ἀρ. 3 1/2 || 2 Συμπλ. ΚΙ. Hallof || 3 Συμπλ. Α.Π.Μ.: πρβλ. Σταματιάδου, *Ἰκαριακά* 21 καὶ *IG XII 6*, 419-420.

3 Ἀντω[ῖνον]: μετὰ τὴν γραφὴν αὐτὴ ἀπαντᾷ καὶ σὲ μίαν ἄλλη Ἰκαριακὴ ἐπιγραφῇ, ἣ ὁποῖα ὅμως λανθάνει, βλ. Σταματιάδου, *Ἰκαριακά* 21 (Μελᾶ, *Ἱστορία Α'*, 115· Β', 7, ἀρ. 6· Papalas, *Icaria* 185, ἀρ. 11· *SEG* 42, 779)· πρβλ. L. Robert, *Les Asklepieis de l'Archipel*, *REG* 46, 1933, 433. Τὸν Ἀντωνῖνο ἐτίμησαν καὶ στὴν Σάμῳ βλ. *IG XII 6*, 419-420· στίς ἐπιγραφὰς τῆς Σάμου εὐρίσκεται ἡ γραφὴ Ἀντωνεῖνος.

6. (ΜΚ 231). Βάση λευκοῦ μαρμάρου ἐλλιπῆς ἀριστερά. Στὴν ἄνω πλευρὰ καὶ σὲ ἀπόσταση 0,07 μ. ἀπὸ τὴν δεξιὰ ἀκμὴ ὑπάρχει μικρὸς κυκλικὸς τὸρμος διαμέτρου 0,012 μ., στὸν ὁποῖο σώζεται σιδηροῦς τένων μολυβδοχοημένος γιὰ τὴν στερέωση ἀναθήματος. Ἡ θέσις τοῦ τὸρμου ὑποδεικνύει ὅτι θὰ ὑπῆρχε τουλάχιστον ἄλλος ἓνας στὸ ἐλλεῖπον τμήμα πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι χαραγμένη σὲ λειασμένη ταινία, ἣ ὑπόλοιπη ἐπιφάνεια εἶναι ἀκιδωτῆ. Ἰχνη κονιάματος δηλώνουν ὅτι ὁ λίθος εἰς δευτέραν χρῆσιν ἔχει χρησιμοποιηθῆ ὡς οἰκοδομικὸ ὕλικό. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 8.2).

Ὶψ. 0,14 μ., πλ. (σωζ.) 0,345 μ., πάχ. 0,09 μ.

Ὶψ. γρ. 0,01 (Ο) - 0,012 μ. (Τ). Διάστ. 0,01 μ.

2ος αἰ. π.Χ.

[-----]του τοῦ Φιλοκλέους
[Ποσειδῶνι Ἑλι]κωνίωι.

1 [nomen dedic., patronym.]του· ἡ κατάληξις ἀνήκει στὸ πατρωνυμικὸν τοῦ ἀναθέτου. Ἡ ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ πάππου τοῦ ἀναθέτου γίνεται, γιὰ νὰ διακριθῆ ἀπὸ κάποιον σύγχρονο

ὁμώνυμό του, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ ἴδιο πατρωνυμικό· Φιλοκλῆς· εἶναι κοινὸ ὄνομα στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου, βλ. *LGPN I*, 466, s.v. Ἀπαντᾶ καὶ στὸ ἐπιτύμβιον ὑπ' ἄρ. 16 1, 2 χρονολογούμενο τὸν 1ο αἰ. π.Χ./1ο αἰ. μ.Χ. καὶ τὸ φέρει καὶ ὁ δωδεκαετής Φιλοκλῆς τοῦ ἐπιγράμματος Papalas, *Icaria* 182, ἄρ. 2 τοῦ 2ου/3ου αἰ. μ.Χ.

2 [- - - Ἐλι]κωνίωι· τοῦ Κ σώζεται τὸ ἄνω ἄκρο τῆς ἐπάνω λοξῆς κεραίας. Ἡ λατρεία τοῦ θεοῦ¹⁴ γίνεται γιὰ πρώτη φορά γνωστὴ στὴν Ἰκαρία. Ἦταν περιώνυμη στὴν Μυκάλῃ· ἐκεῖ εὐρίσκετο τὸ Πανιώνιον, βλ. Ἡροδ. 1, 141, Στράβ. 14, 1.20, ἱερὸν πρὸς τιμὴν του, ὅπου συγκεντρώνονταν οἱ Ἰωνες τῆς Μ. Ἀσίας. Ἱερά τοῦ Ποσειδῶνος Ἐλικωνίου ὑπῆρχαν καὶ στὶς Ἰωνικὲς πόλεις, καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ στὴν Σάμο· γιὰ τὸ τελευταῖο βλ. L. Robert, *Inscriptions de Lesbos et de Samos*, *BCH* 59 (1935) 477-480 καὶ τὰ σχετικὰ σχόλια στὸν ἱερὸ νόμο *IG XII* 6, 168.

7. (MK 212). Λίθος ἐπιμήκης λευκοῦ μαρμάρου ἀκέραιος καθ' ὅλες τὶς πλευρὲς ἐκτὸς τῆς ὀπισθίας. Ἡ προσθία κάτω ἀριστερὰ γωνία ἔχει ἀποκρουσθῆ. «Ἐπὶ πλακὸς εὐρισκομένης ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἐν Εὐδὴλῳ τῆς νήσου Ἰκαρίας Χ. Γεῶργι» (Παπᾶ-Γεῶργις). Τὸ 1900 τὸν εἶδε ἐντοιχισμένο¹⁵ στὴν οἰκίᾳ τοῦ Παπᾶ Γεωργίου Σπανοῦ στὸν Κάμπο ὁ L. Büchner (*diar.* II, p.

---

14. Γιὰ τὸν Ποσειδῶνα Ἐλικώνιον, βλ. W. H. Roscher, *Ausführliches Lexicon der griechischen und römischen Mythologie* III 2, Leipzig 1897-1909, 2853 [E. H. Meyer]· O. Jessen, *RE* VIII 1 (1912) 9-11· E. Wüst, *RE* XXII 1 (1953) 497, 526. Ἐπίσης Στ. Ε. Ψαρράς, Δύο ὄροι ἀπὸ τῆ Νάξο, *HOPOΣ* 4 (1986) 85-87 καὶ τοῦ αὐτοῦ, Ἡ λατρεία τοῦ Ἐλικωνίου Ποσειδῶνος στὴ Νάξο καὶ ὁ Ἰωνικὸς ἀποικισμὸς, *Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν* 12 (1995) 152-162.

15. Στὴν ἴδια οἰκίᾳ ἦταν ἐντοιχισμένο κλασσικὸ ἐπιτύμβιο ἀκέφαλο ἀνάγλυφο καθιστῆς γυναικὸς ἐστραμμένης πρὸς τὰ ἀριστερὰ. Σχεδιογράφημα τοῦ ἀναγλύφου ὑπάρχει στὴν ἴδια σελίδα τοῦ ἡμερολογίου του. Σήμερα βρίσκεται ἐκτεθειμένο στὸ Μουσεῖο τοῦ Κάμπου.

11). «Τμῆμα μαρμάρου... ἐντοιχισμένον εἰς πρόσοψιν οἰκίας Παπαῦ-Κωνσταντίνου Σπανοῦ (Κάμπου)» (Μελᾶς). Πίν. 9.1.

Υψ. 0,125 μ., πλ. 0,488 μ., πάχ. (σωζ.) 0,248 μ.

Υψ. γρ. 0,025 - 0,03 μ.

Ἐκδ.: Παπαῦ-Γεωργίς, *ΜΒΕΣ* 1 (1873-1875) 141, ἀρ. ξή· Σταματιάδου, *Ἰκαριακὰ* 22· Μελᾶ, *Ἱστορία Β'*, 8, ἀρ. 9· Pappas, *Icaria* 184, ἀρ. 7 (*SEG* 42, 779).

Δεύτερο ἥμισυ τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

Ἡροστράτης.

Τὸ ὄνομα Ἡροστράτη δὲν εἶναι γνωστὸ¹⁶ ἀπὸ τὸν χῶρο τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅσον γνωρίζομε, ἄγνωστο στὸν Ἑλληνικὸ κόσμον. Τὸ ἀρσενικὸ ἀπαντᾷ ἀπὸ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου στὴν Θάσο, Χίο, Δῆλο, Κάλυμνο, καὶ στὴν Κύπρο, βλ. *LGPN* I, 206, s.v.

8. (ΜΚ ἄνευ ἀριθμοῦ). Λίθος κυβοειδῆς λευκοῦ μαρμάρου. Πρὸ τοῦ Μουσείου δεξιὰ τῆς εἰσόδου τοῦ κωδωνοστασίου τῆς Ἀγ. Εἰρήνης. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 9.2).

Υψ. 0,52 μ., πλ. 0,335 μ., πάχ. 0,26 μ.

Υψ. γρ. 0,02 (Ο) - 0,025 μ.

4ος αἰ. π.Χ.

Πασικρίτης
Μητροφῶντος
γυναικός.

---

16. Τὸ μοναδικὸ λῆμμα στὸ *LGPN* I, 206, s.v., εἶναι τῆς δημοσιευόμενης ἐπιτυμβίου ἐπιγραφῆς· ἡ βιβλιογραφικὴ ἐνδειξὴ εἶναι ἡ ἔκδοσις τοῦ Σταματιάδου.

1 Πασικρίτης: τὸ ὄνομα Πασικρίτη μαρτυρεῖται μία φορά ἀκόμη, στὸν δωρικό τύπο Πασικρίτα, βλ. *IG VII 2228 2, 6*. Τὸ ἀρσενικό Πασίκριτος ἀπὸ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου ἀπαντᾷ στὴν Ρόδο, βλ. *LGPN I, 364, s.v.*

2 Μητροφῶντος: γιὰ τὸ ὄνομα βλ. τὸ σχόλιο στὸν στίχ. 2 τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 1. Τὸ ὄνομα δὲν ἀπαντᾷ σὲ ἄλλο νησι τοῦ Αἰγαίου παρὰ μόνον στὴν Σάμο, βλ. *LGPN I, 312, s.v.*

9. (MK 227). Στήλη ὑπολεύκου λίθου ἐλλιπῆς κατὰ τὴν κάτω ἀριστερὴ γωνία καὶ ἀποκεκρουσμένη κατὰ τὴν ἄνω δεξιὰ γωνία. Εὐρέθη στὸν Κάμπο. (Πίν. 10.1).

Ὶψ. 0,585 μ., πλ. 0,42 μ., πάχ. 0,085 μ.

Ὶψ. γρ. 0,015 (Ο) - 0,025 μ. (Η,Τ).

4ος αἰ. π.Χ.

Πλαθαινίδος
Ἡροκρίτου
γυναικός.

Τὸ ὄνομα Πλαθαινὶς μαρτυρεῖται στὴν Κῶ καὶ τὴν Σαμοθράκη, βλ. *LGPN I, 373, s.v.* Τὸ Ἡρόκριτος ἀπαντᾷ στὴν Χίο καὶ τὴν Σάμο, βλ. *ὄπ.π., 206, s.v.*

10. (MK 203). Στήλη λευκοῦ μαρμάρου μὲ ἐπίστεψη ἀετώματος κολοβὴ κάτω. Εὐρέθη στὴν Προεσπέρα¹⁷ (ἐκ περισυλλογῆς). Πίν. 10.2.

---

17. Ἡ Προεσπέρα εἶναι μικρὸ χωριὸ στὴν δυτικὴ πλευρὰ τοῦ νησιοῦ. Τὸ 1970 ἀνέσκαψε ἐκεῖ ὁ Ν. Ζαφειρόπουλος δύο συστάδες ἀρχαίων τάφων τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. καὶ τῶν ἐλληνοιστικῶν χρόνων ἀντιστοίχως.

"Υψ. (σωζ.) 0,53 μ., (χωρίς τὸ ἀέτωμα) 0,385 μ., πλ. 0,36 (ἄνω) - 0,38 μ. (κάτω), πάχ. 0,09 (ἄνω) - 0,095 μ. (κάτω).

"Υψ. γρ. 0,015 μ.

"Εκδ.: Ν. Σ. Ζαφειρόπουλος, *ΑΔ* 25 (1970) [1973] Β' 2 - Χρονικά 421 (*Bull. Épigr.* 1974, 428· *SEG* 42, 779).

4ος αἰ. π.Χ.

Τιμησίλεως
Ἄρκεσίλεω.

1 Τιμησίλεως· ἀπαντᾷ ἤδη μεταξὺ τῶν Ἰκαρίων, βλ. Μελᾶ, *Ἱστορία Β'*, 7, ἄρ. 3 5, 10, 11, Papalas, *Icaria* 182-183, ἄρ. 3 (*SEG* 42, 779) καὶ στήν ἐπιγραφή ὑπ' ἄρ. 1.

2 Ἄρκεσίλεω¹⁸ ἀπὸ τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου μαρτυρεῖται Ἄρκεσίλεως στήν Χίο, τὴν Εὐβοία καὶ τὴν Θάσο, βλ. *LGPN I*, 80, s.v.

11. (MK 228). Στήλη λευκοῦ μαρμαῦρου ἐλλειπῆς δεξιά καὶ κάτω. Φέρει δύο ἐπιγραφές (I, II), μὴ σύγχρονες καὶ ἀπὸ διαφορετικούς χαρακτες. Ὁ Rehm εἶδε τὴν στήλη στὸν Εὐδήλο στήν κατοχὴ τοῦ Χαρ. Σπανοῦ. Κατὰ τὸν κάτοχό του προερχόταν ἀπὸ τὸν Κάμπο. (Πίν. 11.1).

"Υψ. (σωζ.) 0,60 μ., πλ. (σωζ.) 0,29 μ., πάχ. 0,10 (ἄνω) - 0,12 μ. (κάτω).

"Υψ. γρ. I: 0,025 μ., στοιχηδόν· II: 0,017 - 0,02 μ.

---

18. Στὸ *LGPN I* τὸ προσγραφόμενο στήν Ἰκαρία ὄνομα Ἄρκεσίλαος (ἐξ ἐσφαλμένης ἀντιγραφῆς ἀπὸ τὴν ὀρθή δημοσίευση τοῦ *ΑΔ*) ὑπὸ τὸ ὁμώνυμο λῆμμα (σελ. 80) καὶ ὑπὸ τὸ λ. Τιμησίλεως (σελ. 440) δὲν πρέπει πλέον νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν.

Τέλη τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.	I	Ἄρτεμι[---] Κλεομ[---] γυνή.
Τέλη 3ου/ἀρχὲς 2ου αἰ. π.Χ.	II	Ἐπαρχίδ[ης] 5 Νικαγόρο[υ]. Φιδίλ[α] Ἐπαρχίδ[ου] γ υ ν [ή].

1 Ἄρτεμι[---]. Ἄρτεμι[δώρα], Ἄρτεμι[κλεία], Ἄρτεμι[σία], βλ. *LGN I*, 82-83, s.vv.· πιθανώτερη λόγω χώρου εἶναι ἢ τρίτη, ἀφοῦ τὰ ὀνόματα τῶν στίχ. 4, 5 καὶ 7 ἔχουν ἑννέα γράμματα.

2 Κλεομ[---]. εἶναι ἀρκετὲς οἱ δυνατὲς συμπληρώσεις, βλ. *LGN I*, 261-262, s.vv.· ἴσως προτιμώτερες εἶναι οἱ Κλεομ[ήδου] (Κλεομήδης, -ηδους/-ηδου) διότι ἀπαντᾷ στὴν Σάμο, βλ. ὅπ.π., 262, καὶ Κλεόμ[ιδος] (Κλέομις).

4 Ἐπαρχίδ[ης]. τὸ ὄνομα φέρει Ἰκάριος ἱστορικὸς τοῦ 3ου (;) αἰ. π.Χ., βλ. Jacoby, *FGH* 437. Δυστυχῶς τὸ πατρωνυμικὸ του δὲν εἶναι γνωστό. Ἐπίσης ἓνας Ἐπαρχίδης Α[---] τιμᾶται διὰ χρυσοῦ στεφάνου καὶ χαλκῆς εἰκόνας σὲ ψήφισμα τῶν Σαμίων τῶν οἰκούντων Οἴνην τοῦ ἀ' ἡμίσεος τοῦ 2ου αἰ. π.Χ., βλ. A. P. Matthaiou, *Aus der Arbeit der «Inscriptiones Graecae» V. Zwei Dekrete aus Ikaria*, *Chiron* 29 (1999) 228-230, ἀρ. 2.

5 Νικαγόρο[υ]. κοινὸ ὄνομα στὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, βλ. *LGN I*, 327-328, s.v. Νικαγόρας Φιλοκλέους μαρτυρεῖται στὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 16 τοῦ 1ου αἰ. π.Χ./1ου αἰ. μ.Χ.

6 Φιδίλ[α]. περὶ τῆς ρίζας φειδ-/φιδ- βλ. *LSJ*⁹ s.v. φείδομαι. Δὲν εἶναι γνωστός ὁ τύπος τοῦ ὀνόματος. Μόνον στὴν Κρήτη ἀπαντᾷ Φειδίλα, βλ. *LGN I*, 456, s.v.¹⁹ Συνηθέστερο

19. Στὸ λῆμμα τοῦ ὀνόματος διατυπώνεται ἀμφιβολία, ἐὰν πρόκειται ὄντος περὶ θηλυκοῦ ὀνόματος, ἢ ἀρσενικοῦ.

εἶναι τὸ ἀρσενικὸ Φειδίλας, βλ. *LGPN* I, 456, s.v., πρβλ. *CID* II, 31 52.

Ἄγνωστον εἶναι ἐὰν ὑπάρχη σχέσηη μεταξὺ τῆς ἀναγραφομένης στοὺς στίχ. 1-3 Ἄρτεμι[---] | Κλεομ[---] | γυναικὸς πρὸς τὸν Ἐπαρχίδ[ην] | Νικαγόρο[υ] (4-5) καὶ τὴν σύζυγό του Φιδίλ[α] | Ἐπαρχίδ[ου] (6-8).

12. Κυβόλιθος ὑπολεύκου μαρμάρου ἀποκεκρουσμένος κατὰ τὶς κάτω γωνίες τῆς προσθίας ὀψεως. Εὐρίσκεται πίσω ἀπὸ παλαιὸ οἰκίσκο ἰδιοκτησίας Ἰ. Σπανοῦ, κείμενο δεξιὰ καθὼς ἀνεβαίνει κανεὶς πρὸς τὸ Μουσεῖο. Ἄγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 11.2).

Ὶψ. 0,49 μ., πλ. 0,323 (ἄνω) - 0,326 μ. (κάτω), πάχ. 0,205 (ἄνω) - 0,20 μ. (κάτω).

Ὶψ. γρ. 0,013 (O) - 0,02 μ. (Y, N).

Τέλη 4ου/ἀρχές 3ου αἰ. π.Χ.

Μανία χρηστή
Καδου γυνή.

1 Μανία· εἶναι κοινὸ ὄνομα. Ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου ἀπαντᾷ μόνον στὴν Εὐβοία καὶ τὴν Δῆλο, βλ. *LGPN* I, 297 s.v.

2 Καδου· Καδους ἀπαντᾷ στὴν Ἀττικὴ (πιθανῶς ὡς ὄνομα δούλου), βλ. *LGPN* II, 244, s.v. Τὸ ὄνομα εἶναι μᾶλλον Λυδικό, βλ. L. Zgusta, *Kleinasiatische Personennamen*, Prag 1964, 208, παρ. 500-11.

13. (MK 210). Κυβόλιθος λευκοῦ μαρμάρου ἀποκεκρουσμένος κατὰ τὴν κάτω δεξιὰ γωνία. Βρισκόταν στὸ σχολεῖο τοῦ

χωρίου Στελί (παρὰ τὴν Ἀκαμάτρα), βλ. Π. Δρέλλια, *Λεύκωμα Ἱστορικὸν τῆς Ἰκαρίας*, 1939, 46. (Πίν. 12.1).

Ύψ. 0,33 μ., πλ. 0,24 μ., πάχ. 0,20 (ἄνω) - 0,21 μ. (κάτω).

Ύψ. γρ. 0,013 (Ο) - 0,015 μ.

Δεύτερο ἥμισυ τοῦ 3ου αἰ. π.Χ.

Δημέας

Ἀμμαχίωνος.

1 Δημέας· τὸ ὄνομα εἶναι κοινό, βλ. *LGPN I*, 124, s.v.

2 Ἀμμαχίωνος· τὸ ὄνομα Ἀμμαχίων εἶναι, καθ' ὅσον γνωρίζομε, ἀμάρτυρο. Ἀσφαλῶς περιέχει τὴν ρίζα μαχ- (μάχη, μάχομαι· πρβλ. Εὐμαχίων, βλ. *LGPN II*, 177, s.v.). Πιστεύομε ὅτι τὸ πρῶτο συνθετικὸ ἀμ- = ἀνά, βλ. *LSJ*⁹ s.v. Τὸ ὄνομα εἶναι συγγενὲς ἐτυμολογικῶς πρὸς τὸ ρῆμα ἀναμάχομαι, βλ. *LSJ*⁹ s.v.

14. (MK 209). Κυβόλιθος ὑπολεύκου μαρμάρου ἀποκεκρουσμένος κατὰ τὴν ἐπάνω δεξιὰ γωνία. Ἦταν ἐντοιχισμένος στὸν ἀριστερὸ τοῖχο τοῦ προαυλίου τῆς Ἀγ. Εἰρήνης (Bürchner, *diar. II*, p. 15). Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 12.2).

Ύψ. 0,513 μ., πλ. 0,27 (ἄνω) - 0,29 μ. (κάτω), πάχ. 0,205 (ἄνω) - 0,195 μ. (κάτω).

Ύψ. γρ. 0,015 (Ο) - 0,02 μ. (N, H).

2ος αἰ. π.Χ.

Ἀρτεμίσιος

Μνησάλκου.

Δημητρία

Ἀρτεμισίου

γ υ ν ή.

1 Ἄρτεμισιος· εἶναι κοινὸ ὄνομα· στήν Ἰκαρία μαρτυρεῖται καὶ στήν ἐπιτύμβια ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 44 τοῦ 1ου αἰ. π.Χ./1ου αἰ. μ.Χ.

2 Μνησάλκου· εὐρίσκεται Μνήσαλκος (-ου) μόνον στήν Δῆλο, βλ. *LGPN I*, 317 s.v. Ὁ δωρικὸς τύπος Μναςάλης ἀπαντᾷ στήν Σικυῶνα, βλ. *IG VII* 395 2 καὶ τὴν Φλειασία, βλ. *IG IV* 464, ἐνῶ σὲ κατάλογο ξένων τοῦ 3ου αἰ. π.Χ. ἀπὸ τὴν Ἀττικὴ φέρεται [Μναςά]λκας Λοκρός, βλ. *IG II²* 1957 5.

15. (MK 224). Λίθος ὀρθογωνικὸς ἐπιμήκης λευκοῦ μαρμάρου, ἐλλειπῆς κατὰ τὴν ὀπίσθια πλευρὰ καὶ ἀποκεκρουσμένος κατὰ τὴν ἄνω ἀκμὴ τῆς προσθίας πλευρᾶς. Σὲ ἀπόσταση 0,15 μ. περίπου ἀπὸ τὴν ἄνω ἀκμὴ τῆς προσθίας πλευρᾶς ὑπάρχει λάξευση βαίνουσα παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκμὴ. Ἴσως ἀνήκει σὲ προγενέστερη χρῆση τοῦ λίθου. Στὴν πίσω πλευρὰ ὑπάρχει σχεδὸν κυκλικὴ κοίλανση, ἀσφαλῶς φυσικὴ. Ἡ ἐπιγραφή ἦταν ἐντοιχισμένη στὸ ναῦδριον τῆς Ἀγ. Ματρῶνας στὸ χωριὸ Δάφνη, ἀπὸ ὅπου μὲ τὴν φροντίδα τοῦ Νικόλαου Ζαφειρόπουλου ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων Κυκλάδων ἐπὶ πολλὰ ἔτη, ἀποτοιχίσθηκε τὸ 1963 καὶ μεταφέρθηκε στήν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ τοῦ Κάμπου. (Πίν. 13.1).

Ἔψ. 0,177 μ., πλ. 0,71 μ., πάχ. (σωζ.) 0,39 μ.

Ἔψ. γρ. 0,008 (O) - 0,01 μ.

Μνεῖα: Ν. Σ. Ζαφειρόπουλος, *AA* 18 (1963) [1965] Β'2 - Χρονικά 273, ἀρ. 3.

2ος αἰ. π.Χ.

[— υ υ — υ υ — υ υ —]ς Ἄφροδισίου ᾧδε
ἴδρυσαν μνήμη[ς εἶ]νεκα καὶ χάριτος
μήτηρ ἠδὲ πατὴρ καὶ Λαμπραγόρης ὁ σύναιμος,
τιμὴν ἀθανάτοις τῆϊδε [O] τιθέντες ἴσην·

- 5 καὶ βωμῶι τέλεσαν καὶ θύματι καὶ λιβανωτῶι
καὶ σέλας Ἡφαίστου βωμὸν ἔθηκαν ἔπι,
ἀντ' εὐεργεσίης καὶ τιμῆς, τῆς ἐς ἑαυτοῦς
εἶχεν, ὅτ' ἠελίου λαμπρὸν ἔλευσσε φάος.

Ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα ἀποτελούμενο ἀπὸ τέσσερα ἐλεγεια-
κὰ δίστιχα.

2 ἸΔΡΥΣΑΝ· ὁ χαρακτῆς ἐχάραξε πρῶτα Ε καὶ κατόπιν τὸ
διόρθωσε σὲ Σ || 4 ΤΗΙΔΕΟΤΙΘΕΝΤΕΣ· μετὰ τὰ ΔΕ φαίνεται ὅτι ὁ
χαρακτῆς εἶχε χαράζει Ο καὶ κατόπιν τὸ ἀπέξεσε.

1 Ἀφροδισίου· ἀβέβαιον εἶναι ἐὰν πρόκειται περὶ τοῦ ὀνό-
ματος τοῦ νεκροῦ ἢ πατρωνυμικοῦ· βλ. καὶ τὰ σχόλια στὸν στί-
χο 3.

2 Ἰδρυσαν· ἐπὶ ἰδρύσεως καὶ ἀναθέσεως μνημείου (ἀνδριά-
ντος, ἀγάλματος, βωμοῦ, ἱεροῦ, κτλ.) χρησιμοποιεῖται κυρίως τὸ
μέσον ρῆμα, βλ. *LSJ*⁹ s.v., ὑπὸ τὸν ἀρ. Π. Πάντως τὸ ἐνεργητι-
κὸ²⁰ ἤδη χρησιμοποιεῖ ὁ Ἡρόδοτος 2, 172.3:²¹ τοῦτον κατ' ὦν
κόψας ἀγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο καὶ ἴδρυσεν τῆς
πόλιος ὄκου ἦν ἐπιτηδεότατον. Ἐπιγραφικῶς μαρτυρεῖται τὸ
ἐνεργητικὸ ρῆμα μὲ τὴν σημασίαν αὐτήν, ἤδη ἀπὸ τὰ μέσα περι-
που τοῦ 4ου αἰ. π.Χ., βλ. *I. Priene* 196 6 (Hansen, *CEG* 2, 854 6):
ὦν ἔνεκα ἴδρυσεν τόνδε θεῖον Φίλιος.

3 Λαμπραγόρης· τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ ὑπὸ τὶς μορφὰς Λαμπρα-
γόρας καὶ Λαμπράγορος, βλ. *LGN* I, 282, s.vv. ἀντιστοίχως.²²
Ὁ ἰων. τύπος (Λαμπραγόρης) εἶναι ἀμάρτυρος. Δὲν εἶναι βέ-
βαιον, ἐὰν τὸ ὄνομα Λαμπραγόρης ἀνήκει στὸν ἀδελφὸ τοῦ θα-

---

20. Ἡ ἴδρυσεν ἀναγράφεται καὶ στὴν ὑστεροαρχαϊκὴ ἀττικὴ ἐπιγραφή *IG* I³
1016 2 ἀλλὰ ὁ λίθος στὰ ἀριστερὰ τοῦ πρώτου σωζομένου γράμματος εἶναι
ἐλλιπής, ὥστε δὲν γνωρίζομε ἐὰν τὸ ρῆμα ἦταν ἀπλὸ ἢ σύνθετο. Πρβλ. καὶ τὴν
IG I³ 470 11 (περὶ τὸ 406/5 π.Χ.): [ἦν ὁ δεῖνα ἀνέθηκεν ὅτε ἴδρ]υσεν τὸ
Ἄρτεμῖσιον...

21. Πρβλ. καὶ 5, 67.3.

22. Πρβλ. καὶ τὴν γενικὴ Λαμπραγόρου στὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 27 3.

νότος²³ Ἀφροδισίου, ἢ πρόκειται περὶ τῆς γενικῆς τοῦ ἐπίσης ἀμαρτύρου θηλυκοῦ Λαμπραγόρη,²⁴ -ης. Στὴν δεύτερη περίπτωση ἡ Λαμπραγόρη εἶναι ἡ νεκρὴ καὶ ὁ Ἀφροδίσιος ὁ πατέρας τῆς· σύναϊμος· πρβλ. *IG I xxii (Olus) 59 22-25* (2ος αἰ. μ.Χ.): σῆμα<α> δὲ τοῖσδε σύναϊμος ἐθήκατο | καὶ γενέτειρα | Στάρτα μνημοσύνης εἶνεκεν | ἀϊδίου.

5 τέλεσαν· ἀναύζητη ὀριστ. ἄορ. (sc. τὸ μνημεῖον, τὸ σῆμα) πρβλ. Peek, *GV 223 1*: Γερμανῶ τόδε σῆμα πατὴρ ἐτέλεσσε θανόντι (Θεσσαλονίκη, 1ος/2ος αἰ. μ.Χ.).

6 σέλας Ἐφάιστου· πρβλ. Πινδ. *Πυθ.* 3 39-40: σέλας δ' ἀμφέδραμεν | λάβρον Ἐφάιστου.

7 τῆς· καθ' ἑλξιν ἀπὸ τὴν προηγούμενη λ. τιμῆς, στὴν ὁποία καὶ ἀναφέρεται ἀντὶ τὴν = ἦν. Τὸ ἄρθρο χρησιμοποιεῖται ἐδῶ ὡς ἀναφορικὴ ἀντωνυμία, ὅπως στὸν Ὅμηρο, στὸν Ἡρόδοτο, καὶ γενικώτερα στὶς ἰωνικὴ διάλεκτο, βλ. R. Kühner – B. Gerth, *Ausführliche Grammatik der griechischen Sprache*, 1966³, 2.1, 587-588, παρ. 460. Πρβλ. W. Peek, *GV 101 3· 112 1· 274 4*.

8 ἔλευσσε· παρατατικὸς τοῦ ἐπικοῦ ρήμ. λεύσσω, βλ. *LSJ*⁹ s.v., συνήθους στοὺς δοκίμους συγγραφεῖς στὸν ἔνεστ. καὶ παρρατ. ἡλίου λαμπρὸν φάος· ἡ φράση εἶναι ὁμηρικὴ, Ὅμ. Ἰλ. E 119-120: ...οὐδέ μέ φησι | δηρὸν ἔτ' ὄψεσθαι λαμπρὸν φάος ἡλίοιο· πρβλ. *IG V 2, 181 5-6* (2ος αἰ. μ.Χ.).

16. (MK 263). Ἐπιμήκης ὀρθογωνικὸς λίθος ὑποτέφρου μαρμάρου. Ἡ ἐπιγραφή εἶναι χαραγμένη σὲ λειασμένη ταινία, ἐνῶ ἡ λοιπὴ προσθία ἐπιφάνεια εἶναι ἀκιδωτὴ. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 13.2, 14.1).

---

23. Λιγότερο πιθανὸν φαίνεται νὰ ἀναφέρεται τὸ ἐπίγραμμα σὲ θανούσα, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἀναγραφόταν στὸ ἐλλείπον τμήμα τοῦ 1ου στίχου, πατέρας τῆς νὰ ἦταν ὁ Ἀφροδίσιος καὶ Λαμπραγόρης ὁ ἀδελφός τῆς.

24. Πρβλ. καὶ Νικαγόρη, Ἀναξαγόρη, Ἀρισταγόρη.

Υψ. 0,36 μ., πλ. 0,71 μ., πάχ. 0,16 - 0,175 μ.

Υψ. γρ. 0,01 (O) - 0,015 μ. (Γ, Ι).

1ος αί. π.Χ./1ος αί. μ.Χ.

Νικαγόρου τοῦ Φιλοκλέους.

Φιλοκλέους τοῦ Νικαγόρου.

Ἀρτεμισίας τῆς Εὐθύνου.

Ἀρτεμισίας τῆς Νικαγόρου.

1, 2, 4 Τὰ ὀνόματα Νικαγόρας καὶ Φιλοκλῆς ἀπαντοῦν καὶ στὶς ἐπιγραφὰς 11 5 καὶ 6 ἀντιστοίχως.

3, 4 Τὸ Ἀρτεμισία ἴσως εὐρίσκεται στὸ ἐπιτύμβιο ὑπ' ἀρ. 11 1, ἐὰν εὐσταθῆ ἡ συμπλήρωση.

3 Εὐθύνου· πιθανώτατα εἶναι γενικὴ τοῦ ὀνόματος Εὐθύνου καὶ ὄχι Εὐθυνος, ἀφοῦ ἡ πρώτη μορφή τοῦ ὀνόματος ἀπαντᾷ στὸν ἐφηβικὸ κατάλογο ὑπ' ἀρ. 2 13: Εὐθύνους Θεοδώρου.

Τὸ ἐπιτύμβιον εἶναι τῆς οἰκογενείας τοῦ Νικαγόρου υἱοῦ τοῦ Φιλοκλέους, τῆς συζύγου του Ἀρτεμισίας Εὐθύνου, καὶ τῶν δύο τέκνων των Φιλοκλέους Ν. καὶ Ἀρτεμισίας Ν.

17. (MK 221). Στήλη ὑπολεύκου μαρμάρου ἐλλιπῆς ἄνω καὶ κάτω. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 14.2).

Υψ. (σωζ.) 0,24 μ., πλ. 0,41 μ., πάχ. 0,057 μ.

Υψ. γρ. 0,015 (O) - 0,02 μ. (P).

1ος αί. μ.Χ.

Ἀρτεμῶ	5	Ἀρτεμῶ
Ἀπολλοδώρου		ἠρώϊνη
ἠρώϊνη		χαῖρε.
χαῖρε.		

2 Ἀπολλοδώρου ὁ χαρακτῆς ἐχάραξε πρῶτα Σ καὶ κατόπιν τὸ διόρθωσε σὲ Υ.

Τὸ ὄνομα Ἀρτεμῶ ἀπαντᾷ στὴν Σάμο, βλ. *IG* XII 6, 455, Δῆλο, Λέσβο, Πεπάρηθο, Κύπρο καὶ ἴσως στὴν Ρόδο, βλ. *LGPN* I, 83, s.v. Τὸ Ἀπολλόδωρος εἶναι κοινὸ ὄνομα.

Ἡ ἐπίκληση ἠρωϊνὴ γνωστὴ καὶ ἀπὸ ἐπιτύμβιες ἐπιγραφές ἄλλων νησιῶν τοῦ Αἰγαίου ἀπαντᾷ καὶ στὴν ὑπ' ἀρ. 44 ἐπιτύμβια ἐπιγραφή.

Ἄγνωστη εἶναι ἡ συγγενικὴ σχέση τῶν δύο ἀναγραφομένων ὁμωνύμων.

18. Στήλη λίθου ὑποτέφρου μετ' ἀετώματος ἐν μέρει ἀπολαξευμένον, ἐλλιπὴς ἀριστερά. Εἶναι ἐντοιχισμένη στὴν πρόσοψη (δίπλα σ' ἓνα παράθυρο) παλαιᾶς ἐρειπωμένης οἰκίας τοῦ Κάμπου ἰδιοκτησίας Ἰωάννου Βατούγιου εὐρισκόμενης στὰ ἀριστερὰ τοῦ χωματόδρομου ποὺ ὀδηγεῖ πρὸς τὴν παραλία. (Πίν. 15).

1ος αἰ. μ.Χ.

Ἀρχίτας
Ἐπαμείνονος
χρηστὲ
χαῖρε.

- 5 [----- πό]τνια ΦΕΡΞ[.]ΦΕΙΟΝΗ καὶ
[- υ υ - υ υ - υ υ πα]ντρόφε Γαῖα καὶ Ἑρμᾶ
vacat
[- υ υ - υ υ - υ υ - πέ]μποιτε Ἀρχίταν
[- υ υ - υ υ - χ]ῶρον ἐς εὐσεβέων.

Στοὺς στίχ. 5-8 εἶναι χαραγμένο ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα ἀποτελούμενο ἀπὸ δύο ἐξαμέτρους (στίχ. 6-7) καὶ ἓνα πεντάμετρο

(στίχ. 8). Ὁ 5ος στίχος, ἂν καὶ ἐμφανίζεται ὡς ἐξάμετρος (ὑπολογιζομένης τῆς ὀρθῆς γραφῆς Περσεφονείη, βλ. παρακάτω), παρέχει δυσκολίες, διότι καταλήγει στὸν σύνδεσμο καί, ὁ ὁποῖος ὅπως μᾶς παρατηρεῖ ὁ Kl. Hallof, δὲν ἀπαντᾷ στὸ τέλος ἐμμέτρου στίχου.

1 Ἀρχίτας· ἀπαντᾷ (ὑπὸ τὴν μορφήν Ἀρχείτας) καὶ στὸν κατάλογο ἐφήβων ὑπ' ἄρ. 2 3, 6, 7.

2 Ἐπαμείνονος· τὸ ὄνομα Ἐπαμείνων εὐρίσκεται καὶ στὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφή ὑπ' ἄρ. 19, ὅπου βλ. τὰ σχετικὰ σχόλια.

5 [--- πό]τνια· συμπλ. Hallof. Τὸ ἐπίθετο πότνια ἀποδίδεται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ στὶς δύο θεές Δημήτρα καὶ Περσεφόνη, βλ. *I. Priene* 196 3, πρβλ. *LSJ*⁹ s.v. πότνια 2. Φερσ[ε]φιόνη· πιθανῶς ὁ χάρακτες τὰ ἐχάραξε κατὰ λάθος ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ Φερσεφονείη, ὅπως μᾶς ἐπρότεινε ὁ Kl. Hallof. Γιὰ τὸν τύπο πρβλ. *IG IV 1*², 551 4· Θεοφανῶ Α. Ἀρβανιτοπούλου, Δώδεκα Θεσσαλικά ἐπιγράμματα, *Πολέμων* 2 (1934-1940) 31, ἄρ. 3 2.

6 [--- πα]ντρόφε Γαῖα· πρβλ. Ἀνθ. Παλ. 7, 476 9-10: Ἀλλὰ σε γουνοῦμαι, Γᾶ παντρόφε, τὰν πανόδυρτον | ἠρέμα σοῖς κόλποις, μᾶτερ, ἐναγκάλισαι.

7 [--- πέ]μποιτε Ἀρχίταν· πρβλ. Peek, *GV* 48 7-8 (Αἰγιάλη, 1ος αἰ. π.Χ.): ὦ Μοίρας ἄτρυτοι ἀνανκαστῆρες ἄτρακτοι, | τόν<δ> ἱερὸν πέμψαιτ' εἰς δόμον εὐσεβέω[ν]. 258 5-8 (Πάταρα, Λυκία, 1ος αἰ. μ.Χ.): Τόν, ὦ | Μαΐας κλυτὲ κοῦρε | Ἑρμείη, πένποις χῶρον | ἐπ' εὐσεβέων.

8 [--- χ]ῶρον ἐς εὐσεβέων· πρβλ. *Corinth VIII*, 1: *Greek Inscriptions 1896-1927*, ed. B. D. Meritt, Cambridge, Mass. 1931, 130 7-8 (2ος αἰ. μ.Χ.): [τ]ῶν ἕνεκ' εὐσεβέων με καθ' ἱερὸν ἄγαγε χῶρον | Ἑρμᾶς· αἰνεῖσθω καὶ ἔν χθονὶ σωφροσύνα. Ἐπίσης *IG IX 2*, 313, a 7-8 (1ος αἰ. μ.Χ.): [ἐ]πιγνοὺς ἄνδρα δίκαιον | [πέμψε πρόφρων Πλούτων χ]ῶρον ἐς εὐσεβέων.

19. (MK 199). Δεξιὸ τμήμα ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου λευκοῦ

μαρμάρου ἑλλιπὲς ἄνω. Φέρει παράσταση νεκροδείπνου. Στὰ ἀριστερὰ εἰκονίζεται τὸ ἀνώτερο τμήμα ἀνακεκλιμένης γυναίκας ἐνδεδυμένης μὲ χειριδωτὸ χιτῶνα· στὸ ἀριστερὸ τῆς χέρι κρατᾷ κυάθιο. Δεξιὰ τῆς παιδίσκη (δούλη) μὲ βραχὺ χιτῶνα· στὸ δεξιὸ χέρι κρατᾷ οἶνοχόη. Εὐρέθη (23.2.1970)²⁵ στὸ χωριὸ Φραντᾶτο. (Πίν. 16.1).

Υψ. (σωζ.) 0,435 μ., πλ. (σωζ.) 0,18 μ., πάχ. 0,07 μ.

Υψ. γρ. 0,01 (Ο) - 0,015 μ. (Σ).

1ος αἰ. μ.Χ.

[----- Ἐ]παμίνωνος ἥρωσ
[χρηστ. χαῖρ]ε. *vacat*

Τὸ ὄνομα Ἐπαμίνων = Ἐπαμείνων μαρτυρεῖται καὶ στὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 18 2. Ἀπαντᾷ ἐπίσης καὶ σὲ ἄλλα νησιὰ τοῦ Αἰγαίου, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ στὴν Σάμο, βλ. *LGPN* I, 153, s.v.

20. ΜΚ (ἄνευ ἀριθμοῦ). Θραῦσμα ἐπιτυμβίου ἀναγλύφου μαρμάρου λευκοῦ· σώζει τμήμα τῆς ἑδρας. Τὸ ἀνάγλυφο παριστάνει νεκρόδειπνο. Στὰ ἀριστερὰ σώζεται ἐν μέρει παιδική μορφή στραμμένη κατὰ τὸ δεξιόν, καὶ δεξιὰ τὸ ἀριστερὸ πόδι τοῦ ἀνακλίντρου, ὅπου εἶναι ἀνακεκλιμένη ἐνδεδυμένη μορφή. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 16.2).

Υψ. (σωζ.) 0,33 μ., πλ. (σωζ.) 0,095 μ., πάχ. 0,10 μ.

Υψ. γρ. 0,01 (Ο) - 0,015 μ. (Σ).

---

25. Ἡ πληροφορία περὶ τοῦ τόπου εὐρέσεως προέρχεται ἀπὸ τὸ Εὐρετήριο τοῦ Μουσείου Κάμπου.

1ος (;) αί. μ.Χ.

[----]ΑΣΜ[----]
[----]ογος [----].

1 Ἀποφύγαμε νὰ μεταγράψωμε μὲ πεζὰ γράμματα, διότι ὑπάρχουν δύο τοῦλάχιστον δυνατότητες: π.χ. [----]α Σμ[ικρίου] ἢ [----]ας Μ[----].

2 [Ἐπίλ?]ογος, [Εὐλ?]ογος ἢ [Φιλόλ?]ογος, βλ. *LGPN I*, 158, 179 καὶ 468, s.vv. ἀντιστοίχως.

21. (MK 208). Στήλη λευκοῦ μαρμάρου, μὲ ἔγγλυπτο ἀέτωμα καὶ φιάλη, ἐλλιπὴς στὰ ἀριστερὰ καὶ θραυσμένη σὲ δύο τεμάχια συναρμοζόμενα. Εὐρέθη στὸν Ἄγ. Δημήτριο. (Πίν. 17.1).

Ὶψ. 0,47 μ., (χωρὶς τὸ ἀέτωμα) 0,355 μ., πλ. (σωζ.) 0,31 μ., πάχ. 0,06 - 0,04 μ.

Ὶψ. γρ. 0,015 (O) - 0,02 μ. (E).

2ος αί. μ.Χ.

[- 3-4 -]νείκη Ἐπιχάρμου
[γυνή] δὲ Ἐπαγάθου Νοφ-
[- 4-5 -]ο[.] ἦρως χρηστή
[vacat] χᾶϊρε.

2/3 Νοφ[- 4-5 -]ο[.]: λόγῳ τοῦ διαθέσιμου χώρου πρὸ τοῦ O εἶναι πιθανὴ ἢ συμπλήρωση Νοφ[ήμον]ο[ς]. Ἡ ἐπίσης πιθανὴ συμπλήρωση Νοφ[υμηνί]ο[υ] προσκρούει στὴν συλλαβικὴ τομὴ τῶν στίχων.

22. (MK 211). Λίθος λευκοῦ μαρμάρου ὀρθογωνικὸς καὶ ἐπιμήκης· εἶναι ἀποκεκρουσμένος κατὰ τὸ δεξιὸν καὶ ἐλλιπὴς

κατὰ τὴν ὀπίσθια ὄψη. Σώζει πιθανώτατα τμήμα τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Ἡ ἐπιγραφή ἦταν «ἐντοιχισμένη εἰς τὸ ὑπέρθυρον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἰω. Προδρόμου τοῦ χωρίου Προεσπέρα» (Μελᾶς). Πίν. 17.2.

Ὑψ. 0,135 μ., πλ. 0,375 μ., πᾶχ. (σωζ.) 0,205 - 0,23 μ.

Ὑψ. γρ. 0,01 (Ο) - 0,015 μ. (Ε).

Ἐκδ.: Μελᾶ, Ἱστορία Β', 8, ἀρ. 14 (Ἰωάννου, Ἐκκλησία 180, σημ. 275).

2ος αἰ. μ.Χ.

Μηνοδότη Εὐτ[ύ]-
χου γυνὴ ἦρως χρ[ησ]-
τὴ χαῖρε. *

1 Μηνοδότη· ἀπαντᾷ κυρίως στὴν Μ. Ἀσία, βλ. λ.χ. *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung*, hrsg. von E. Schwertheim, I: *Grabtexte, Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 18, Bonn 1980, 326· *Die Inschriften von Smyrna*, hrsg. von G. Petzl, I, *Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien* 23, Bonn 1982, 38, 531. Μαρτυρεῖται ἐπίσης στὴν Αἴγινα, βλ. *IG IV 138b* καὶ μία φορά στίς ἐπιγραφές τῆς Ἀττικῆς, ὅπου ὅμως πρόκειται γιὰ ξένη, βλ. *IG II² 12114*. Τὸ ἀρσενικὸ Μηνόδοτος μαρτυρεῖται σὲ ἀρκετὰ νησιά, βλ. *LGPN I*, 311, s.v.

1/2 Εὐτ[ύ]|χου· πιθανώτατα εἶναι γενικὴ τοῦ ὀνόματος Εὐτύχης καὶ ὄχι Εὐτυχος, ἀφοῦ ἡ πρώτη μορφή τοῦ ὀνόματος ἀπαντᾷ στὸν ἐφηβικὸ κατάλογο ὑπ' ἀρ. 2 19: Εὐτύχης Ἑρμίου.

23. (MK 193). Ναϊδιόσχημος στήλη λευκοῦ μαρμάρου μὲ ἀνάγλυφο μέσα σὲ πλαίσιο. Παριστάνεται νέος κυνηγὸς μὲ ἰμάτιο. Μὲ τὸ δεξιὸ χέρι θωπεύει σκύλο ἀνορθωμένο στὰ δύο πόδια

του, ἐνῶ στὸ ἀριστερὸ κρατᾶ ἀκόντιο. Τὸ πρόσωπο τοῦ νέου εἶναι ἀποκεκρουσμένο. Εὐρέθη στὸν Κάμπο. (Πίν. 18.1).

Ὶψ. 0,40 μ., πλ. 0,20 μ., πάχ. 0,085 (ἄνω) - 0,10 μ. (κάτω).

Ὶψ. γρ. 0,01 (Ο) - 0,03 μ. (Α).

3ος αἰ. μ.Χ.

Ἄρχικθ[---]

ἐτῶν λ'.

Τὰ ἴχνη γραμμᾶτων (ΤΛΟΣ?) μετὰ τὸ συμπίλημα (ου) εἶναι ὅλως ἀβέβαια.

24. Σαρκοφάγος ὑποκυάνου μαρμάρου ἄνευ καλύμματος. Παρὰ τὴν εἴσοδο τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀγ. Εἰρήνης δεξιὰ κατὰ τὸν εἰσερχόμενο. Εἶναι ἐν μέρει ἐντοιχισμένη στὸν ἐξωτερικὸ τοῖχο τοῦ νάρθηκος. (Πίν. 18.2).

Ὶψ. 0,53 μ., μῆκ. 2,10 μ., πλ. 0,75 μ.

Ὶψ. γρ. 0,02 (Ο) - 0,03 μ. (Ρ, Ε).

Ὶεχδ.: Α. Ν. Πολίτης, *ΑΑ* 53 (1938) 581 (*Bull. Épigra.* 1939, 290· *SEG* 42, 779)· Α. Ν. Πολίτης, Ἀνασκαφαὶ ἐν Ἰκαρίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1938, *ΠΑΕ* 1939 (1940) 141-143 (Μελᾶ, Ἱστορία Β', 8, ἀρ. 13· Ἰωάννου, Ἐκκλησία 37).

3ος αἰ. μ.Χ.

Ἐλπιστος Ἀρχιερατι-

κοῦ ἐτῶν θ' ἦρως

χρηστὲ ρόδαξ χαῖρε.

1 Ἐλπιστος· ἀπαντᾶ στὴν Σάμο, βλ. *IG* XII 6, 199 7 καὶ στὴν Θάσο, βλ. *LGN* I, 151, s.v.

1/2 Ἀρχιερατικοῦ· τὸ ὄνομα Ἀρχιερατικός δὲν μαρτυρεῖται σὲ ἄλλο νησί τοῦ Αἰγαίου. Ὑπάρχει καὶ στὴν Λυκία, βλ. *TAM* II 252. Τὸ θηλυκὸ Ἀρχιερατικὴ μαρτυρεῖται στὴν Καρία, βλ. *AM* 25 (1900) 125-126.

25. MK (ἄνευ ἀριθμοῦ). Τετραγωνικὸς λίθος λευκοῦ μαρμάρου ἐλλιπῆς ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 19.1).

Ὑψ. 0,12 μ., πλ. (σωζ.) 0,40 μ. (ἐπὶ τῆς ἐνεπιγράφου ὄψεως), βάρθ. 0,435 μ.

Ὑψ. γρ. 0,02 - 0,03 μ.

3ος αἰ. μ.Χ.

Μ · Αὐρ(ήλιος) · Ἀνθος (ἐτῶν) ἱε'. Κατασκευάσαντος τοῦ π[α]-
τρός μου Ἀνθου τή[ν κα]-
μάραν ταύτη[ν].

1 Μ Hallof, Ἁ Α.Π.Μ. Τὸ praenomen Μᾶρκος εἶναι κατὰ πολὺ συνηθέστερο τοῦ Λευκίου. Ἀνθος β' Hallof. Τὸ ὄνομα Ἀνθος μαρτυρεῖται στὴν Σάμο, βλ. *IG* XII 6, 235 9· ἐπίσης στὴν Ἀνδρο, Χίο, Θάσο καὶ Θήρα ἀπὸ τὸν 1ο αἰ. π.Χ. καὶ ἐξῆς, βλ. *LGPN* I, 42, s.v. Γιὰ τὴν παράλειψη τῆς λ. ἐτῶν πρβλ. *SEG* 25, 1134, 1136-1140 (Κύπρος).

3/4 τή[ν κα]||μάραν· μὲ δυσκολία φαίνεται νὰ χωροῦν τὰ τρία συμπληρούμενα γράμματα ΝΚΑ στὸ τέλος τοῦ στίχου. Καμάρα (= τάφος μὲ θόλο)· περὶ τῆς σημασίας τῆς λ. βλ. *LSJ*⁹, s.v. Ἀπαντᾷ καὶ στὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 39.

26. (MK 224). Λίθος ὀρθογωνικὸς ἐπιμήκης λευκοῦ μαρμάρου

ρου ἑλλιπῆς κατὰ τὴν ἄνω δεξιὰ καὶ τὴν κάτω ἀριστερὴ γωνία, καθὼς καὶ κατὰ τὴν ὀπίσθια πλευρά, καὶ ἀποκεκρουσμένος κατὰ τὴν ἄνω ἀκμὴ τῆς προσθίας πλευρᾶς. Ἄγνωστου προελεύσεως. (Πίν. 19.2).

Ὑψ. 0,28 μ., πλ. 0,78 μ., πάχ. (σωζ.) 0,24 μ.

Ὑψ. γρ. 0,025 μ.

3ος/4ος αἰ. μ.Χ.

[-----]ΗΠ[-----]
 [-----]ΑΛΜ[-----]
 [-----]Υ[-----]ΝΗΝ[-----]

εἶμα δέ οἱ κέχυται περὶ γούνατα καὶ χερὶ λαίῃ

5 βιβλίον ὡς ἐτύμως δεικνύμενος κατέχει·

ὄντως ἔστι λέγοντος ἀκούειν, ὡς εἴ γέ τιν' αὐδὴν

ἠδύνατ' ἐκπροχέειν ἢ λίθος ἢ Παρίη.

Ἀπὸ τοὺς σωζομένους στίχους τοῦ ἐπιτυμβίου ἐπιγράμμα-
 τος προκύπτει ὅτι ἡ ἐνεπίγραφη βάση ἔφερε ἀνδριάντα (εἰκόνα) ἢ
 ἀνάγλυφον παρίου μαρμάρου. Ὁ θανὼν παριστάνετο καθισμέ-
 νος, ἔφερε ἱμάτιο(;) ποὺ ἐκάλυπτε τὰ γόνατά του, καὶ μὲ τὸ
 ἀριστερὸ χέρι κρατοῦσε βιβλίον. Κατὰ τὸν συντάκτη τοῦ ἐπι-
 γράμματος ἡ ἀπόδοση τῆς παραστάσεως ἦταν τόσο ζωντανή,
 ὥστε ὁ παροδότης θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἀκούσῃ τὸν παριστανόμενο
 νὰ διαβάσῃ, ἐὰν τὸ πάριο μάρμαρο μποροῦσε νὰ βγάλῃ φωνή.

4 εἶμα· πρβλ. Ἄνθ. Πάλ. 9, 585 3-4: εἶμα δὲ κρύπτει | μηρῶ
 γείτονα χῶρον ὄλης γυμνῆς Ἀφροδίτης.

5 ὡς ἐτύμως· πρβλ. Αἰσχ. *Εὐμ.* 534: δυσσεβίας μὲν ὕβρις
 τέκος ὡς ἐτύμως.

6 λέγοντος· πιθανώτατα μὲ τὴν σημασία ἀναγιγνώσκειν,
 βλ. *LSJ*⁹ s.v. λέγω, ὑπὸ τὸν ἀρ. III. 13 (*recite what is written*),
 πρβλ. Πλατ. *Θεαίτ.* 143c: λαβὲ τὸ βιβλίον καὶ λέγε· Δημ. 21, 8:
 λέγε τὸν νόμον.

6-7 αὐδὴν ἐκπροχέειν· πρβλ. Ἀνθ. Παλ. 7, 201 1-2: οὐκέτι δὴ χλωροῖσιν ἐφεζόμενος πετάλοισιν | ἀδεῖαν μέλπων ἐκπροχέειν ἰαχάν.

7 ἡ λίθος ἡ Παρίη· πρβλ. Peek, *GV* 1158 1 (Κῶς, 1ος αἰ. μ.Χ.): [γράμμ]ασι μὲν φωνεῖ Παρία <λ>ίθος· Ἀνθ. Παλ. 16, 259 1 (Πέτρης ἐκ Παρίης) καὶ 12, 56 1 (Εἰκόνα Παρίην).

27. (MK 222). Πλάξ ἐπιμήκης ὑπολεύκου μαρμάρου, ἐλλιπὴς ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ. Εὐρέθη στὸν Κάμπο. (Πίν. 20.1).

Ὑψ. 0,135 μ., μῆκ. (σωζ.) 0,38 μ., πᾶχ. 0,07 μ.

Ὑψ. γρ. 0,008 (Ο) - 0,02 μ. (Σ).

2ος/1ος αἰ. π.Χ.

νίκη Μητροφῶν-

τος.

νίκη Λαμπραγόρου.

Πρόκειται γιὰ ἀναγγελία νικῶν τοῦ Μητροφῶντος καὶ τοῦ Λαμπραγόρου, πρβλ. *I. Iasos* II, 285-369.

3 Λαμπραγόρου· ὁ χαρακτὴς μᾶλλον ἐχάραξε τὸ ἀρχικὸ γράμμα ὡς Μ καὶ μετὰ τὸ διόρθωσε.

1/2 Μητροφῶν|τος· γιὰ τὸ ὄνομα βλ. ὅσα σημειώνομε στὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 1 2.

3 Λαμπραγόρου· εἶναι ἄδηλον, ἐὰν ἡ γενικὴ ἀνήκη στὸ ὄνομα Λαμπραγόρας, τὸ ὁποῖο ἀπαντᾷ μόνον στὴν Χίο, βλ. *LGPN* I, 282, s.v., ἢ στὴν ἀμάρτυρη μορφή Λαμπραγόρης, -ου, βλ. καὶ τὰ σχόλια στὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 15 3. Στὴν Θήρα μαρτυρεῖται Λαμπράγορος, βλ. *LGPN* I, 282, s.v. Θεωροῦμε προτιμώτερο νὰ προσγράψωμε τὸ ὄνομα στὴν μορφή ποὺ ἀπαντᾷ στὴν Χίο, ἐπειδὴ καὶ τὰ δύο εἶναι ἰωνικὰ νησιὰ.

28. (MK 274). Στήλη λευκοῦ μαρμάρου ἑλλιπῆς ἄνω καὶ ἄριστερά. Σώζει τμήμα τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς. Ἀβέβαιον εἶναι ἐὰν σώζεται ἡ ἔδρα τῆς στήλης ἢ εἶναι ἑλλιπῆς ἐκεῖ. Ἡ ἐπιγραφή βρέθηκε στὴν θέση Κέρος (στὰ περίχωρα τοῦ Κάμπου). Τὴν παρέδωσε ὁ Δ. Σταμοῦλος. (Πίν. 20.2).

Υψ. (σώζ.) 0,47 μ., πλ. (σώζ.) 0,245 μ., πάχ. 0,085 μ.

Υψ. γρ. 0,015 μ. Διάστ. 0,007 - 0,008 μ.

2ος/3ος αἰ. μ.Χ.

 [-----]Σ[- 3-4 -]Α[- 3-4 -]
 [-----]ΕΙΤΟΥΟΥΣΤ[- 3-4 -]
 [-----] Σεβαστά Σ Ι [- 3-4 -]
 [-----]τον ἡμῶν Υ[- 3-4 -]
 5 [-----] φ]ύσει δὲ Μανδρο[- 3-4 -]
 [-----]έσαι ἱερουργησ[- 3-4 -]
 [-----]ς τῆ[ς] οἰκίας ἡμ[ῶν . .]
 [-----]ος δαίμων τὸ μοι[ρίδι]-
 [ον -----]μια ΠΡΟΣΠΕΡΕΛ[.]
 10 [-----]θειε τῷ προσπτ[ί]-
 [σαντι? ----] ἐν Θ(ε)ῷ (?) φιλοτεκνο[.]
 [-----]ιν τοῦ κυρίου ἡμῶ[ν]
 [αὐτοκράτορος ----] αἰώνιον μνήμην
 [-----] γρ]άμματος δώσειν
 15 [-----] ἐν τῇ] γενεσίῳ αὐτοῦ ἡμ[έ]-
 [ρα -----]υ τετράς ἀπιό[ντος]
 [-----]ωτων δηνάριον [- 3-4 -]
 [-----] ὅσο]ν ἂν ἐγὼ ζῶ χρόν[ον].
 ----- ? -----

2 [---]ΕΙΤΟΥΟΥΣΤ[- 3-4 -]: [---]ει το<Ϛ> (?) ὑοῦ ΣΤ(?).

3 Σεβαστά: ἐφ' ὅσον ἡ μεταγραφή εὐσταθῆ, πρόκειται περὶ

τῆς ἑορτῆς (Σεβαστά = Σεβαστεῖα) πρὸς τιμὴν αὐτοκράτορος, βλ. *LSJ*⁹, s.v. σεβαστός, Π 4.

5 Μανδρο[πότου?]: τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ καὶ στὸν κατάλογο ἐφήβων, ὑπ' ἄρ. 2 16, 17, 18, 24. Ἀσφαλῶς τὸ ὄνομα μπορεῖ νὰ ἀποκατασταθῆ καὶ ὡς Μανδρο[κλέους] ἢ Μανδρο[βούλου]. Γιὰ τὸ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος, βλ. Bechtel, *HP* 293· O. Masson, *Bull. Épig. 1992*, 188· N. Ehrhardt, Zwei archaische Statuen mit Nymphen-Weihungen aus Milet, *Epigraphica Anatolica* 21 (1993) 4, σημ. 10.

6 ἱεουργήσ[ας?]: ἐκτελῶ ἱερὰς τελετὰς perform sacred rites βλ. *LSJ*⁹ s.v., πρβλ. *CIG* III 4528 c. Add. p. 1175: ἱεοῦργησε τὴν κλείνην.

8 [- -]ος δαίμων· ὁ θάνατος· πικρός (*IG* II² 13148 3), φθονερός (*IG* V 2, 325 b 2), κακός (*IG* V 2, 473 4), βάσκανος (*IG* XII 7, 395 34) εἶναι μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐπίθετα ποὺ προσδιορίζουν τὸ οὐσιαστικό.

8/9 τὸ μοι[ρίδιον]: πρβλ. μοιρίδιον | ἄμαρ (θάνατος), Πινδ. *Πυθ.* 4 255-256· πρβλ. ὅμως: «μοιρίδιον χρέος» εἶναι λέγεται τὸ ζῆν, Πλουτ. *Ἡθ.* 106 F

9 ΠΡΟΣΠΕΡΕΛ[.]: νὰ πρόκειται ἄραγε γιὰ μορφὴ τοῦ συγγενικοῦ τοπωνυμίου Προεσπέρα;²⁶

10/11 προσπτα[ῖσαντι?]: suffer check or disaster, βλ. *LSJ*⁹ s.v., ἄρ. Π.

12-13 τοῦ κυρίου ἡμῶ[ν | αὐτοκράτορος]: κατὰ κανόνα ἡ φράση αὐτὴ ἀκολουθεῖται ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ αὐτοκράτορος, βλ. λόγου χάριν *IG* XII 5, 660 4-6 καὶ 663 2-4, πρβλ. ὅμως *InvO* 473 10-11.

15/16 [- - - ἐν τῇ] γενεσίῳ αὐτοῦ ἡμ[έ]ρα]: πρβλ. *IG* XII 5, 663 12: τῇ δὲ γενεσίῳ ἡμέρ[α τοῦ | κυ]ρίου Αὐτοκράτορος παρέσχεν τοῖς [μὲν | γερ]ουσιασταῖς δεῖπνον.

16 [- - -]υ τετράς ἀπιό[ντος]: τὸ Υ ἀνήκει στὴν κατάληξη γενικῆς πτώσεως ὀνόματος μηνός: [Πανήμο?]υ· ὁ Πάνημος μαρ-

---

26. Περὶ τοῦ τοπωνυμίου βλ. Γ. Ν. Χατζιδάκις, Περὶ τῆς Ἰκαρίας διαλέκτου, *Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά* Β', ἐν Ἀθήναις 1907, 410, 419.

τυρεῖται μεταξὺ τῶν μηνῶν τῶν Σαμίων, βλ. Catherine Trümpy, *Untersuchungen zu den altgriechischen Monatsnamen und Monatsfolgen*, Heidelberg 1997, 78-80, ἀλλὰ καὶ σὲ ἄλλες ἰωνικὲς πόλεις, βλ. ὅπ.π., 293. Κατὰ κανόνα ἡ ἡμέρα δηλοῦται διὰ δοτικῆς, πρβλ. *Die Inschriften von Magnesia am Maeander*, hrsg. von O. Kern, Berlin 1900, 90 2-4: Ποσιδεῶνος... τετράδι ἀπιόντος. Για τὴν ὀνομαστικὴ (τετράς), πρβλ. *Die Inschriften von Pergamon*, hrsg. von M. Fränkel, I, Berlin 1890, 247 Π 10-11: Πανήμου | [τ]ετρά[ς] ἀπιόντος· ἐπίσης *I. Ephesos Ia*, 27 A 67-69: κα|[τὰ τ]ὴν διάταξιν αὐτοῦ τ[ῆ] γεν[ε]σ[ί]ω τῆς θεοῦ ἡ[μέ]ρα, | ἡτις ἐστὶν τοῦ Θαρρηλιῶ[ν]ος μηνὸς ἐκ[τ]η ἰσταμέ[νου].

Ἄβέβαιον εἶναι τὸ εἶδος τῆς ἐπιγραφῆς· ἴσως πρόκειται περὶ δωρεᾶς. Ὁ Kl. Hallof κλίνει ὑπὲρ τῆς διαθήκης.

Οἱ ἐπιγραφές ποὺ δημοσιεύονται ἀκολούθως ὑπὸ τοὺς ἀρ. 29-36 φαίνεται νὰ συμπίπτουν χρονικῶς πρὸς τὴν μεγάλων διαστάσεων πρωτοχριστιανικὴ βασιλική,²⁷ στὰ ἐρείπια τῆς ὁποίας κτίσθηκε μεταγενεστέρως ὁ μεσοβυζαντινός (9ου ἢ 10ου αἰ.) σταυροειδῆς μετὰ τρούλου ναὸς τῆς Ἁγ. Εἰρήνης. Περὶ τῆς βασιλικῆς καὶ τοῦ βυζαντινοῦ ναοῦ διαλαμβάνουν ἐν συντομίᾳ οἱ Λ. Ν. Πολίτης, Ἄνασκαφαὶ ἐν Ἰκαρίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1938, *ΠΑΕ* 1939 (1940) 139 καὶ Π. Λαζαρίδης, *ΑΔ* 23 (1968) [1969] Β'2 - Χρονικά 397-398.

Ἰδιαιτέρας σημασίας εἶναι ὁ χρησμός (ὑπ' ἀρ. 31)· ἀφ' ἑνὸς διότι τὸ κείμενό του παραδεδομένο ἤδη ἀπὸ πολλοὺς συγγραφεῖς τῶν χριστιανικῶν χρόνων γίνεται γνωστὸ τὸ πρῶτον ἀπὸ ἐπιγραφῆ· δεύτερον, διότι συνιστᾷ ἰσχυρὸ τεκμήριον ὅτι ἡ βασιλικὴ ἦτο ἀφιερωμένη στὴν Παναγία καὶ ἀντικατέστησε κάποιον ἀρχαῖο ναὸ ἀφιερωμένο σὲ γυναικεῖα θεότητα.

27. Πρβλ. ἐπίσης Ν. Σ. Ζαφειρόπουλος, *ΑΔ* 25 (1970) [1973] Β'2 - Χρονικά 422.

Μερικὲς ἀπὸ τὶς ἐπιγραφὰς τῆς ἐνότητος αὐτῆς ἔχουν ση-
μαντικὸ κατὰ τὴν γνώμη μας ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἱστορία καὶ τὴν
ἐξέλιξη τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, διότι δεδομένης τῆς πρωΐμου
χρονολογήσεως των (5ος/6ος αἰ. μ.Χ.) ἐμφανίζονται γλωσσικὲς
μορφές, οἱ ὁποῖες μορφολογικῶς ἀνήκουν στὴν Νέα Ἑλληνικὴ
γλώσσα. Οἱ τύποι μημᾶτε (= μιμεῖται) [ἀρ. 30], ἔχουσιν, λάβου-
σιν [ἀρ. 32], ἐβόλησεν [ἀρ. 33], γλυκάνη (= γλυκάνει) [ἀρ. 35],
καὶ πιθανῶς²⁸ ἡ σύνταξη ἀπὸ Ἰκαρίον [ἀρ. 29] συνιστοῦν ἰσχυρὴ
ἐνδειξη τῆς γλωσσικῆς ἐξελίξεως στὴν Ἰκαρία πρὸς τὴν Νέα
Ἑλληνικὴ.

29. (MK 233). Ἐπιμήκης ὀρθογωνικὸς λίθος ὑπολεύκου
μαρμάρου, ἀποκεκρουσμένος κατὰ τὴν κάτω ἀριστερὴ γωνία
τῆς προσθίας ὀψεως. Στὰ ἄκρα τῆς ἄνω πλευρᾶς σώζονται τὰ
ἔχνη δύο τόρμων γιὰ τὴν σύνδεση τοῦ λίθου μὲ δύο ἄλλους ἀ-
ριστερὰ καὶ δεξιὰ ἀντιστοίχως. Εἶχε χρησιμοποιηθῆ ὡς βαθμί-
δα κλίμακος πὺν ὀδηγοῦσε στὸν νάρθηκα τῆς Ἀγ. Εἰρήνης
(Rehm, *diar.* II, p. 15). Πίν. 21.1.

Ἵψ. 0,25 μ., μῆκ. 1,18 μ., πᾶχ. 0,15 μ.

Ἵψ. γρ. στίχ. 1-2: 0,02 - 0,04 μ., στίχ. 3: 0,07 - 0,08 μ.
Κατὰ τὸν D. Feissel (*per epist.*) τὰ γράμματα εἶναι ὅμοια πρὸς
ἐκεῖνα τῆς ἐπιγραφῆς ὑπ' ἀρ. 30.

5ος/6ος αἰ. μ.Χ.

Ἀμήχανος τρόπος ὅτι ποτὲ ἄλ-

ήθιαν ἀκούεις ἀπὸ [Ἰκαρίον]

Ἰ ο υ δ ἔ ο ν.

---

28. Γιὰ τὶς λέξεις πυριφόρο καὶ τόσο [ἀρ. 31] βλ. τὸ σχόλιο στὸν στίχ. 6
τῆς ἐπιγραφῆς.

1 ΔΗΛC lap.

Τὰ *a* καὶ *b* συνέδεσε καὶ ἐρμήνευσε ὁ D. Feissel (per epist.).

Πάλιν ἡ Ἑρωδιάς μαίνεται, πάλιν ὄρχ[χ]εῖται, ἄρα μιμεῖται τὴν Ἰε[ζ]άβελ τὴν τῶν προφητῶ[ν] φονεύτριαν.

Πρβλ. [Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου], *Εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, καὶ εἰς τὴν Ἑρωδιάδα*, PG 59, 485-486 [πρβλ. M. Geerard, *Clavis Patrum Graecorum* II, 1974, 562, ἄρ. 4570]: Πάλιν Ἑρωδιάς μαίνεται, πάλιν ταραττεται, πάλιν ὄρχεῖται, πάλιν ἐπιζητεῖ τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἀνόμως ὑπὸ Ἑρώδου ἀποτηθηῆναι.³⁰ Πάλιν Ἰεζάβελ περιέρχεται ζητοῦσα τοῦ Ναβουθαί τὸν ἀμπελῶνα ἀρπάσαι, καὶ τὸν ἅγιον Ἡλίαν καταδιῶξαι ἐπὶ τὰ ὄρη... τὸν δὲ δίκαιον Ναβουθαί Ἰεζάβελ ἐφόνευσε· ...οἱ κόρακες τὸν Ἡλίαν ἐν τῷ ὄρει διέθρεψαν, Ἰεζάβελ δὲ αὐτὸν μετὰ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ ἕτεοῦ πρὸς φόνον ἐδίωκε.

2/3 μημᾶ|τε (= μιμεῖται)· περὶ τῆς κλίσεως συνηρημένων ρημάτων εἰς -εω, κατὰ τὰ εἰς -αω βλ. A. N. Jannaris, *An Historical Greek Grammar*, London 1897, 218, παρ. 854.

3-4 Εἰε[ζ]άβελ τὴν τῶν | προφητῶ[ν] φονεύτριαν· πρβλ. [Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου], *Λόγος λε΄, Εἰς τοὺς μάρτυρας, καὶ κατὰ Ἀρειανῶν Γ΄*, PG 36, 260 B: Μία ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλιοῦ ἡ Ἰεζάβελ, κατὰ τῶν προφητῶν τοῦ Κυρίου φονῶσα...· Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, *Ἐξηγήσεις ὑπομνηματικῆ εἰς τὸν Ὠσηέ, τόμ. Α΄, κεφ. Α΄*, PG 71, 41 B: Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο μεμάθηκεν ἡ θεομισθὴς καὶ βέβηλος Ἰεζάβελ, ἡ τοὺς προφήτας διώκουσα, καὶ τοῖς δικαίοις ἐπιβουλεύουσα...· Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, *Εἰς τὸ ὄητὸν τοῦ ἑβ΄ Ψαλμοῦ*, PG 55, 616: ...ὡς Ἰεζάβελ τοὺς ἐνθέους φονεύουσι.

---

30. Πρβλ. Σωκράτους Σχολαστικοῦ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία* 6, 18, PG 67, 717 B· Ἐρμείου Σωζομενοῦ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία* 8, 20, PG 67, 1568 B.

31. Πλακὸς λευκοῦ μαρμάρου δύο τεμάχια, *a*, *b* (MK 235). Τὸ *a* λαμβάνει· εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὰ ἀπόγραφα τῶν Bürehner καὶ Rehm (πίν. 22.1), οἱ ὁποῖοι εἶδαν τὸ θραῦσμα στὸν Ἅγ. Κήρυκο στὴν κατοχὴ τοῦ Ἀριστοτ. Παμφίλη. Ὁ Bürehner σημειώνει ὅτι ἔχει μεταφερθῆ ἀπὸ τὸ Φανάρι. Εἶναι ἐλλιπὲς δεξιὰ, κάτω, καὶ κατὰ τὴν κάτω ἀριστερὴ γωνία. Τὸ *b* εἶναι ἐλλιπὲς ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ καὶ ἀποκεκρουσμένο κατὰ τὴν κάτω δεξιὰ γωνία τῆς ὄψεως. Στὸ ἀνώτερο τμήμα τῆς ὄψεως καὶ πρὸς τὸ δεξιὸν πέρασ τοῦ λίθου σώζεται ἐν μέρει ἐγγάρακτος σταυρός. Στὴν ἐπάνω στενὴ πλευρὰ ὑπάρχει νεώτερη ἐπιγραφὴ (B), πίν. 22.3. Τὸ θραῦσμα βρισκόταν στὴν οἰκία τοῦ Παπᾶ-Κωνσταντῆ Σπανοῦ στὸν Κάμπο (Bürehner, *diar.* II, p. 12 καὶ 17· Π. Δρέλλια, *Λεύκωμα Ἱστορικὸν τῆς Ἰκαρίας*, 1939, 56). Πίν. 22.2.

a: Ὑψ. 0,43 μ., πλ. (σωζ.) 0,90 μ., πᾶχ. 0,075 μ.

b: Ὑψ. 0,445 μ., πλ. (σωζ.) 0,53 μ., πᾶχ. 0,075 μ.

Ὑψ. γρ. 0,03 - 0,04 μ.

A

5ος/6ος αἰ. μ.Χ.

a

b

Προφητεύοντος [- 3 -] | [- 2 -]N Ἀπολ[λ ---]ς τινάς· τίνος ἔσ-
τε δόμος οὗτος ἢ πάλιν τίν[- - - ἔ]στε; χρησμός ἐδό-
θη· ἐγὼ <δ> ἐ πυθμεύο, ὅσα μὲν πρὸς ἀ[ρετὴν κα]ὶ κόσμo<ν> ὤρωρεν
5 ποῖτε, τρισένα μόνον ὑψιμέδ[οντα Θεό]ν, οὗ λόγος
ἄφ[θ]ειτο<ς> ἐν ἀδαῖ ἔν[κουσ] ἔστε, ὅσπερ γὰρ
[πυ]ριφόρο<ν> τόξο<ν> μέσ[ον δι]αδραμῆ κόσ-
[μο]ν ἅπαντα ζογρίσας π[ροσά]ξι δῶρον τῷ πατρί·
[αὐτῆς ἔστε δόμος· Μαρία δὲ τοῦν]ομα αὐτῆς.

Τὰ δύο θραύσματα συνέδεσε ὁ Γ. Παπαδόπουλος.

1 μετὰ τὸ κενὸν τῶν 3 γραμμάτων ὁ Bürehner σημειώνει M, ὁ Rehm τὴν κάθετη καὶ τὴν κατώτερη ὀριζόντια ἐνός Ε· μετὰ τὸ

κενόν τῶν 2 γραμμάτων ὁ Bürchner σημειώνει N, ὁ Rehm δύο κάθετες κεραῖες γράμματος || 2 χρησμός· ὁ χαρακτής ἐχάραξε ἐκ παραδρομῆς E καὶ κατόπιν τὸ διόρθωσε σὲ H || 3 ΕΓΟΕΠΥΘ-ΜΕΥΟ· ΚΟΣΜΟΥ lap. || 5 ἄφ[θ]ειτο<ς>· ὁ χαρακτής ἐχάραξε E ἀντὶ Γ· ΕΝΘ[-]· στὸ ἀπόγραφο τοῦ Rehm μετὰ τὸ N διακρίνεται τὸ ἀριστερὸ ἥμισυ πιθανῶς στρογγυλοῦ γράμματος || 6 ΙΙΦΟΡΟ-ΤΟΖΟ lap.

1-2, 5 ἔστε = ἔσται || 2 ἱ = ἦ || 3 ἐγὼ <δ>έ πυθμεύο = ἐγὼ <δ>έ πυθμεύω, γιὰ τὸ ρῆμα βλ. G. W. H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford 2000,¹³ s.v. ὠρωρεν = ὄρωρεν || 4 ΠΟΙΤΕ = πο(ι)εῖτε, βλ. J. B. Curbera, *Chthonians in Sicily*, *GRBS* 38 (1997) 398 σημ. 4 || 5 ἄφ[θ]ειτο<ς> = ἄφ[θ]ιτο<ς>· ὅσπερ = ὠσπερ || 6 [πυ]ριφόρο<ν> τόξο<ν>· εἶναι ἀβέβαιον, ἐὰν ὁ χαρακτής παρέλειψε ἐκ σφάλματος τὸ τελικὸ -ν ἢ δὲν τὰ ἔγραψε σκοπίμως. Στὴν δευτέρη περίπτωσι θὰ εἶχαμε μία ἀκόμη ἔνδειξι τῆς ἐξελίξεως πρὸς τὴν Νέα Ἑλληνικὴ· [δι]αδραμῆ = [δι]αδραμεῖ || 7 ζογρίσας π[ροσά]ξι δῶρον τῶ = ζωγρήσας π[ροσά]ξει δῶρον τῶ. Γιὰ τὸ σχῆμα τοῦ γράμματος, μὲ τὸ ὁποῖο ἀποδίδεται ὁ φθόγγος ξ στὸ ρῆμα π[ροσά]ξι, πρβλ. A. C. Bandy (Μπέπτης), *The Greek Christian Inscriptions of Crete*, Athens 1970, 25, ἀρ. 104 (ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 18).

Τὸ κείμενο προέρχεται ἀπὸ φερόμενο ὡς χρησμὸ τῆς Πυθίας ποῦ παραδίδεται μὲ μικρὰς ἢ μεγαλύτερας παραλλαγὰς σὲ ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς, παλαιότερος τῶν ὁποίων εἶναι ὁ Θεόδωτος ἐπίσκοπος Ἀγκύρων (θάν. πρὸ τοῦ 446 μ.Χ.³¹), *Εἰς τὴν Ἀγίαν Μαρίαν τὴν Θεοτόκον καὶ εἰς τὴν Ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν* 14, ed. M. Jugie, *Patrol. Orient.* XIX 3, 1925, 318-335,³² καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν *Theosophia Tybingenses* (περὶ τὸ τέλος

31. Περὶ τοῦ χρόνου τοῦ θανάτου βλ. M. Jugie, *ὄπ.π.*, 289.

32. Τὸ κείμενο τῆς ὁμιλίας τοῦ Θεοδώτου βρίσκεται σὲ χειρόγραφο κώδικα τῆς Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων Cod. Paris. Graec. 1171, fol. 96-107, saec. X (βλ. M. Jugie, *ὄπ.π.*, 290). Ἡ *Patrologia Graeca* (ed. J.-P.

τοῦ 5ου αἰ. μ.Χ.) 53-54, ed. H. Erbse, Stuttgartiae et Lipsiae 1995, μέχρι τὸν Γεώργιο Κεδρηνό (11ος αἰ. μ.Χ.), *Σύνομις Ἱστοριῶν*, 209-210, 7, PG 121, 244 A.

Παραθέτομε ἀκολούθως τὸν χρησμό, ὅπως τὸν παραδίδει ὁ Ἰωάννης Μαλάλας (6ος αἰ. μ.Χ.), ἐπειδὴ τὸ κείμενό του πλησιάζει περισσότερο πρὸς αὐτὸ τῆς ἐπιγραφῆς. *Χρονογραφία* (I. Malalae, *Chronographia*, rec. I. Thurn, Berolini et Novi Eboraci 2000) λόγ. τέτ., 8 (Dind. 77): «Προφήτευσον ἡμῖν, προφῆτα, Τιτάν, Φοῖβε Ἄπολλον, τίνος ἔσται δόμος οὗτος, ἢ τί δὲ ἔσται;» καὶ ἐδόθη αὐτοῖς χρησμός παρὰ τῆς Πυθίας οὗτος· «ὅσα μὲν πρὸς ἀρετὴν καὶ κόσμον ὄρωρε ποιεῖτε. Ἐγὼ δὲ ἐφετμέω τρεῖς ἕνα μοῦνον ὑψιμέδοντα θεόν, οὗ λόγος ἀφθιτος ἐν ἀδαεῖ κόρη ἔγκυος ἔσται· οὗτος ὡσπερ τόξον πυριφόρον μέσον διαδραμῶν ἅπαντα κόσμον, ζωγρεύσας πατρὶ προσάξει δῶρον· αὐτῆς ἔσται δόμος, Μαρία δὲ τοῦνομα αὐτῆς».

Εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον ὅτι ὁ χρησμός μὲ κάποιες παραλλαγές βρίσκεται γιὰ πρώτη φορὰ χαραγμένος σὲ λίθο, καὶ μάλιστα τόσο πρῶιμα, στὴν Ἰκαρία. Ὁ Μαλάλας, ὅπ.π., ἀναφέρει ὅτι τὸν χρησμόν ἔγραψαν³³ οἱ Ἀργοναῦτες σὲ λίθο καὶ τὸν τοποθέτησαν ὡς ὑπέρθυρο ναοῦ στὴν Κυζίκιο, τὸν ὁποῖον ἀφιέρωσαν στὴν Μητέρα τῶν Θεῶν, Ῥέα: Καὶ γράψαντες τὸν χρησμόν οἱ ἥρωες ἐν λίθῳ, ἦτοι μαρμάρῳ, χαλκείοις γράμμασιν, ἔθη-

---

Migne) tom. LXXVII, 1418-1432 δὲν δίδει τὸ ἐλληνικὸ κείμενο, ἀλλὰ λατινικὴ μετάφρασή του. Τὸν λόγο ἐξηγεῖ ὁ M. Jugie, ὅπ.π., 291. Δυσεξήγητο ὡστόσο παραμένει γιατί ὁ H. Erbse, ἐνῶ ἐκδίδει τὴν *Theosophia Tybingenses* τὸ 1995 (καὶ τὸ ἔργο του *Fragmente griechischer Theosophien*, στὸ ὁποῖο ἐστηρίχθη ἡ ἔκδοσις, τὸ 1941 [Hamburg]) ἀναφερόμενος στὸν χρησμό ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Θεοδότου δὲν παραπέμπει στὴν ἔκδοσις τοῦ ἐλληνικοῦ κειμένου ἀπὸ τὸν M. Jugie (*Patrol. Orient.* XIX 3, 1925), ἀλλὰ στὴν λατινικὴ μετάφρασις τῆς *Patrologia Graeca*.

33. Τὰ τοῦ ναοῦ τῆς Κυζίκου καὶ τοῦ χρησμοῦ παραδίδει κάπως διαφορετικὰ ἡ *Theosophia Tybingenses*, παρ. 53, καὶ τὰ τοποθετεῖ χρονικῶς στὴν βασιλεία τοῦ αυτοκράτορος Λέοντος (457-474)· βλ. καὶ C. Mango, ὅπ.π. (ἐπὶ μ. σημ.), 202.

καν αὐτὸ ὑπέρθυρον τοῦ ναοῦ, καλέσαντες τὸν οἶκον Ῥέας μη-
τρὸς θεῶν. “Ὅστις οἶκος μετὰ χρόνους πολλοὺς ἐγένετο ἐκκλησία
τῆς ἁγίας καὶ θεοτόκου Μαρίας ὑπὸ Ζήνωνος βασιλέως.

Ἐνάλογη μαρτυρία παρέχει καὶ ἡ *Theosophia Tybingenses*,
παρ. 53, περὶ ὑπάρξεως τοῦ χρησιμοῦ χαραγμένου σὲ λίθο παρὰ
τὴν εἴσοδο τοῦ Παρθενῶνος:³⁴ ὁ δὲ αὐτὸς εὑρέθη καὶ ἐν Ἀθήναις
ἐν τῷ ἀριστερῷ μέρει τοῦ νεῶ κατὰ τὴν πύλην.

Ἐπειδὴ ἤδη σὲ δύο περιπτώσεις ἡ μετατροπὴ ἀρχαίου ναοῦ
ἀφιερωμένου σὲ γυναικεῖα θεότητα (Κύζικος – Ῥέα, Ἀθῆναι –
Ἀθηνᾶ) συνοδεύεται ἀπὸ τὸ χρησιμὸ ὑπὸ τὴν μορφὴ ἐπιγραφῆς
(χαλκῶν γραμμάτων στὴν Κύζικο, χαραγμένης ἐπὶ λίθου στὸν
Παρθενῶνα), ὁ ἐπὶ λίθου χαραγμένος χρησιμὸς στὴν Ἰκαρία συ-
νιστᾷ ἰσχυρὴ ἔνδειξη πὼς ἡ βασιλική, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκτίσθη ἡ
Ἄγ. Εἰρήνη, προῆλθε ἐκ μετατροπῆς ἀρχαίου ναοῦ τῆς Οἴνης
ἀφιερωμένου σὲ γυναικεῖα θεότητα καὶ ἐορταζόταν εἰς τὸ ὄνομα
τῆς Παναγίας Παρθένου.

B

6ος (;) αἰ. μ.Χ.   [---]σι καὶ μὰ τὸν ἀρχάγγελον καὶ τ[---]
[---] ἀγαθὴ ἡμῶν βασιλὶς καὶ δέσποινα.

2 ἡμῶν = ἡμῶν.

1 μὰ τὸν ἀρχάγγελον· δὲν γνωρίζομε ἄλλην περίπτωση ὁ-
μωτικῆς ἐπικλήσεως στὸν ἀρχάγγελον.

2 βασιλὶς καὶ δέσποινα· πρόκειται μᾶλλον περὶ ἐπικλήσεων
στὴν Παναγία. Εἶναι συνήθειες στοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγρα-

---

34. Περὶ τοῦ χρόνου μετατροπῆς τοῦ Παρθενῶνος σὲ χριστιανικὴ ἐκ-
κλησία, τῆς ἱστορίας τοῦ κειμένου καὶ τῆς χρονολογήσεως τῆς *Theosophia*
Tybingenses, ἀλλὰ καὶ τῆς παραδόσεως τοῦ χρησιμοῦ βλ. τὸ ἐξαίρετο ἄρθρο
τοῦ C. Mango, *The Conversion of the Parthenon into a church: The Tübingen*
Theosophy, *Δελτίον Χριστ. Ἀρχαιολ. Ἐταιρείας* 18 (1995) 201-203.

φείς, πρβλ. λόγου χάριν³⁵ Ἀθανασίου, *Κηρυκτικὸν εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου*, PG 28, 940 C: «Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ». Πρέσβευε, Κυρία, καὶ δέσποινα, βασιλίσσά τε καὶ Μήτηρ Θεοῦ, ὑπὲρ ἡμῶν.

32. Πλάκα ὑπολεύκου μαρμάρου ἑλλιπῆς ἄνω, δεξιά (;) καὶ ἀποκεκρουσμένη κατὰ τὸ κατώτερο δεξιὸν τμήμα τῆς ὄψεως. Στὸ κατώτερο τμήμα τῆς πρόσθιας πλευρᾶς σώζεται ἐκ τῆς πρώτης χρήσεως τετράγωνος τὸρμος ὕψ. 0,055 μ., πλ. 0,055 μ., βᾶθ. 0,035 μ. καὶ ἀῦλαξ μολυβδοχόσεως. Εἶναι ἐντοιχισμένη στὴν δεξιά παραστάδα τῆς θύρας παλαιοῦ οἰκήματος ἰδιοκτησίας Ἰωάννου Σπανοῦ κειμένου ἀμέσως πρὸ τοῦ Μουσείου δεξιά καθὼς ἀνεβαίνει κανεῖς πρὸς αὐτό. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 23).

Ἦψ. 0,54 μ., πλ. (σωζ.) 0,44 μ., πάχ. 0,16 μ.

Ἦψ. γρ. 0,02 - 0,03 μ.

5ος/6ος αἰ. μ.Χ.

ὦ οἰκονόμος κα[ῖ]
ὁ ἐκλισιέδικος καὶ
οἱ σαλτάριοι λάβου-
σιν πρόστιμα, ἵνα
5 οἱ λυποὶ φόβον ἔ-
χουσιν ἀρχαῖς
καὶ ἐξουσίαις
ὑποτά<σ>σεσ-
θε.

35. Βλ. ἐπίσης Ἐφραὶμ Σύρον, *Precationes ad dei matrem* 2, 9: Σὺ τῶν χηρῶν ὑπομονή, ἀντίληψις καὶ σκέπη, καὶ τῶν παρθένων καύχημα, στέφανός τε καὶ τέρψις. Κόρη σεμνή καὶ Δέσποινα, Βασιλίσσα, Κυρία, ὑπὸ τὰς πτέρυγας τὰς σὰς σκέπασον, φύλαξόν με, μὴ κατ' ἔμοῦ καυχῆσθαι Σατὰν ὀλεθροτόκος.

8 ΥΠΟΤΑΞΕΣ lap.

1 ω = ό ? || 2 ἐκκλησιέδικος = ἐκκλησιέδικος || 5 λυποῖ = λοιποῖ || 8/9 ὑποτά<σ>σεσ|θε = ὑποτά<σ>σεσ|θαι.

1 ω.³⁶ στὸν 2ο στίχο τὸ οὐσιαστικὸ ἐκκλησιέδικος εἶναι ἑναρθρο· ὥστε καὶ τὸ οὐσ. οἰκονόμος πρέπει νὰ εἶναι ἑναρθρο. Προξενεῖ ὅμως ἐντύπωση ὅτι τὸ ὀριστικὸ ἄρθρο γράφεται μὲ ὠμέγα, δεδομένου ὅτι ὅλα τὰ ὑπόλοιπα ὁμικρον τῆς ἐπιγραφῆς ἀποδίδονται κανονικά· οἰκονόμος· βλ. G. W. H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford 2000¹³, s.v. ὑπὸ τὸν ἀρ. 3: ἀξιωματοῦχος τῆς ἐκκλησίας, ὑπεύθυνος γιὰ τὶς προσόδους καὶ τὴν περιουσία της. Ἐπίσης F. Cabrol - H. Leclercq (edd.), *Dictionnaire d'archéologie chrétienne et de liturgie*, Paris 1907-1953, 4 (2), 1884-1886, s.v. *économe*.³⁷

2 ἐκκλησιέδικος· ὁ νομικὸς ἐκπρόσωπος τῆς ἐκκλησίας, βλ. ὄπ.π., s.v. Γιὰ τὴν μορφή τοῦ γράμματος Δ πρβλ. A. C. Bandy (Μπέντης), *The Greek Christian Inscriptions of Crete*, Athens 1970, ἀρ. 106.

3 σαλτάριοι· ἢ σαλτουάριοι (λατιν. saltuarius, -ii = δασοφύλαξ· saltus, -us = ἄλσος, δάσος) οἱ ὀροφύλακες. Περὶ τοῦ ὄρου βλ. L. Robert, *Hellenica* XIII (1965) 100 καὶ J. καὶ L. Robert, *Fouilles d'Amyzon en Carie*, I, Paris 1983, 105-106.

3/4 λάβου|σιν· οἱ στίχοι 1-4 ἀνήκουν σὲ δευτερεύουσα πρόταση ἐκφερόμενη καθ' ὑποτακτικὴν· ὁ τύπος λάβουσιν εἶναι ἀμάρτυρη, καθ' ὅσον γνωρίζομε, μορφή τῆς ὑποτακτικῆς ἀορίστου β' τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσας (ἀντὶ λάβωσιν τῆς ἀρχαίας) πρβλ. καὶ τὸν τύπο ἔ|χουσιν (στίχ. 5/6)· ἢ πρότασις, στὴν ὁποία ἀνήκει, εἶναι τελικὴ εἰσαγόμενη διὰ τοῦ συνδέσμου ἴνα (στίχ. 4)· ἐπομένως πρόκειται περὶ ὑποτακτικῆς

---

36. Γιὰ τὴν μορφή τοῦ γράμματος πρβλ. A. C. Bandy (Μπέντης), *The Greek Christian Inscriptions of Crete*, Athens 1970, ἀρ. 39, 47, 70, 74.

37. Βλ. ἐπίσης A. P. Kazhdan (ed.), *The Oxford Dictionary of Byzantium*, vol. 3, New York, Oxford 1991, 1517, s.v. *oikonomos*.

ένεστῶτος ἀντὶ τοῦ ἔχουσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς· γὰρ τὴν ὕπαρξιν, ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Εὐαγγελίων, παρομοίων τύπων ὑποτακτικῶν (ἐμφανιζόμενων κατὰ τὴν μορφὴν ὡς ὀριστικῶν) βλ. A. N. Jannaris, *An Historical Greek Grammar*, London 1897, 198-199, παρ. 779· λάβου|σιν πρόστιμα· πρβλ. Iustin. Imp., *Novellae* (rec. R. Schoell) 82, 11, p. 407: ...ἢ, εἴπερ ἀναψηλαφήσαι βουληθεῖεν, πρότερον δοῦναι τὸ πρόστιμον οὕτω τε ἄδειαν ἔχειν ἀναχωρεῖν τῶν κεκριμένων καὶ ἐφ' ἕτερον χωρεῖν δικαστήν· τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων, εἴ γε προσελευσθεῖεν, ἐκβιβαζόντων τὰ πρόστιμα καὶ τοῖς ταῦτα προσταχθεῖσι λαβεῖν ἀποκαταστῆναι παρασκευαζόντων. Ἀντίθετη σημασία ἔχει τὸ ρῆμα στὸ ἐξῆς χωρίον τοῦ Φλ. Ἰωσήπ., *Ἰουδαϊκῆ Ἀρχαιολ.* 2, 120: Φόβος δὲ αὐτοὺς οὐχ ὁ τυχῶν διετάραττε, μὴ περὶ τῆς τοῦ σίτου τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοὶ τι κεκακουρηγότες... Τὴν σημασία τοῦ λαμβάνειν χρήματα ἔχει τὸ ρῆμα (ὡς ἀμετάβατο) σὲ χριστιανοὺς συγγραφεῖς, βλ. G. W. H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, Oxford 2000¹³, s.v. λαμβάνω ὑπὸ τὸν ἀρ. 2.

6-9 ἀρχαῖς | καὶ ἐξουσίαις | ὑποτά<σ>σεσ|θε· ἢ διατυπούμενη ἐντολὴ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ τοῦ Ἀπ. Παύλου, *Πρὸς Τίτον* 3, 1 καὶ εἶναι συνήθης τόπος στοὺς Πατέρες τῆς ἐκκλησίας.

33. Στήλη λευκοῦ μαρμάρου. Εἶναι ἐντοιχισμένη στὴν ὀπισθία πλευρὰ τοῦ παλαιοῦ οἰκήματος ἰδιοκτησίας Ἰωάννου Σπανοῦ, ὅπου καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. 32. (Πίν. 24.1).

Ἰψ. 0,61 μ., πλ. 0,49 μ., πάχ. 0,185 μ. (τὸ πάχος τοῦ λίθου ἐπήραμε ἀπὸ τὸ ἀπόγραφο τοῦ Büchner).

Ἰψ. γρ. 0,035 - 0,07 μ.

5ος/6ος αἰ. μ.Χ.

Δεμονία
καὶ Ὀρφα-

νικός
μόλιβος
5 ἰς πέλαγος
βληθής
οὐκ ἐβό-
λησεν.

1 Δεμονία = Δαιμονία || 5 ἰς = εἰς || 6 βληθής = βληθείς.

1 Δεμονία· μαρτυρεῖται τὸ ἀρσενικὸ ὄνομα Δαιμόνιος στὴν Εὐβοία, βλ. *LGN I*, 112, s.v.

2/3 Ὀρφα|νικός· τὸ ὄνομα εἶναι ἄγνωστο· μαρτυρεῖται, καὶ πάλι στὴν Εὐβοία, Ὀρφανός, βλ. *LGN I*, 354, s.v. Παράγεται ἀπὸ τὸ ἐπίθετο ὀρφανικός.³⁸

6 βληθής· πρβλ. Ἄνθ. Παλ. 11, 276 1: εἰς φυλακὴν βληθείς ποτε Μάρκος ὁ ἀργός, ἐκοντὶ ὀκνῶν ἐξελεθεῖν ὠμολόγησε φόνον.

7/8 ἐβό|λησεν (= ἐβούλησεν)· δὲν πρέπει νὰ διορθώσωμε τὸν χαρακτήρα, πρβλ. Σταματιάδου, Ἰκαριακὰ 143: Αἶ, ποῦ νὰ σὲ φά' ὁ φάντακας καὶ τὸ γκακὸ τὸ φεῖδι καὶ νὰ βολήσῃ ὁ κάραβός σου. Εἶναι ἀόριστος τοῦ μεσαιωνικοῦ ρήματος βουλώ = βυθίζομαι, καταποντίζομαι, βλ. Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῆς Νέας Ἑλληνικῆς, 4.1, ἐν Ἀθήναις 1953, s.v. ἐπίσης Ἐμμ. Κριαρᾶ, Λεξικὸ τῆς Μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς Δημόδους Γραμματείας, 1100-1699, Δ', Θεσσαλονίκη 1975, 172-173, ὑπὸ τὸν ἀρ. Β'1. Τὸ ρῆμα παράγεται ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον βολίζω, βλ. *LSJ*⁹, πρβλ. Γεωπον. 6, 17: Ἀχράδας, τουτέστιν ἀππίδια τὰ ὠμότατα, βάλε εἰς τὸ γλεῦκος, καὶ ἐὰν ἔχη ὕδωρ, βολίζονται· ἐὰν δὲ μὴ ἔχη, ἐπιπλέουσιν.

---

38. Γιὰ τὰ κύρια ὀνόματα τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων σὲ -ικός, -ική, βλ. L. Robert, Deux poètes grecs à l'époque impériale, *Στήλη. Τόμος εἰς μνήμην Νικολάου Κοντολέοντος*, Ἀθήνα 1980, 1-2.

34. Ἐπιμήκης λίθος λευκοῦ μαρμάρου ἐντοιχισμένος στήν δεξιὰ παραστάδα τῆς θύρας ἐρειπωμένης οἰκίας ἰδιοκτησίας Ἀσπασίας Γερ. Σπανοῦ. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 24.2).

Ἵψ. 0,16 μ., πλ. 0,44 μ., πάχ. 0,32 μ.

Ἵψ. γρ. στίχ. 1-2: 0,02 - 0,032 μ., 3-4: 0,032 - 0,04 μ.

5ος/6ος αἰ. μ.Χ.

Ἀγαθὸν ἐλπίζιν
ἐπὶ Κ(ύριο)ν εἶ ἐλπίζιν
ἐπὶ ἄρχοντας.

2 $\overline{KN}$ lap.

1, 2 ἐλπίζιν = ἐλπίζειν || 2 εἶ = ἦ.

Ἡ φράση προέρχεται ἀπὸ τοὺς *Ψαλμοὺς* 117, 9 (στὸ κείμενο τοῦ *Ψαλμοῦ*: ἐπ' ἄρχοντας) καὶ συχνὰ ἐπαναλαμβάνεται ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς.

35. (MK 400). Βάση λευκοῦ μαρμάρου ἐλλιπῆς δεξιὰ. Ἐπὶ τῆς ὄψεως φέρει τὴν τιμητικὴ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 5. Εἰς δευτέραν χρῆσιν ἐγράζαν στήν ἄνω πλευρὰ τοῦ λίθου ἐπιγραφὴ 13 στίχων. Στὴν αὐλὴ τοῦ Μουσείου παρὰ τὴν ἀριστερὴ παραστάδα τῆς θύρας τοῦ κωδωνοστασίου τῆς Ἀγ. Εἰρήνης. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 25).

Ἵψ. 0,61 μ., πλ. (σωζ.) 0,315 μ., πάχ. 0,17 μ.

Ἵψ. γρ. 0,02 - 0,05 μ.

5ος/6ος αἰ. μ.Χ.

Μνησθήσο[μαι -----]
ἀπὸ ἄρχῆς δη[-----]
ἀμάρτη τῆ α[- ---- δι' αὐ]-

- τὴν ἀποθνή[σκομεν]
 5 πάντες.
 ΚΕ ἐπικαλ[-----]
 κος· μέλη γὰρ ἀποστά]-
 ζη ἀπὸ χηλ[έων γυναι]-
 κὸς πόρνης, [ἢ πρὸς καιρὸν]
 10 γλυκάνη σ[ὸν φάρυγα]
 ὕστερον [μέντοι]
 π<κηκρ>ότ[ερον χολῆς]
 εὐρήσ[εις].

12 ΠΡΗΚΟΤ lap.

2 δη[μιουργίας?] ἢ δη[μιουργοῦ?] || **2/3** ἀπὸ ἀρχῆς δη[ἀ γυναικὸς ἢ | ἀμαρτή{τη}α Feissel, per epist. || **3** ἀ[ληθεία?] || **6** ΚΕ = καὶ ἡ Κ(ύρι)ε· ἐπικαλ[οῦμαι?], πρβλ. τὸν στίχ. 1 || **6/7** [γυναι?]|κός || **7** μέλη = μέλι || **7/8** [ἀποστά]|ζη = [ἀποστά]|ζει || **8** χηλ[έων] = χειλ[έων] || **10** γλυκάνη = γλυκάνει || **12** π<κηκρ>ότ[ερον] = π<ικρ>ότ[ερον].

3-5 Πρβλ. *Σοφία Σιράχ* 25, 24: ἀπὸ γυναικὸς ἀρχὴ ἀμαρτίας, καὶ δι' αὐτὴν ἀποθνήσκομεν πάντες.

7-13 Οἱ στίχοι προέρχονται ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, *Παροιμίαι* 5, 3-4: μὴ πρόσεχε φαύλη γυναικί· μέλι γὰρ ἀποστάζει ἀπὸ χειλέων γυναικὸς πόρνης, ἢ πρὸς καιρὸν λιπαίνει σὸν φάρυγα, ὕστερον μέντοι πικρότερον χολῆς εὐρήσεις, καὶ ἠκονημένον μᾶλλον μαχαίρας διστόμου. Τὸ χωρίο αὐτὸ συνδεδεμένο μὲ ἐκεῖνο τῶν στίχ. 3-5 παρέχει³⁹ ὁ Ἄναστ. Σιναΐτ., Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις ΝΘ', *PG* 89, 628 A-B.

10 γλυκάνη = γλυκάνει· ἐὰν ἀκολουθήσωμε τοὺς συγγραφεῖς (βλ. παρακάτω) πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε σφάλμα τοῦ χαρακτοῦ καὶ νὰ μεταγράψωμε: γλυκα<ι>νη (= γλυκα<ι>νει), δηλ. ἐνεστώτα. Ὡστόσο ὁ μέλλων (ἀνεξαρτήτως τονισμοῦ, γλυκάνη ἢ γλυ-

39. Τὴν ὑπόδειξη ὀφείλομε στὸν καθ. κ. Feissel.

κανῆ) μπορεῖ ἐδῶ νὰ σταθῆ, πρβλ. τὸν μέλλ. εὐρήσ[εις] (στίχ. 13). Ὡς πρὸς τὸν τονισμό, προτιμοῦμε νὰ τονίσωμε στὴν παραλήγουσα, γλυκάνη (= -ει), ὁ φίλος Jaime Curbera στὴν λήγουσα, γλυκανῆ (= -εῖ). Γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ τονισμοῦ τοῦ μέλλοντος τῶν ἐνριολήκτων ρημάτων κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς καὶ μεσαιωνικοὺς χρόνους βλ. A. N. Jannaris, *An Historical Greek Grammar*, London 1897, 226-227, παρ. 893-894 καὶ σημ. 1.

Σὲ ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς ἀπαντᾷ ἀντὶ τοῦ λιπαίνει τὸ ρ. γλυκαίνει, πρβλ. Δίδυμ. Ἀλεξ., *Εἰς τὸν Ζαχαρίαν* 1, 376· Θεοδώρητον, *Αἰρετικῆς κακομυθίας*, βιβλ. πέμπτον, *Θείων δογμάτων ἐπιτομή*, κεφ. κζ', *Περὶ πορνείας*, PG 83, 545 B.

11 Ἐὰν τὸ συμπληρούμενον στὸν στίχον αὐτὸ εἶναι μόνον ὁ σύνδεσμος [μέντοι], προκαλεῖ ἐντύπωση ὅτι στὸ ἐλλεῖπον τμήμα τῶν στίχων 9, 10 καὶ 12 εἶναι χαραγμένα ἀντιστοίχως 11 καὶ 9 γράμματα, ἐνῶ στὸν 11ον μόνον 6.

36. Ἐπιμήκης λίθος λευκοῦ μαρμάρου. Εἶναι ἐντοιχισμένος στὴν ἐξωτερικὴ ἀριστερῆ γωνία τοῦ ἱεροῦ βήματος (κόγχης) τῆς Ἀγ. Εἰρήνης. (Πίν. 26).

Ἵψ. 0,09 μ., μῆκ. 0,96 μ., βάθ. 0,56 μ.

Ἵψ. γρ. 0,035 - 0,05 μ.

5ος/6ος αἰ. μ.Χ.

+ Εὐξασθε καὶ ἀπόδοτε Κ(υρί)ω τῷ Θ(ε)ῶ ἡμῶν.

Ἡ φράση προέρχεται ἀπὸ τοὺς *Ψαλμοὺς* 75, 12.

37. (MK ἄνευ ἀριθμοῦ). Θραῦσμα λευκοῦ μαρμάρου. Ἡ κάτω πλευρὰ εἶναι λειασμένη. Ἡ πίσω ἀδρὰ δουλεμένη. Στὴν πρόσθια πλευρὰ σώζεται σκέλος ἐγγαράκτου σταυροῦ. Τὸ κα-

τώτερο μέρος τῆς προσθίας πλευρᾶς διατρέχει κυμάτιο ὕψ. 0,03 μ. Στὸν λίθο εἶναι χαραγμένες δύο ἐπιγραφές (I, II). Ἡ II εἶναι συμπίλημα καὶ σχετίζεται πιθανὸν μὲ τὸν ἐγγάρακτο σταυρό. Ἀγνώστου προελεύσεως.

Ὑψ. (σωζ.) 0,135 μ., πλ. (σωζ.) 0,159 μ., πάχ. 0,04 μ.

Ὑψ. γρ. I: 0,01 μ., II: 0,04 μ.

Ἑλληνιστικῶν χρόνων   I   ΑΡΙΣ

Χριστιανικῶν χρόνων   II   ΡΗ

38. (MK ἄνευ ἀριθμοῦ). Θραῦσμα λευκοῦ μαρμάρου μὲ ἀνάγλυφη παράσταση βότρυος. Ἡ πίσω πλευρὰ εἶναι ἀδρὰ δουλεμένη. Εὐρέθη στὸν Κάμπο (οἰκόπ. Μουρσελά).

Ὑψ. (σωζ.) 0,164 μ., πλ. (σωζ.) 0,48 μ., πάχ. 0,104 μ.

Ὑψ. γρ. 0,035 μ.

Ρωμαϊκῶν χρόνων

-----ο]υ
-----]ινη.

Γιαλισκάρι

39. Πλάξ άσβεστολίθου. Κτισμένη στην άγια Τράπεζα τής μικρής έκκλησίας τής Κοιμήσεως τής Θεοτόκου στο Γιαλισκάρι. «...τότε [1807] εύρον έν τή 'Ικαρία νήσω ού μακράν τοῦ Γιαλισκάρι επί τής πλακός τής άγίας τραπέζης τής έκκλησίας Παναγίας ἥς έπ' άριστερᾶ ό κρυσταλλοειδής καταρράκτης και τὸ καλλιβρόον ρεῦμα παρέρχεται, τάδε...». (Κ. Μελίρρυτος). Πίν. 27.

Υψ. 0,37 μ., πλ. 0,79 μ., πάχ. 0,09 μ.

Υψ. γρ. 0,02 - 0,03 μ.

Έκδ.: Κ. Μελίρρυτος, *Χρονολογία ιστορική*, έν 'Οδησσῶ 1836, 22 (Σταματιάδου, *Ίκαριακά* 40-41)· Λ. Ν. Πολίτης, 'Ανασκαφαί έν 'Ικαρία κατά τὸ έτος 1938, *ΠΑΕ* 1939 (1940) 150· πρβλ. και σελ. 124 (Μελᾶ, *Ίστορία Α'*, 51, σημ. 4· 'Ιωάννου, *Έκκλησία* 146, σημ. 71· Παμφίλη, *Ίστορία* 60· Papalas, *Icaria* 185, άρ. 10· *SEG* 42, 779).

Μνεῖες: L. Robert, Les Asklepieis de l'Archipel, *REG* 46 (1933) 429· Λ. Ν. Πολίτης, *ΑΑ* 53 (1938) 582.

4ος αἰ. μ.Χ.

Ἡ καμάρα

Ἄλφ( ) · Ἄνδρέα · και · Αὐρ(ηλίας) ·

Νεικομηδείας· οὐκ έξέσ-

ται οὐδενί θεῖναι οὐδένα

5 πλέον ήμῶν και τῶν ήμεῖν

διαφερόντων· ήν δε μή, θήσει β

τῆ Ταυροπόλῳ Ἄρτέμιδι · ✕ τριακόσια.

1 καμάρα: βλ. τὸ σχόλιο στὴν ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 25 3/4.

2 Ἐπιγραφή Pleket (SEG).

5-6 τῶν ἡμεῖν | διαφερόντων = τῶν συγγενῶν (*kinsfolk*, *LSJ*⁹, s.v. III 8), πρβλ. *I. Iasos* II, 638: ποιῶ ὑπὲρ σωτηρίας ἑαυτοῦ καὶ τῆς γαμετῆς μου καὶ τῶν τε|κνίων μου καὶ πάντων διαφερόντων μοι εὐχαρίστων· ἐπίσης, *MAMA* III, 144-145, ἀρ. 287: + Σωματοθή|κη Γεοργίου [β]|εστια(ρίου) κὲ Δο|μετίου κὲ τῶν | διαφερόντων.

6-7 θήσει | τῆ Ταυροπόλῳ Ἄρτεμιδι· τὸ ρ. σημαίνει καταβάλλω, βλ. *LSJ*⁹, s.v. II 8, 9b.

Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφή, ὅπως σημειώνει ὁ Λ. Πολίτης, ὅπ.π. 150, ὑπῆρξε ἰσχυρὸ τεκμήριον⁴⁰ γιὰ τὴν ταύτιση τοῦ ἱεροῦ ποῦ ἀνέσκαψε ὁ ἴδιος στὸν Νᾶ μὲ τὸ παραδιδόμενον ἀπὸ τὸν Στράβωνα (14, 1.19, p. 639· Κλήμ. Ἀλεξ. *Προτρ.* 4, 46.3) ἱερὸν τῆς Ταυροπόλου Ἄρτεμιδος. Ἐχει ὁμως καὶ μίαν ἄλλη σημασία ἢ ἐπιγραφή: συνιστᾷ ἀπόδειξη τῆς ὑπάρξεως τῆς λατρείας τῆς θεᾶς τουλάχιστον μέχρι τὸν 4ο αἰ. μ.Χ., ὅποτε χρονολογεῖται βάσει τῶν γραμμάτων.

---

40. Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος (1938) τῆς ἀνασκαφῆς δὲν εἶχε ἀκόμη βρεθῆ τὸ ἐνεπίγραφο ὄστρακον μὲ τὸ ἐπίθετον τῆς θεᾶς, βλ. Λ. Ν. Πολίτης, Ἄνασκαφαὶ ἐν Ἰκαρίᾳ, *ΠΑΕ* 1939 (1940) 124, 138.

Φάρος

40. Μουσείον Χίου (MX 47). Λίθου φαιοῦ τρία τεμάχια συναρμολοζόμενα. Ἐκ Φάρου Ἰκαρίας. (Πίν. 28).

Υψ. 0,33 μ., πλ. 0,50 μ., πάχ. 0,20 μ.

Υψ. γρ. 0,015 - 0,02 μ.

Ἐκδ.: Γ. Ζολώτα, Χιακῶν καὶ Ἐρυθραϊκῶν ἐπιγραφῶν συναγωγῆ, Ἀθηνᾶ 20 (1908) 235, MS'.

1ος αἰ. π.Χ.

Ὁ δῆμος ἐπιστατούντων
Θεοδ[ό]του τοῦ Θεοδότου
νε[ωτ]έρ[ο]υ,^υ Ὀνησίωνος
τοῦ Μουσίκωντος.

5 Μουσί[κ]ωντος· περὶ τοῦ τονισμοῦ βλ. O. Masson, Nouvelles notes d'anthroponymie grecque, *ZPE* 119 (1997) 69.

Τὸ ὄνομα Θεόδοτος εἶναι κοινό. Τὸ Ὀνησίων μαρτυρεῖται στὴν Σάμο καὶ στοὺς Φούρνους, βλ. *LGPN* I, 352, s.v., ἐνῶ τὸ Μουσίκων εἶναι, καθ' ὅσον γνωρίζομε, ἀμάρτυρο.

Ἡ μορφή τοῦ λίθου, ἡ ἐργασία τῆς ἐνεπιγράφου ἐπιφανείας καὶ ἡ χάραξη τῆς ἐπιγραφῆς ἐντὸς πλαισίου ὀριζομένου ἀπὸ δύο ἐγχάρακτες γραμμὲς τεμνόμενες κατ' ὀρθὴν γωνίαν ὑποδεικνύουν ὅτι ἡ ἐπιγραφή μνημονεύει τὴν κατασκευὴ ἢ ἐπισκευὴ δημοσίου ἔργου (λ.χ. τείχους): πρβλ. τὶς Ἀττικὲς IG II² 5187, 5205, 5206, 5213 καὶ τὴν Σαμιακὴ AM 87 (1972) 124-127, ἀρ. XIII.

Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ
Ἀγίου Κηρύκου

41. Συλλογὴ Ἀγ. Κηρύκου (ἄνευ ἀριθμοῦ). Στήλη παρίου μαρμάρου μετ' ἀναγλύφου ἐπιστεφόμενη ἀπὸ ἀέτωμα. Τὴν ἀνάγλυφον παράσταση ποῦ ἐδράζεται σὲ χαμηλὴ συμφυῆ βάση φέρουσα καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ τεχνίτου περιγράφει⁴¹ ὁ πρῶτος ἐκδότης τοῦ μνημείου Ν. Μ. Κοντολέων ὡς ἐξῆς: «Ἡ ἀριστερὰ καθημένη γυναικεία μορφή κρατεῖ διὰ τῆς ἀριστερᾶς θῆλυ βρέφος ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς, εἷς γυμνὸς παῖς ἴσταται ἔμπροσθεν αὐτῆς θέτων τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς, γυμνὸν ἄρρεν νήπιον ἐρπύζει, ὀπισθεν τούτου, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὅπισθεν τῶν τριῶν παίδων ἴστανται δύο ἱματιοφόροι ἀνδρικοὶ μορφαὶ προσβλέπουσαι πρὸς τὴν καθημένην, γυναικίαν ἢ θεάν, τελοῦντες ἐκάτερος διὰ τῆς δεξιᾶς θρησκευτικὴν προφανῶς χειρονομίαν». Ἡ στήλη βρέθηκε τὸν Αὐγούστου τοῦ 1933 στὸ ὄρεινὸ χωριὸν Καταφύγι κατὰ τὶς ἐργασίαι ἀνοικοδομήσεως τοῦ δημοτικοῦ σχολείου. (Πίν. 29-31).

Ὑψ. 1,56 μ., πλ. 1,18 μ., πᾶχ. 0,15 μ.

Ὑψ. γρ. I: 0,01 (O) - 0,015 μ. (Φ)· II: 0,018 (O) - 0,02 μ. (Π, T). Ἡ ἐπιγραφή I εἶναι χαραγμένη στοιχηδόν.

Μνεῖς: BCH 80 (1956) 334, εἰκ. 13· M.S.F. Hood, AR 1955 (1956) 27-28· Μελαῖ, Ἱστορία Β', 8-9, ἀρ. 17· Jeffery, LSAG 298, 305, ἀρ. 38 = 306, ἀρ. 54.

Ἐκδ.: Ν. Μ. Kontoleon, Une stèle funéraire d'Icarie, *Aspects de la Grèce préclassique*, Paris 1970, 1-21 (*Bull. Épigra.* 1971, 511)· Hilde Hiller, *Ionische Grabreliefs der ersten Hälfte des 5. Jh. v. Chr.*, Tübingen 1975, 78-86, 172-174, 191.

---

41. AE 1974 (1975) 13-14.

Βιβλ.: Hilde Rühfel, Göttin auf einem Grabrelief? Betrachtungen zur Grabstele der Apollonia von der Insel Ikaria, *AntK* 17 (1974) 42-49· N. M. Κοντολέων, Ἡ στήλη τῆς Ἰκαρίας (Δευτερολογία), *AE* 1974 (1975) 13-25 (*Bull. Épigra.* 1974, 427)· G. Daux, Sur quelques stèles funéraires grecques d'époque archaïque ou classique, *ArchCl* 25-26 (1973-1974) [1975] 246-249, πίν. 39· B. K. Λαμπρινουδάκης, Τὸ ἀνάγλυφο τῆς Ἰκαρίας, *AAA* 9 (1976) 108-119. Αὐγὴ Χριστοδουλοπούλου-Προυκάκη, Σημειώσεις γιὰ τὴν ἐρμηνεῖα τῆς στήλης τῆς Ἰκαρίας, *AE* 1976 (1977) 92-101· C. W. Clairmont, The Inscriptions on the Stele from Ikaria, *ZPE* 26 (1977) 119-124 (*Bull. Épigra.* 1978, 371)· G. Daux, Notes de lecture, *BCH* 102 (1978) 608-610· D. Berranger-Auserve, Les stèles funéraires de Paros entre 650 et 450 avant J.-C., *Les pierres de l'offrande. Autour de l'oeuvre de Chr. W. Clairmont* (ed. G. Hoffmann) Zürich 2001, 38-40.

Δεύτερο τέταρτο τοῦ 5ου αἰ. π.Χ.

I Κοίρανος καὶ Εὐρυμῆδ[ης ---] Στοιχ.
ἀδελφεοὶ Ἀπολλωνίῳ ΤΗ[---].

II Πλάτθις Πάριως ἐπώησεν.

1 Εὐρυμῆ[δης] Κοντολέων || 2 Ἀπολλωνίης Κοντ., Ἀπολλωνίῳ Α.Π.Μ. ὑπεστίξαμε τὸ Ο, διότι δὲν εἶναι βέβαιον εἶναι Ο ἢ Θ. Τοῦ ἀμέσως ἐπομένου γράμματος ἐκτὸς τῆς καθέτου κεραίας διακρίνεται ἀχνὰ καὶ ἡ ὀριζόντια· ἴσως εἶναι Τ. Τοῦ τελευταίου σωζομένου διακρίνεται ἡ κάθετη καὶ ἡ τέμνουσα στὸ μέσον καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ διευθυνομένη ὀριζόντια· μπορεῖ νὰ εἶναι Η ἢ Ε. || 3 Παλίῳ Κοντ.· ἐπώησεν Κοντ.

1, 2 Στὸ ἐλλεῖπον τμήμα τοῦ λίθου χωροῦν στὸν στίχ. 1 περὶ τὰ 9-10 (συνυπολογιζομένων καὶ τῶν δύο ἀσφαλῶς συμπληρωμένων τοῦ ὀνόματος) καὶ στὸν στίχ. 2 περὶ τὰ 8-9 γράμματα

ἀντιστοιχῶς. Πόσα ἀκόμη πέραν τῶν σωζομένων ἦσαν ἀναγεγραμμένα δὲν μπορεῖ νὰ τὸ εἰπῆ κανεὶς ἀσφαλῶς. Βεβαίως δὲν εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κατελάμβανε ἡ ἐπιγραφή ὅλον τὸν διαθέσιμο χῶρο· ὥστόσο τὰ δύο σωζόμενα γράμματα στὸ τέλος τοῦ 2ου ἐπιβάλλουν τὴν συμπλήρωση μερικῶν ἀκόμη ὄχι μόνον σὲ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ στὸν πρώτο στίχο.

1 Κοίρανος· γιὰ τὸ ὄνομα βλ. L. Robert, *Noms Indigènes dans l'Asie-mineure gréco-romaine*, I, Paris 1963, 385 κέ., ἰδιαιτέ. σελ. 387, σημ. 4.

3 Πλάτθις (-ιος)· μαρτυρεῖται ὡς ἀρσενικὸ κύριο ὄνομα⁴² στὴν Πάρο, Πλάτθιος (γεν.), βλ. *IG XII 5*, 414,⁴³ καθὼς καὶ σὲ ἀδημοσίευτη ἐπιτύμβια ἐπιγραφή ([Πλά]τθιος) τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰ. π.Χ.: ἐπίσης στὴν Θάσο καὶ στὴν Κῶ, βλ. *LGN I*, 373, s.v.⁴⁴ Ἐμφανίζεται ἀκόμη καὶ ὡς θηλυκὸ, Πλατθίς (-ίδος), βλ. ὀ.π., s.v.

Ἡ ὑπογραφή τοῦ τεχνίτου εἶναι χαραγμένη μὲ τὸ παριακὸ ἀλφάβητο (τὸ Λ ὅμως εἶναι ἰωνικὸ), ἐνῶ ἡ ἐπιγραφή τοῦ πεδίου μὲ τὸ ἰωνικὸ. Ἡ διαφορὰ συνιστᾷ ἔνδειξη, ὄχι ἀπόδειξη, ὅτι τὸ ἔργο ἔγινε στὴν Πάρο, ὅπου καὶ τὸ ὑπέγραψε ὁ τεχνίτης, καὶ κατόπιν, ὅταν τὸ ἀγόρασαν, προσέθεσαν τὰ ὀνόματα.

Τὴν χρονολόγηση στὸ β' τέταρτο τοῦ 5ου αἰ. π.Χ. στηρίζει ἐκτὸς τῆς μορφῆς τοῦ ἀναγλύφου καὶ ἡ συνύπαρξη στὴν ὑπογραφή τοῦ τεχνίτου τοῦ παριακοῦ Ω (= O) μὲ τὸ ἰωνικὸ Λ.

Οἱ νέες ἀναγνώσεις θὰ προκαλέσουν μεταξὺ τῶν εἰδικῶν

---

42. Γιὰ τὸ ὄνομα βλ. τὶς παρατηρήσεις τοῦ L. Robert, παρὰ N. Firatli, *Les stèles funéraires de Byzance gréco-romaine*, Paris 1964, 182.

43. Ἐσφαλμένως στὸ *LGN I*, 373 ἐντάσσεται ἡ ἐπιγραφή στὸ λῆμμα τοῦ θηλυκοῦ ὀνόματος. Ἐὰν ἦταν θηλυκὸ, ἡ γενικὴ θὰ εἶχε τὴν μορφή Πλατθίδος.

44. Ἀπαντᾷ καὶ στὴν Ἀττικὴ κατὰ τὸν 5ο αἰ. π.Χ., βλ. *LGN II*, 368, s.v.· ἐπειδὴ τὸ ὄνομα βρίσκεται στὴν ὀνομαστική, δὲν εἶναι βέβαιον ἂν πρόκειται γιὰ ἀρσενικὸ ἢ θηλυκὸ, βλ. τὴν σημείωση τοῦ D. M. Lewis εἰς *IG I³ 1000 bis*.

νέες συζητήσεις για την έρμηνεία του ἀναγλύφου. Πάντως τὰ ἐλλείποντα στὸ ἄκρον τῶν δύο στίχων δὲν ἐπιτρέπουν νὰ προσδιορίση κανεὶς ἀσφαλῶς τὴν συγγενικὴ σχέση τοῦ Ἀπολλωνίου πρὸς τοὺς Κοίρανον καὶ Εὐρυμήδη.

[A.Π.Μ.]

42. Συλλογὴ Ἐγ. Κηρύκου (ἄνευ ἀριθμοῦ). Στήλη λευκοῦ μαρμάρου μὲ ἀέτωμα σπασμένη σὲ τρία κομμάτια συναρμοζόμενα. Στὸ κάτω μέρος σώζει τὸ ἔμβολο γιὰ τὴν στερέωσή της. Βρέθηκε στὸ Δράκανο. (Πίν. 32.1).

Ἵψ. 0,555 μ., (χωρὶς τὸ ἀέτωμα) 0,443 μ., ὕψος ἐμβόλου 0,045 μ., πλ. 0,17 (ἄνω) - 0,19 μ. (κάτω), πᾶχ. 0,064 μ.

Ἵψ. γρ. 0,01 (O) - 0,015 μ. (H).

Ἐκδ.: Μελεᾶ, Ἱστορία Β', 8, ἀρ. 12· Papalas, *Icaria* 184, ἀρ. 9 (SEG 42, 779).

Μνεία: Φωτεινὴ Ζαφειροπούλου, *ΑΔ* 44 (1989) [1995] Β'2 - Χρονικὰ 415, πίν. 238.

2ος αἰ. π.Χ.

Διογένης
Διογένου.

43. Συλλογὴ Ἐγ. Κηρύκου (ἄνευ ἀριθμοῦ). Στήλη ὑποκυά-νου μαρμάρου μὲ ἀνάγλυφο νεκροδείπνου ἐλλιπῆς ἐπάνω καὶ ἀριστερά. Παριστάνεται δεξιὰ νεαρὴ (δούλη) μὲ βραχὺ χιτῶνα, ποὺ μεταφέρει κυάθιο στὴν τράπεζα ποὺ βρίσκεται στὰ ἀριστερά της. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 32.2).

Ἵψ. (σωζ.) 0,31 μ., πλ. (σωζ.) 0,27 μ., πᾶχ. 0,105 μ.

Ἵψ. γρ. 0,015 (O) - 0,02 μ. (E, I).

1ος αἰ. π.Χ./1ος αἰ. μ.Χ.

[----- Z]ωπύρου
[χρηστ. χ]αῖρε.

44. Συλλογή Ἄγ. Κηρύκου (ἄνευ ἀριθμοῦ). Στήλη ὑπολεύκου μαρμάρου ἐλλιπής ἐπάνω καὶ κάτω καὶ ἀποκεκρουσμένη κατὰ τὶς ἀκμὲς τῆς ἐνεπίγραφης ἐπιφάνειας. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 33.1).

Ὶψ. (σωζ.) 0,735 μ., πλ. (μέσον) 0,315 μ., πάχ. (μέσον) 0,105 μ.

Ὶψ. γρ. 0,012 (Ο, 4ου στίχ.) - 0,02 μ. (Ε, 1ου στίχ.).

1ος αἰ. π.Χ./1ος αἰ. μ.Χ.

χαῖρε.

Τ[1]μοκλέα Ἄμειν[- ε. 3 -]-
[.]ου γυνή δέ Ἄρτε-
[μ]ισίου ἥροϊνη χρησ[τή]

5 χαῖρε.

Δημο<κ>ρίτη Ἄρτεμι[σί]-
<ου> ἥροϊνη χρηστή
χαῖρε.

Ἄρτεμισίος Διοδώ-
10 ρου ἥρωος χρηστέ
χαῖρε.

[- 1-2 -]νικράτ[η]ς Ἄρτεμισίου
ἥρος χρηστέ χαῖρε.

vacat

Νικόφιλε Ἄπολλ[ᾶ]
15 [ἥρ]ος [χρηστ]ῆ [χαῖρε].

[. .]οδότη χ<ρη>στή
[χᾶϊ]ρξ.

6 ΔΗΜΟΧΡΙΤΗ lap. || 6/7 ΑΡΤΕΜΙ[ΣΙ]^{πν} ΗΡΟΙΝΗ lap.: στην ἀρχή τοῦ 7ου στίχου πρὸ τῆς λέξεως ἠροΐνη ὑπάρχει κενὸν δύο γραμμάτων· παρὰ ταῦτα ὁ χαρακτὴς παρέλειψε τὴν κατάληξη -ου τοῦ ὀνόματος || 16 ΧΣΤΗ lap. || 17 κέ: δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῆ μετὰ βεβαιότητος, ἐὰν μετὰ τὸν 17ο στίχο ὑπῆρχαν καὶ ἄλλα ὀνόματα χαραγμένα μὴ διακρινόμενα σήμερα ἢ κατέληγε ἡ ἐπιγραφή στὸν στίχο αὐτόν.

2 Τ[ι]μοκλέα· ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου μαρτυρεῖται μόνον στὴν Εὐβοία, βλ. *LGPN I*, 442, s.v.

2/3 Τὸ πατρωνυμικὸ μπορεῖ νὰ συμπληρωθεῖ ὡς Ἀμειν[ογεῖ|τ]ου, Ἀμειν[οτέ|λ]ου καὶ Ἀμειν[ονί|κ]ου. Ἡ συμπλήρωση Ἀμειν[οκ|λέ]ου προσκρούει στὴν συλλαβικὴ τομὴ τῶν στίχων.

3/4 Ἀρτε[μ]ισίου· τὸ ὄνομα φέρεται καὶ στὴν ἐπιτύμβια ἐπιγραφή ὑπ' ἀρ. 14, ὅπου βλ. τὰ σχετικὰ σχόλια.

6 Δημο<κ>ρίτη· ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου μαρτυρεῖται μόνον στὴν Εὐβοία, βλ. *LGPN I*, 127, s.v.

12 [- 1-2 -]νικράτ[η]ς· καθ' ὅσον γνωρίζομε τὸ μόνον μαρτυρούμενο ὄνομα μὲ αὐτὴν τὴν κατάληξη εἶναι Ἀγωνικράτης, βλ. *LGPN I*, 14, s.v. (Θήρα, 4-37 μ.Χ.). Ἐπειδὴ ὅμως ὁ χῶρος πρὸ τοῦ Ν ἐπιτρέπει ἓνα ἢ τὸ πολὺ δύο γράμματα, πρέπει νὰ δεχθοῦμε ὅτι πιθανώτατα ὁ χαρακτὴς παρέλειψε κάποια συλλαβή. Τὸ ὄνομα θὰ ἦταν [᾽Ο]ν<κ>σ>ικράτ[η]ς, ἐφ' ὅσον παραδεχθοῦμε ὅτι πρὸ τοῦ Ν ὑπῆρχε ἓνα ἀκόμη γράμμα χαραγμένο. Ἐὰν τὸ Ν εἶναι τὸ ἀρχικὸ τοῦ ὀνόματος, ἡ ἀποκατάσταση Νικ<κ>κράτ[η]ς φαίνεται πιθανώτερη. Γιὰ τὶς δύο πιθανὰ ἀποκαταστάσεις, [᾽Ο]ν<κ>σ>ικράτ[η]ς ἢ Νικ<κ>κράτ[η]ς, πρβλ. ἀντιστοίχως, *LGPN I*, 352 καὶ 335,⁴⁵ s.vv.

---

45. Στὴν σελίδα 334 τοῦ λεξικοῦ καταχωρίζεται καὶ τὸ ὄνομα Νικικράτης· σὸ λῆμμα ὅμως προτείνεται ἡ διόρθωση Νικ<κ>κράτης.

14 Νικόφιλε· ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου ἀπαντᾷ μόνον στήν Κάλυμνο καὶ στήν Κῶ, βλ. *LGPN* I, 338, s.v.· Ἀπολλ[ᾶ]· τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ καὶ στήν Σάμο, βλ. *IG* XII 6, 183 12, 191 8.

16 [·]οδότη· τὸ κενὸν πρὸ τοῦ πρώτου Ο ἐπιτρέπει τρεῖς συμπληρώσεις: [Θε]οδότη, πρβλ. *LGPN* I, 213, s.v., [Δι]οδότη, πρβλ. *LGPN* II, 117, s.v., ἢ [Ἡρ]οδότη, πρβλ. *I. Erythrai* I, 54.

Ἐπιτύμβια στήλη οἰκογενείας. Ἐπάνω ἀπὸ τὸν πρῶτο σωζόμενο στίχο θὰ ὑπῆρχε ἓνα ἀκόμη ὄνομα νεκροῦ μὲ τὸ πατρωνυμικό του ἀναγεγραμμένο καὶ τὶς συνήθεις ἐπικλήσεις (πρβλ. στίχ. 9-11). Ἀπὸ τὰ σωζόμενα ὀνόματα τὸν Ἀρτεμίσιον Διοδώρου (στίχ. 9/10) ταυτίζομε πρὸς τὸν Ἀρτεμίσιον (3/4 καὶ 12). Ἡ Τ[ι]μοκλέα Ἀμειν[- c. 3 -][·]ου (2/3) εἶναι σύζυγός του· ἡ Δημοκρίτη Ἀρτεμισί[·]κου (6/7) εἶναι θυγατέρα των καὶ ὁ [- 1-2 -]νικράτ[η]ς Ἀρτεμισίου (12) υἱός των. Τῶν ἄλλων δύο ἀναγραφόμενων (στίχ. 14 καὶ 16) δὲν προκύπτει ἡ συγγένεια πρὸς τοὺς προηγούμενους.

Εἶναι ἐνδιαφέρον ὅτι τὰ ὀνόματα Τιμοκλέα καὶ Δημοκρίτη μαρτυροῦνται μόνον στήν Εὐβοία ἀπὸ τὰ νησιὰ τοῦ Αἰγαίου.

45. Συλλογὴ Ἀγ. Κηρύκου (ἄνευ ἀριθμοῦ). Θραῦσμα πλακὸς ὑπολευκοῦ μαρμάρου πανταχόθεν ἐλλιπὲς πλὴν τοῦ πάχους. Ἀγνώστου προελεύσεως. (Πίν. 33.2).

ῴψ. (σωζ.) 0,14 μ., πλ. (σωζ.) 0,155 μ., πάχ. 0,012 μ.

ῴψ. γρ. 0,05 μ.

Ρωμαϊκῶν χρόνων

[----]IN.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Χάριν τῆς πληρότητος τῆς συλλογῆς παρουσιάζονται ἀκολουθῶς τὰ δύο ψηφίσματα, τὰ ὅποια ἐδημοσίευσε ὁ ὑπογραφόμενος στὸ περιοδικὸν *Chiron* 29 (1999) 225-231. Τὰ παρατιθέμενα σχέδια (ἐξ ἐκτύπων) τῶν δύο ἐπιγραφῶν εἶναι τοῦ φίλου Κωστῆ Καζαμιάκη. Καὶ ἀπὸ τὴν θέσῃ αὐτῇ τὸν εὐχαριστοῦμε πολὺ.

46. (MK 230). Στήλη ὑπολεύκου μαρμαρίου ἐλλιπῆς δεξιὰ καὶ κάτω. Ὁ τόπος εὐρέσεως εἶναι ἄγνωστος. (Πίν. 1.1, σχέδ. 1 σελ. 84).

Υψ. (σωζ.) 0,21 μ., πλ. (σωζ.) 0,23 μ., πλάχ. 0,052 μ.

Υψ. γρ. 0,008 (Ο) - 0,01 μ Διάστ. 0,006 - 0,007 μ.

Ἐκδ.: A. P. Matthaiou, *Chiron* 29 (1999) 226-228, ἀρ. 1, φωτ. σελ. 231, ἀρ. 1.

4ος αἰ. π.Χ.

Τάδε ἔδοσα[ν Οἰναῖοι --7-9 --]

Παυσιμάχῳ [-14-16 ----]

Βυζαντίῳ αὐτ[ῶν καὶ ἐκγόνοις]

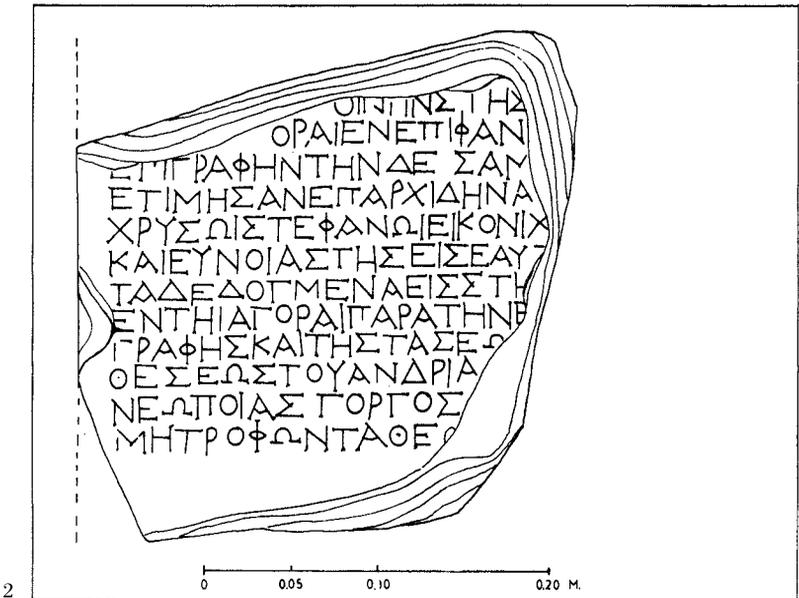
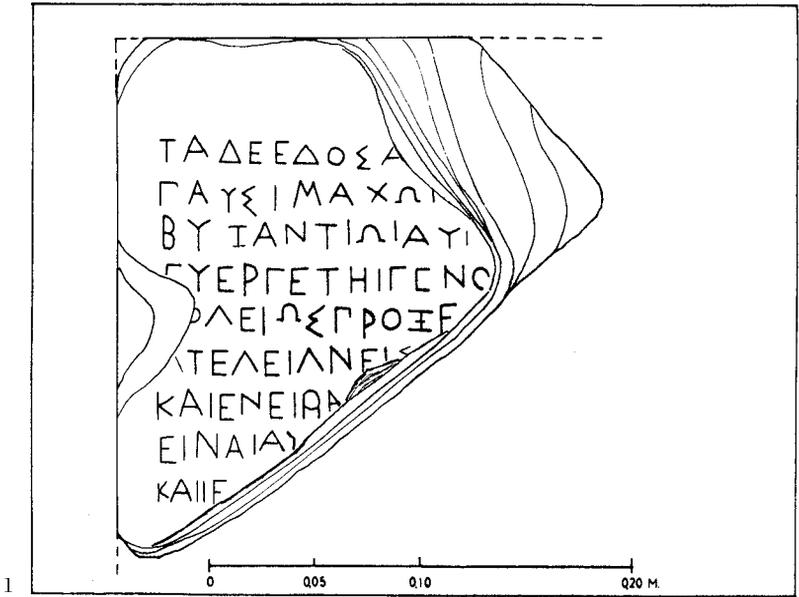
εὐεργέτη γενο[μένῳ τῆς αὐτῶν]

5 [π]όλειω[ς]· προξε[νίαν, πολιτείαν],

[ἀ]τέλειαν, εἴσ[πλου καὶ ἔκπλου]

καὶ ἐν εἰρή[νῃ καὶ ἐν πολέμῳ]

εἶναι αὐ[τῶν]· ὑπάρχειν δὲ αὐτῶν]

καὶ ἰε[ρῶν παράστασιν πάντων],
10 [ῶν ἄν ἡ πόλις συντελεῖ κλπ.]
-----

7 εἰρή[νη]: ὁ χαρακτῆς ἐχάραξε πρῶτα HN καὶ κατόπιν ἐδιόρθωσε σὲ PH.

Σχόλια

Ἡ ἐπιγραφή εἶναι τιμητικὸ ψήφισμα. Ἀνήκει στὸν συνεπιγυμένον τύπο ψηφισμάτων, πρβλ. *SIG*³ 55, 188, 189, 195, 219, *I. von Magnesia* 7. Ὁ τιμώμενος Βυζάντιος δὲν εἶναι γνωστός ἀπὸ ἄλλη πηγή.

1 Τάδε ἔδοσα[ν Οἰναῖοι --7-9 --] γιὰ τὴν συμπλήρωση τοῦ ἐθνικοῦ, βλ. τὰ δύο ἄλλα ψηφίσματα, ἀρ. 13 καὶ 471 τῆς παρούσης συλλογῆς. Καὶ τὰ δύο βρέθηκαν στὸν Κάμπο, τὸ πρῶτο ἀσφαλῶς καὶ τὸ δεύτερο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα. Οἱ ἀρχαιότητες, κυρίως ἐπιγραφές, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μνημεῖα ποὺ ἔχουν ἀποκαλυφθῆ κατὰ καιροὺς ἐκεῖ, καθὼς καὶ τὸ μικρὸ θεατροειδὲς οἰκοδόμημα τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων, τὸ ὁποῖο ἀπεκαλύφθη στὸν λόφο τῆς Ἀγ. Εἰρήνης (βλ. *ΑΔ* 25 (1970) Β' 2 -Χρονικὰ 421-2) ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἀτύτση τοῦ Κάμπου μὲ τὴν Οἶνην, ὅπως εἶχε προτείνει ὁ A. Rehm, *RE* XVII 2 (1937) 2190, s.v. Oine.

Οἱ Οἰναῖοι εἶναι γνωστοὶ ἀπὸ τοὺς καταλόγους⁴⁶ τῆς ἐξηκοστῆς τοῦ συμμαχικοῦ φόρου τῶν Ἀθηναίων, στὴν συμμαχία τῶν ὁποίων ἀνήκε ἡ Ἰκαρος (Οἰναῖοι καὶ Θερμαῖοι), ἀπὸ τὴν ἀναγραφή των ὡς ὀφειλετῶν στὴν Ἀμφικτιονία τῆς Δήλου, *IG* II² 1635 13-14 (377/6-375/4 π.Χ.), ID 100 17 (372/1 π.Χ.), ἀπὸ τρία τιμητικὰ ψηφίσματα τῶν Δηλίων ὑπὲρ συγκεκριμένων Οἰναίων, *IG* XI 4, 539 (τέλη 4ου/ἀρχὲς 3ου αἰ. π.Χ.), 811 (ἀρχὲς 2ου αἰ. π.Χ.) καὶ 812 (2ο ἡμισυ τοῦ 2ου αἰ. π.Χ.), καὶ ἀπὸ ψήφισμα τῶν Παρίων

---

46. Βλ. τίς παραπομπές στὶς *IG* I³, fasc. 3, Indices, comp. D. Lewis†, E. Erxleben, K. Hallof, Berlin 1998, p. 1038, s.v. Οἰναῖοι.

περὶ ἀποδοχῆς τῶν ἀγώνων τῆς Ἀρτέμιδος Λευκοφρυγῆς ὡς ἰσοπυθίων, *I. von Magnesia* 50 83 (περὶ τὸ 207/6 π.Χ.).

Δὲν ἔχω ὑπ' ὄψιν μου ἄλλην περίπτωσι, ὅπου τίθεται ὡς ἀντικείμενο τοῦ ῥήματος ἔδοσαν (ἢ ἔδωκαν) ἢ δεικτικὴ ἀντωνυμία τὰδε καὶ οἱ παρεχόμενες τιμὲς ἀκολουθοῦν ὡς ἐπεξηγήσεις, πλὴν τῆς ὑστεροαρχαϊκῆς ἐπιγραφῆς ἐκ Βέργης, βλ. Z. Bonias, *Une inscription de l' ancienne Berge*, *BCH* 124 (2000) 227-246, ὅπου ὅμως ἡ λ. τὰδε ἐπεξηγεῖται, τοῦλάχιστον στὸ σωζόμενο κείμενο, ἀπὸ τμήματα γῆς, τὰ ὁποῖα ἔλαβε ἀπὸ τοὺς Βεργαίους ὁ Τιμησικράτης.

Εἶναι πιθανὸν ὅτι τὰ ἐλλείποντα στὸν 1ο στίχο ἀναφέρονταν στὸν τιμώμενο μᾶλλον, παρὰ στὸ ἐθνικὸ του, πρβλ. τὸν προσδιορισμὸ θεαροδόκος στὴν ἐπιγραφὴ *SIG*³ 189 1-5, [Δ]ελφοὶ ἔδ[ωκα]ν | Στυμφα[λί]ωι | θεα[ρ]οδόκωι | Χ[αρ]ί[ι]λαι [κ]αὶ τ[ο]ῖς ἀ-δ[ε]λφεῖς. Ἴσως πάσι τὸ ἐλλεῖπον νὰ εἶναι ἐπιρρηματικὸς προσδιορισμὸς, λ.χ. κατὰ τὸν νόμον, βλ. *IG* IX 1² 1, 4b 4.

4 εὐεργέτη γενο[μένωι τῆς αὐτῶν] | [π]όλειω[ς]: πρβλ. καὶ ἀπολογίζονται τὴν εὐνοίαν τῆς αὐτῶν πόλεως, R. Herzog – G. Klaffenbach, *Asylieurkunden aus Kos*, *Abh. deutsch. Akad. Wiss. zu Berlin* 1952, ἀρ. 6 4-5.

5 [π]όλειω[ς]: ἀντὶ πόλεως: πρβλ. *IG* XII 5, 571 III 19: ἐπίσης *SIG*³ 279 30, σημ. 7 καὶ 216 2, σημ. 4: ἡ ἀπόδοσι τοῦ φθόγγου ε ὡς εἰ ἀπαντᾷ συχνὰ στὴν Ἀττικὴ μετὰ τὸ τῶν ἐτῶν 360-320 π.Χ., βλ. L. Threatte, *The Grammar of Attic Inscriptions*, I, Berlin 1980, 147-159.

8-10 [ὑπάρχειν δὲ αὐτῶι] | καὶ ἱε[ρῶν] παράστασιν πάντων | ὧν ἂν ἡ πόλις συντελῆι: πρβλ. τὸ Σαμιακὸ ψήφισμα (περὶ τὸ 260 π.Χ.), *IG* XII 6, 120 15-17.

47. (MK 232). Στήλη ὑπολεύκου μαρμάρου ἐλλιπῆς ἐπάνω, δεξιὰ καὶ κάτω. Σῶζει ἀκέραιο τμήμα τῆς ἀριστερῆς πλευρᾶς. Ὁ τόπος εὐρέσεως δὲν δηλοῦται εὐθέως στὴν μνεία τῆς ἐπι-

γραφῆς (βλ. ΑΙ 25, Χρον. 422), ἀπὸ τὰ λεγόμενα ὁμῶς ἐκεῖ συν-
άγεται ὅτι ὁ λίθος προέρχεται ἀπὸ τὸν Κάμπο. (Πίν. 1.2, σχέδ. 2
σελ. 84).

Υψ. (σωζ.) 0,25 μ., πλ. (σωζ.) 0,29 μ., πᾶχ. 0,075 μ.

Υψ. γρ. 0,008 μ. (Ο) - 0,012 (Ρ,Σ). Διάστ. 0,003 - 0,005 μ.

Μνεία: Ν. Ζαφειρόπουλος, ΑΙ 25 (1970) [1973] Β' 2 - Χρο-
νικά 422.

Ἔκδ.: Α. Ρ. Matthaiou, *Chiron* 29 (1999) 228-230, ἄρ. 2, φωτ.
σελ. 231, ἄρ. 2.

Πρῶτο ἕμισυ τοῦ 2ου αἰ. π.Χ.

[-----] Οἶνην στῆσ[αι δὲ αὐτοῦ τὴν εἰκόνα]

[ἐν τῇ ἀγ]ορᾷ ἐν ἐπιφανεῖ[τ] τόπῳ ἔχουσιν τὴν]

ἐπιγραφὴν τήνδε ὅ Σάμ[ιοι οἱ οἰκοῦντες Οἶνην]

ἐτίμησαν Ἐπαρχίδην Α[-----]

5 χρυσῶι στεφάνῳ, εἰκόνι χ[αλκῆι ἀρετῆς ἕνεκα]

καὶ εὐνοίας τῆς εἰς ἑαυτ[ούς] ἀναγράψαι δὲ]

τὰ δεδομένα εἰς στή[λην λιθίνην καὶ στῆσαι]

ἐν τῇ ἀγορᾷ παρὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ· τῆς δὲ ἀνα]-

γραφῆς καὶ τῆστάσεω[ς τῆς στήλης καὶ τῆς ἀνα]-

10 θέσεως τοῦ ἀνδριά[ντος ἐπιμεληθῆναι τοὺς]

νεωποίας Γοργος[-----]

Μητροφῶντα Θεο[-----].

vacat

12 Θεο[---]: τὸ τελευταῖο γράμμα σώζεται ἐν μέρει· μπορεῖ
να εἶναι Ο ἢ Ω.

Σχόλια

Πρόκειται περὶ τιμητικοῦ ψηφίσματος. Οἱ Σάμιοι οἱ οἰκοῦν-
τες Οἶνην τιμοῦν τὸν Ἐπαρχίδην μὲ χρυσὸ στέφανο καὶ εἰκόνα

χαλκῆ. Τὸ σκεπτικὸ τῆς τιμῆσεως καὶ τὸ πατρωνυμικὸ τοῦ τιμωμένου δὲν σώζονται.

1 [----] Οἶνην στήσ[αι κλπ.]· ἔχει προηγηθῆ ἡ ἀπόφαση τῆς τιμῆσεως τοῦ Ἐπαρχίδου μὲ χρυσὸ στέφανο καὶ χαλκῆ εἰκόνα. Χάριν παραδείγματος παραθέτω τὴν συμπλήρωση: [ἔπαινεσαι Ἐπαρχίδην Α--- καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσῶι στεφάνωι καὶ εἰκόνι χαλκῆι ἀρετῆς ἕνεκα καὶ φιλοτιμίας τῆς εἰς τοὺς Σαμίους τοὺς οἰκοῦντας] Οἶνην· πρβλ. *SIG*³ 535 23-26· 547 44-46· 613 38-43.

2-3 [ἔχουσαν τήν] | ἐπιγραφὴν τήνδε· πρβλ. *IG* II² 1043 71· *IG* XII 7, 235 17-19· *SIG*³ 795 B 21-22 καὶ 796 B 15-16.

3 Σάμ[ιοι οἱ οἰκοῦντες Οἶνην]· πρβλ. [ἔδ]οξεν Σαμίοις τοῖς κατοικοῦσιν Οἶνην στὸ ψήφισμα ἀρ. 13 τῆς παρούσης συλλογῆς· ἐπίσης *IG* I³ 127 22 καὶ τοῖς νῦν οἰκοῦσιν Σάμον· *IG* XII 7, 50 2, Νάξιων τῶν Ἀμοργῶν Ἀρκέσιναν οἰκούντων.

4 Ἐπαρχίδην· τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ στὴν Δῆλο, Κέα, Μύκονο καὶ Νάξο, βλ. *LGPN*, I, 154, s.v. Ἀπαντᾷ ὅμως καὶ στὴν Ἰκαρία· ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτὸ μαρτυρεῖται καὶ ἱστορικὸς τῆς Ἰκαρίας ποῦ ἤγκμασε πιθανῶς κατὰ τὸν 3ο αἰ. π.Χ., βλ. F. Jacoby, *FGH Hist* 437· ἐπίσης καὶ στὸ ἐπιτύμβιον ἀρ. 11 τῆς παρούσης συλλογῆς φέρεται Ἐπαρχίδ[ης] Νικαγόρο[υ] (τέλη 3ου/ἀρχὲς 2ου αἰ. π.Χ.). Ἡ ταύτιση τοῦ τιμωμένου πρὸς τὸν ἱστορικὸ, ἐὰν καὶ ἐλκυστικὴ, εἶναι παρακινδυνευμένη, ἀφοῦ τὸ πατρώνυμο τοῦ δευτέρου εἶναι ἄγνωστο καὶ ἡ χρονολογία τῆς ἀκμῆς του ἀβέβαιη. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν ὑπόθεση ὅτι διὰ τοῦ ψηφίσματος τιμᾶται ὁ Ἐπαρχίδης μετὰ θάνατον, πρβλ. τὸ Ἀττικὸ ψήφισμα *IG* II² 457 τοῦ 307/6 π.Χ πρὸς τιμὴν τοῦ ρήτορος Λυκούργου Λυκόφρονος Βουτάδου.

8 ἐν τῆι ἀγορᾷ· (πρβλ. καὶ τὸν στίχ. 2) γίνεται τὸ πρῶτον γνωστὴ ἡ ἀγορὰ τῆς πόλεως.

9-10 τῆστάσεω[ς τῆς στήλης καὶ τῆς ἀνα]θέσεως τοῦ ἀνδριά[ντος ἐπιμεληθῆναι]· πρβλ. *SIG*³ 371 59-60· 485 79-80. Γιὰ τὴν ἀπλογραφία τοῦ Σ βλ. Threatte, *ὄπ.π.* σελ. 577.

Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἐνῶ στοὺς στίχους 5 καὶ 8, καὶ κατὰ συμπλήρωσιν στὸν 1ο, τὸ τιμητικὸ ἄγαλμα τοῦ Ἐπαρ-

χίδου αναφέρεται ὡς εἰκῶν, στὸν 10ο φέρεται ὡς ἀνδριάς, πρβλ. *SIG*³ 371 59-60 καὶ 485 79-80· γιὰ τὴν συχνὴ σύγχυση τῶν ὄρων αὐτῶν στὰ ψήφισματὰ βλ. L. Robert, *BCH* 102 (1978) 460 καὶ τὴν ὑποσ. 53.

11 νεωποίας· στὴν Σάμο μαρτυροῦνται νεωποῖαι τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἥρας, βλ. Chr. Habicht, *AM* 87 (1972) 192-196, ἀρ. 1, ὅπου καὶ βιβλιογραφία καὶ Gr. Shipley, *A History of Samos 800-188 BC*, Oxford 1987, 223. Τὸ ὅτι τὸ ψήφισμα εἶναι τῶν Σαμίων τῶν οἰκούντων Οἶνην δὲν καθιστᾶ βέβαιον, πῶς ἐδῶ πρόκειται περὶ νεωποιδῶν ἱεροῦ τῆς Ἥρας στὴν Οἶνη· μπορεῖ νὰ εἶναι νεωποιοὶ ἱεροῦ ἄλλης θεότητος, ἀφοῦ τὸ ἀξίωμα ἦταν διαδεδομένο στὸν νησιωτικὸ καὶ τὸν χῶρο τῆς Μ. Ἀσίας, βλ. Γ. Κ. Οἰκονόμου, *Ναοποιοὶ καὶ Ἐσσηνες*, *ΑΔ* 7 (1924) 258-346. Πάντως ὁ διαθέσιμος χῶρος στὸν στίχ. 11 καὶ τὸ κενὸν μετὰ τὸν 12ο ὑποδεικνύει ὅτι ἦσαν τὸ πιθανώτερον δύο.

Γοργοσ[θένη?]: πρβλ. *LGPN*, I, 110, s.v. Τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ στὴν Ρόδο καὶ τὴν Θήρα.

[Α.Π.Μ.]

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

Ράχες, 3.9.33

Μὴν φαντασθῆς, πὼς εἶναι λιγώτερ' ἢ χαρά μου, ποὺ θὰ μείνω ἀκόμη μερικοὺς μῆνες στὴν Ἀθήνα μὲ τὴ συντροφιά σας. Ὅσο καὶ νὰ μοῦ εἶναι δυσάρεστη ἢ παράτασις αὐτῆς τῆς ἐκκρεμότητος, πάντα ἢ σκέψεις πὼς θὰ παρακολουθήσω ἀκόμη κάμποσο καιρὸ τὰς σπουδὰς σας μ' εὐχαριστεῖ πολὺ.

Ὅσο σύντομο καὶ ἂν ἦταν, πάντα ἄξιζε, φαντάζομαι, σὰν μιὰ διακοπὴ τὸ ταξίδι σου. Αὐτὴν τὴν ἐποχὴ ὁ Κορινθιακὸς εἶν' ἐξαιρετικὰ εὐμορφος. Κρῖμα μόνο ποὺ δὲν εἶδες τὴν Ὀλυμπία.

Εἶχα καὶ ἐγὼ τελευταῖα ἓνα ταξιδάκι πρὸς τὸν Ἄγ. Κήρυκο, τὴν πρωτεύουσα τῆς Ἰκαριᾶς, ποὺ ἀπέχει 8 ὥρες (ἐγὼ τις ἔκανα $5\frac{1}{2}$) μουλαρόδρομο ἀθλιώτατο, ποὺ ἀνεβαίνεις ἓνα βουνὸ 1000 μ. καὶ πάλι πρέπει νὰ τὸ ξανακατέβης. Εἶχα νὰ πάω ἀπὸ τὴν πρώτη χρονιὰ ποὺ ἦλθα στὴν Ἰκαριά. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἐπῆγα... δι' ὑπηρεσίαν. Εἰς ἓνα χωριὸ 1-1 $\frac{1}{2}$ ὥρα ἀπὸ τὸν Ἄγ. Κήρυκο, ἐκεῖ ποὺ ἔσκαβαν οἱ χωρικοὶ νὰ ἰσοπεδώσουν τὴν αὐλὴ τοῦ σχολείου (τὸ χωριὸ τὸ λέγουν Καταφύγι), εὐρῆκαν ἓνα ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφο 1 $\frac{1}{2}$ μ. ὕψος μὲ παραστάσεις ἐπάνω. Ἀρχισαν ἀμέσως ἀπὸ τὸν Ἄγ. Κήρυκο τὰ τηλεφωνήματα νὰ ἔλθω ἀπὸ τις Ράχες νὰ τὸ ἐξετάσω, ὁ ἀστυνόμος ἐσταμάτησε κάθε σκαφικὴν ἐνέργειαν, καὶ ὅλη ἡ περιοχὴ τῆς πρωτευούσης ἐβούϊζε, πὼς ἔρχεται ἓνας καθηγητῆς ἀπὸ τις Ράχες νὰ ἐξετάσῃ τὸ «ἄγαλμα», ὅταν ἐπῆγα στὸ τηλέφωνο καὶ τοὺς ὑποσχέθηκα πὼς θὰ πάω. Μ' ἐρωτοῦσαν τί ὥρα θάρθω, ἂν θέλω νὰ μοῦ στείλουν μουλάρι καὶ ὅ,τι ἄλλη εὐκολία χρειάζομαι. Ἀπεποιήθην ὅλα, μὰ

ἔλα πού μ' ἔφεραν στό φιλότιμο καί ἔτσι δὲν μποροῦσα ν' ἀρνηθῶ! Εἶναι κάτι δὲ νὰ εἶσαι σ' ἓνα τόπο ὁ μοναδικός –καί δός του καμάρι πιά ἐγώ! Καλὰ καί νοιώθω λιγάκι ἀπὸ ἀρχαιολογία– ὅταν ἤμουν φοιτητῆς μάλιστα εἶχα σκεφθῆ σοβαρὰ ἀρχαιολόγος νὰ γενῶ.

Τέλος πάντων κατέφθασα. Μ' ἐπερίμεναν διάφοροι πρόκριτοι ἐκεῖ, ὁ πρόεδρος τῆς κοινότητος, ὁ ἀστυνόμος καί ἓνα σωρὸ ἄλλοι, μοῦ περιέγραφαν τὸ ἀνάγλυφο. Τοὺς ἐδήλωσα πὼς θ' ἀνεβῶ στοῦ Καταφύγι τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ γιὰ νὰ ἔχω καιρὸ νὰ ἐξετάσω τὸ ἀρχαῖον – ἦταν τότε 4-5 ἡ ὥρα. Δὲν ξέρω τί ἐντύπωση τοὺς ἔκανα, μὰ ἡ ἀλήθεια εἶναι, πὼς ὅταν τὸ βράδυ συνοδευόμενος ἀπὸ μιὰν μαθήτριά μου (ἐπῆρε ἐφέτος δίπλωμα φιλολόγου) ἐβγῆκα περίπατο καί στὴν πόλιν διεδόθη πὼς ἦλθεν ὁ Καθηγητῆς, εὔρισκαν τρόπο νὰ τὴν πλησιάσουν γιὰ νὰ τὴν ἐρωτήσουν ἂν ἤμουν ἐγὼ πράγματι. "Ὅταν τοὺς ἔλεγε ναί, ἐκεῖνοι ἐκουνοῦσαν δύσπιστα τὸ κεφάλι – ἓνα τέτοιο παιδάκι· ἀφοῦ δὲν εἶχα τουλάχιστον 100 δράμια γένεια, τί καθηγητῆς ἤμουνα; Τέλος πάντων ἦλθε κατόπι καί ὁ γυμνασιάρχης καί ἓνα δυὸ καθηγηταί, πού εἶχα γνωρίσει ἀπὸ πρόπερσι, καί ἔτσι σιγὰ-σιγὰ ἐξοικειώθηκαν μὲ τὴν ιδέα καί ἐγώ... ἐπανέκτησα τὸ κῦρος μου.

Τὴν ἄλλη μέρα ἐπῆγα στοῦ Καταφύγι. Ἐπῆγα τόσο πρωὶ καί τόσο γρήγορα, πού δὲν ἐπρόλαβαν οἱ χωρικοὶ – σιγὰ-σιγὰ ἄρχισαν νὰ μαζεύωνται, ἄντρες, γυναῖκες, παιδάκια. Μ' ἐκοίταζαν μ' ἓνα βλέμμα περιέργου θάμβους καί μὲ μιὰν ἀγωνίαν γιὰ κάθε λέξη πού ἐπρόφερα – σὰν τοὺς συγγενεῖς ἐνὸς βαριά ἀρρώστου πού προσέχουν νὰ καταλάβουν τί λέει ὁ γιατρὸς πού ἐκάλεσαν ἀπὸ μακριά. Ὁλόκληρη διαδήλωσις εἶχε γίνει γύρω μου, ἐνῶ ἐγὼ ἀνασκουμπωμένος μὲ πανιὰ καί νερὰ καί μ' ἓνα στουπόχαρτο προσπαθοῦσα νὰ πάρω ἔκτυπο τῆς κακογραμμμένης ἐπιγραφῆς, γιὰ νὰ χρονολογήσωμε τουλάχιστον τὸ ἀνάγλυφο. Μ' ἐβοηθοῦσεν ἡ μαθήτρια πού σοῦ ἔγραφα, καί ἓνας φοιτητῆς ἀπὸ τὸ Καταφύγι – ἐνῶ οἱ χωρικοὶ ἐν ἱερᾷ σιγῇ προσπαθοῦσαν νὰ συλλάβουν κάθε λέξη πού ἐπρόφερα (καί ἤμουν φειδωλὸς ἔτσι

για να τους βασανίσω λιγάκι) στους δυο βοηθούς μου. Ἡ δουλειά με διεσκέδαζε, ἀλλ' ἀκόμη περισσότερο με διεσκέδαζε ἡ ἀγωνία τῶν χωρικῶν. Γιὰ νὰ τὴν ἐπαυξήσω, ἐκρατοῦσα τὰς σημειώσεις μου, γιὰ τὴν περιγραφή καὶ τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ ἔστελνα στὸ Ὑπουργεῖο, γερμανιστί, καὶ ἔκανα πῶς δὲν ἔβλεπα ὅταν κανένας περιέργος, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ συγγρατῆθῃ, ἔσκυβε στὰ χαρτιά μου νὰ διαβάσῃ τί γράφω. Φυσικὰ τὰ γραφόμενα ἦσαν μυστηριώδη γι' αὐτοὺς σὰν μιὰ συνταγὴ γιατροῦ, καὶ αὐτὸ ἐπηύξανε τὴν ἀγωνία καὶ τὸ θάμβος τους.

Ἐπὶ τέλους ἤλθε τὸ μεσημέρι. Ἡ ἐργασία ἔπρεπε νὰ διακοπῇ γιὰ νὰ συνεχισθῇ τὸ ἀπόγευμα ποὺ θὰ ἔπεφτεν ὁ ἥλιος στὰ γράμματα τῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἔτσι θὰ ἐδιαβάζετο καλύτερα. Πλούσιο τραπέζι με ἄφθονα φαγητὰ εἶχεν ἐτοιμασθῇ σ' ἓναν κῆπο 10' μακριὰ ἀπὸ τὸ ἀρχαῖον – ἐπηγάίναμε πρὸς τὰ ἐκεῖ, μπροστὰ ἐγὼ καὶ πίσω ἡ διαδῆλωσις. Στὸ δρόμο συναντήσαμε ἓναν ἐξ Ἀμερικῆς ἄρτι ἐπανακάμψαντα, τὸν κ. Β., γιὰ τὸν ὁποῖον ἡ φήμη ἀνά τὴν νῆσον εἶχε διασπείρει πῶς ἐγύρισε προσωρινῶς μ' ἓκατομμύρια δραχμῶν! Μᾶς ἐπλησίασε κρατῶντας ἓνα πελώριο κουτὶ φωτογραφικῆς μηχανῆς. Ἦταν ἓνας καλοθρεμμένος κύριος σὰν νὰ τὸν εἶχες ταΐσει με κουκουνάρια, με κάτι γυαλιὰ ὀκταγωνικὰ στὰ μάτια με ὀλόχρυσο πλαίσιο, με δαχτυλίδια καὶ καδένες. Εἶχε καὶ αὐτὸς ἀπὸ πίσω του συνοδεία μερικῶν θαυμαστῶν ἐκείνου, ἢ μᾶλλον τῆς τσέπης του. «Ἦρτεν ὁ καθηγητής;» ἦταν ἡ πρώτη του ἐρώτησις. Μ' ἐπαρουσίασαν τότε· τὸ κάτω του χεῖλος συνεστάλη λίγο, δὲν τοῦ ἐπέρασα γιὰ καθηγητῆς φαίνεται, ἔτσι με τῆς ἐκδρομῆς τὰ ροῦχα, κατασκοπισμένος με τὰ χῶματα ποὺ ἐσερνόμουν ἐκεῖ στὴν ἀνασκαφή, ξεσοκούφωτος καὶ ἀγένειος. Ὅπωςδῆποτε μοῦ προσέφερε ἓνα σιγάρο, γιὰ νὰ ἰδῶ τὴν πολύτιμη σιγαροθήκη του, καὶ μ' ἐρώτησε, ὅταν ἠρνήθην, τί εἶναι τὸ ἀρχαῖον. Ὁλος ὁ κόσμος ἐμαζεύθη γύρω ν' ἀκούσῃ τοῦ ἀπάντησα, πῶς εἶν' ἐπιτύμβιον ἀνάγλυφον ἀττικίζον τοῦ 4. αἰῶνος κλπ. Ἐκουνούσε τὸ κεφάλι μ' ἓνα γεγὸς σὰν νὰ ἐμπῆκε στὸ νόημα, ἐνῶ οἱ χωρικοὶ γύρω ὅσον ἄκουαν

λέξεις άκατανοήτους, αιώνας κλπ., τόσο περισσότερο δέος ήσθάνοντο, και θάμβος για τὸ εὔρημα...

Τέλος πάντων στὸ τραπέζι ἐλύθηκε ἡ γλῶσσα μου· τοὺς ἐξήγησα μὲ ἀπλᾶ λόγια τί εἶναι, ἔμειναν ἐνθουσιασμένοι ὅπως τοὺς τὰ ἔλεγα, τοὺς ἀπήντησα εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις των. Μία μόνο ἐρώτηση δὲν μοῦ ἀπηύθυναν, και ἄς τὴν ἐδιάβαζα σ' ὅλων τὰ μάτια, πόσο στοιχίζει τὸ ἀρχαῖο; Μὰ μήπως ξέρω, καημένο μου παιδί, πόσο στοιχίζει σὲ χρῆμα και δόλοκληρη ἀκόμη ἡ ἐπιστήμη μου; Πόσες φορές δὲν ἔτυχε νὰ ἐρωτήσω τὸν ἑαυτὸ μου!

Μὲ τὴν ἴδια συνοδεία και πομπή τὸ βράδυ μὲ προέπεμψαν. Και για νὰ συμπληρωθῇ ἡ παρομοίωσις μὲ τὸ γιατρό, τὴν ἄλλη μέρα στὸν "Αγ. Κήρυκο ἔβγαλαν νὰ μοῦ δώσουν και 500 δρ. για τὸν κόπο μου. Φυσικὰ ἠρνήθην, ἀλλὰ ποῦ ν' ἀρνηθῶ στίς ἄπειρες ἐρωτήσεις, πὸ μὲ τρόπο προσπαθοῦσαν νὰ μ' ἀποσπάσουν; Ἀναγκαζόμενοι ν' ἀπαντῶ και μὲ τί τουπέ και *autorité* μπορεῖς νὰ φαντασθῆς. Ἄλλ' ἄς εἶναι! σ' ἀφήνω μὲ πολλὴν ἀγάπην.

I. Γ. ΣΥΚΟΥΤΡΗΣ

[Ἰωάννου Συκουτρῆ Ἀνεκδοτα Γράμματα, *Νέα Ἑστία*, τόμ. 63, Ἰαν.-Ἰούν. 1958, σσ. 539-540.]

Ἀγαπητέ Νίκο

... Ἡ Ἰκαρία μὲ ἐνθουσίασε! Θᾶθελα πολὺ νὰ γινόταν νὰ σκάβαμε ἐκεῖ. Ὑπάρχει θαυμάσιο κλίμα (κυριολεκτικά καὶ μεταφορικά) καὶ μεγάλες ἐλπίδες γιὰ καλὰ ἀποτελέσματα. Θᾶταν ἔξοχο νὰ ζητούσαμε ἀνασκαφὴ τάφων στὸ Καταφύγι, Ἀνεμοτάφια, Μονοκάμπι, Περδίλι· μετὰ, ἀνασκαφὴ στὴν Ἀκρόπολι τοῦ Κάστρου. Περιφνημῆ! Μὰ δὲν κατάφερα νὰ τὴν χρονολογήσω· πολὺ θὰ ἤθελα νὰ ἔξερα ἐσὺ πότε τὴν χρονολογεῖς· ἀσφαλῶς πρὶν τὴν κλασσικὴ ἐποχὴ, μὰ πότε;

Ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρουσα θᾶναι ἐπίσης ἀνασκαφὴ στὸν Κάμπο. Μιὰ βόλτα στὸν λόφο τῆς Ἀγ. Εἰρήνης μοῦ ἔδωσε σωρὸ Ἀττικὰ ἀγγεῖα (τεμάχια) 6(ου)-5(ου) αἰ. Ὀλόκληρη ἡ περιοχὴ θᾶναι θαῦμα νὰ τὴν ἐρευνήσῃ ξανὰ κανεῖς. Οἱ ντόπιοι μὲ ἐράνους καὶ ἐθελοντικὴ ἐργασία ἔκτισαν πάνω στὸν λόφο, δίπλα στὴν βασιλικὴ καὶ σὲ θέσι πού οὔτε πολυφαίνεται, οὔτε βλάπτει, ἓνα δωμάτιο, μὲ πολλὰ μεγάλα παράθυρα, γιὰ νὰ στεγαστοῦν τὰ σκόρπια εὐρήματα τῆς περιοχῆς. Τὸ θεωρῶ καλὴ ἰδέα ὅσο κι ἂν γεννιέται πάντα τὸ ζήτημα τῆς φυλάξεως κτλ. Μὰ κι ἡ μεταφορὰ κοστίζει τόσο πού δὲν νομίζω πὼς βλάπτουν τὰ μικρὰ τοπικὰ αὐτὰ Μουσεῖα. Βρὲ ἀδελφέ, ὅ, τι ἔγινε ποτὲ στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν χαραυγὴ τῆς ἱστορίας της ὀφείλεται στὸ στενὸ τοπικιστικὸ πνεῦμα τῶν κατοίκων της καὶ στὴν ἀτομικὴ πρωτοβουλία· γιατί νὰ θέμε νὰ γελιώμαστε.

Ἄφωνα ἔμεινα μπρὸς στὸ ἀνάγλυφό σου! Καὶ μὲ τί στοργὴ καὶ καμάρι τὸ περιβάλλον κι οἱ ἀπλοῖ ἀκόμη ἄνθρωποι τοῦ

Καταφυγιού! Ήζησα ώραϊες στιγμῆς στὴν Ἰκαρία, ἀπλῆς καὶ συγκινητικῆς ἀνθρωπιᾶς, ποὺ μὲ ξεκούρασε ἀπ' ὅ,τι τραβῶ 2 χρόνια σχεδὸν τώρα μ' αὐτοὺς τοὺς χονδροκομμένους, φανφαρόνους καὶ ἀπολίτιστους Σαμιῶτες. Δὲν ἦταν νὰ ἦταν στὴν Ἰκαρία ἢ ἔδρα!

Μοῦ θύμισε φοβερὰ Στήλη Giustiniani κτλ. Πότε θὰ μᾶς τὸ παρουσιάσεις; Τώρα ποὺ τὸ εἶδα θέλω νὰ ἀκούσω τί θὰ πῆς, γιὰ νὰ δῶ τί πέτυχα κι ἐγώ! Κάνω δηλ. ἐξετάσεις στὸν ἑαυτό μου!

Τὸ ταφάκι ποὺ βρέθηκε ἐκεῖ κοντὰ περιεῖχε ἕναν μεγάλο ἀπλὸ ἀμφορέα, μέσα στὸν ὁποῖον ἦταν 2 μικρὰ μόνωτα κυπελλάκια, 1 λήκυθος, ἕνα σφονδύλι, ἕνα ἀγγεῖο σὰ φρουτιερίτσα. Σοῦ ἐσωκλείω σχετικὲς σημειώσεις. Ὑπεσχέθη νὰ τὰ φωτογραφίσῃ ὁ Κατσῆς· ἐγὼ δυστυχῶς δὲν εἶχα μηχανή. Νομίζω πὼς τὸ ταφάκι θὰ χρονολογοῦνταν στὸ 1ο τέταρτο τοῦ 5(ου) αἰ. Τέτοιες φρουτιερίτσες ἔχομε στὸ Rect. Rock Shaft¹ τοῦ Vanderpool καὶ ἄλλα σύγχρονα πηγάδια τῆς Ἀγορᾶς.

Κάνε τίποτα νὰ ζητήσης ἀνασκαφὲς στὴν Ἰκαρία! Θὰ τῷθελα πάρα πολὺ νὰ ἔρθω κι ἐγώ, ἀν βέβαια θὰ ἤθελες. Στὴν Ἐκθεσί μου στὸ Ὑπουργεῖο, ἐτόνισα τὴν ἄμεση ἀνάγκη ἀνασκαφῶν, ἀν θὲς ζήτησε νὰ τὴν δῆς, καίτοι γιὰ σένα εἶναι ὅλα τόσο πολὺ γνωστά. Δὲν ξέρω μόνο ἀν ἀνασκαφὲς στὴν Ἰκαρία, προϋποθέτουν τὸ νὰ μείνω στὴν Σάμο, ὅποτε δὲν θὰ τὸ ὑπέφερα κατ' οὐδένα τρόπον. Σὲ ἱκετεύω ἀν περνᾷ ἔστω κάτι ἀπὸ τὸ χέρι σου βοήθησε νὰ μὴ μείνω περισσότερο ἐδῶ· ἄς πάω ὅπου ἄλλοῦ θένε, κομμάτια νὰ γίνῃ, ἀρκετὰ ὅμως τράβηξα ἐδῶ. Δὲν φοβᾶμαι τὴ δουλειά, μὲ θανατώνει ὅμως ἡ ἀδιαφορία καὶ ἡ ἐπαίσχυντος διαγωγὴ ὄλων. Ἐπειτα τὸ κλίμα θὰ μὲ πεθάνῃ. Τί περίφημα ποὺ αἰσθανόμουνα μιὰν ἐβδομάδα στὴν Ἰκαρία! Μόλις ἐγύρισα πάλι ἐδῶ, ἡ ὑγρασία μὲ πνίγει. Ὁ μέλλων «χορὸς» τῶν ἐπιμελητῶν, ποὺ ἀνέφερες στὸ γράμμα σου, μοῦ ἔδωσε κάποιες ἐλπίδες καὶ

---

1. [Βλ. E. Vanderpool, *The Rectangular Rock-cut Shaft, Hesperia* 15 (1946) 265-336.]

για μένα. "Όσο για 'Αθήνα σάν νά μὴ νομίζω ὅτι τὸ θυμᾶται πιὰ ὁ Μαρινᾶτος.² Νά, πὸν μοῦ ἔρχονται κι ὄλο ἀνάποδα. "Ἡλιζα πὼς θὰ ἐρχόμουν τώρα νά δῶ καὶ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Τώρα μὲ τὶς δουλειὲς τοῦ Τουρισμοῦ, θεὸς ξέρει πότε θὰ τὸ κατορθώσω.

Λοιπὸν, ἂν ἀπὸ τὶς σημειώσεις μου εἶναι τίποτα πὸν δὲν καταλαβαίνεις, σὲ παρακαλῶ νά μοῦ τὸ πῆς.

Καὶ πάλι πολλὰ-πολλὰ καὶ θερμότατα εὐχαριστῶ. Ἡ προθυμία σας κι ἡ σκέψις σας μὲ συγκινεῖ καὶ μ' ἐνισχύει. Μὲ πολλὴν ἀγάπη καὶ γιὰ τοὺς δυό σας.

Βαρβάρα

(ΓΓ.) Σὲ κάθε βῆμα στὴν Ἰκαρία σὲ ἀναφέρουν μὲ ξεχωριστὴ συμπάθεια.

[Ἀπόσπασμα γράμματος τῆς Βαρβάρας Φιλιππάκη (1914-1997) τῆς 25.11.1957 πρὸς τὸν Ν. Μ. Κοντολέοντα. Ἡ Β. Φιλιππάκη ἦταν τότε ἐπιμελήτρια Ἀρχαιοτήτων³ καὶ ὑπηρετοῦσε στὴν ἐφορεία Κυκλάδων, στὴν Σάμο. Τὸ γράμμα ἔχει ἀποσταλῆ ἀπὸ τὸ Βαθύ.]

---

2. [Ὁ Σπ. Μαρινᾶτος ἦταν κατὰ τὸ διάστημα 1955-1958 προϊστάμενος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας.]

3. [Βλ. Β. Χ. Πετράκου, Βαρβάρα Θ. Φιλιππάκη, *Μέντωρ* 44 (1997) 88-91, ἀπὸ ὅπου καὶ τὰ στοιχεῖα πὸν παραθέτομε.]

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

- Α[- - -], υἱὸς Ἐπαρχίδης 47 4
 Ἀλέξανδρος Θέωνος 2 10
 Ἀλφ( ) Ἀνδρέας 39 2
 Ἀμειν[- - -]ος, θυγ. Τ[ι]μοκλέα
 44 2/3
 Ἀμμαχίων, υἱὸς Δημέας 13 2
 Ἀμφοτέρως Μανδροπότου 2 17
 Ἀνδρέας· Ἀλφ( ) Ἀνδρέας 39 2
 Ἄνθος· Μ(ἄρκος) Αὐρ(ήλιος) Ἄν-
 θος Ἄνθου 25 1
 Ἄνθος, υἱὸς Μ(ἄρκος) Αὐρ(ήλιος)
 Ἄνθου 25 3
 Ἀπελλᾶς, υἱὸς Μολπικός 2 21
 Ἀπολλ[ᾶς], υἱὸς Νικόφιλος 44 14
 Ἀπολλόδωρος, θυγ. Ἀρτεμῶ 17 2
 Ἀπολλόδωρος, υἱὸς Ἡρόδωρος 2
 22
 Ἀπολλώνιος 41 2
 Ἀπολλώνιος Ἐπαφροδείτου 2 9
 Ἀρκεσίλεως, υἱὸς Τιμησίλεως 10 2
 Ἀρτεμι[- - -] Κλεομ[- - -] γυνή
 11 1
 Ἀρτεμισία Εὐθύνου 16 3
 Ἀρτεμισία Νικαγόρου 16 4
 Ἀρτεμισίος Διοδώρου, γυνή Τ[ι]-
 μοκλέα Ἀμειν[- - -]ου, θυγ.
 Δημοκρίτη, υἱὸς [- -]νικρά-
 τ[η]ς 44 3/4, 6/7, 9, 12
 Ἀρτεμισίος Μνησάλκου, γυνή Δη-
 μητρία 14 1, 4
 Ἀρτεμῶ 17 5
 Ἀρτεμῶ Ἀπολλοδώρου 17 1
 Ἀρχιερατικός, υἱὸς Ἐλπιστος 24
 1/2
 Ἀρχικῶ[- - -] 23
 Ἀρχεΐτας, υἱὸς Μητροφῶν 2 6
 Ἀρχεΐτας Δημοκλέους 2 3
 Ἀρχίτας Ἐπαμείνωνος 18 1, 7
 Ἀρχεΐτας Τειμάρχου 2 7
 Αὐρ(ηλία) Νεικομήδεια 39 2-3
 Αὐρ(ήλιος)· Μ(ἄρκος) Αὐρ(ήλιος)
 Ἄνθος Ἄνθου 25 1
 Ἀφροδίσιος 15 1
 Ἄψογος Χαριέσσης 2 11
 (Βάσσος), υἱὸς Βάσσος 2 8
 Γοργοσ[θένης?] 47 11
 Βάσσος (Βάσσου) 2 8
 Δεμονία 33 1
 Δημέας Ἀμμαχίωνος 13 1
 Δημητρία Ἀρτεμισίου γυνή 14 3
 Δημήτριος (Σάμιος), υἱὸς Θεόδω-
 ρος 1 1

Δημοκλῆς, υἱὸς Ἀρχείτας 2 3	Θεό[δοτ]ος Θεοδότου νε[ώτ]ε- ρ[ος] 40 3
Δημοκρίτη Ἀρτεμι[σί]ου 44 6	Θεόδωρος, υἱὸς Εὐθύνου 2 13
Διῆς (?), υἱὸς Τιμησίλεως 1 4/5	Θεόδωρος Δημητρίου (Σάμιος) 1 1
Διογένης, υἱὸς Διογένης 42 2	Θέων, υἱὸς Ἀλέξανδρος 2 10
Διογένης Διογένου 42 1	Εἰε[ζ]άβελ 30 3
Διόδωρος, υἱὸς Ἀρτεμίσιος 44 9/10	Ἰμβρασος Μανδροπότου 2 24
Ἐλπιστος Ἀρχιερατικοῦ 24 1	Καδους, γυνὴ Μανία 12 2
Ἐπάγαθος Νο[- - -]ο[.], γυνὴ [- - -]νείκη Ἐπιχάρμου 21 2	Κλᾶρος, υἱὸς Φιλήμων 2 20
[Ἐ]παμίνων 19 1	Κλεομ[---], γυνὴ Ἀρτεμι[---] 11 2
Ἐπαμείνων, υἱὸς Ἀρχίτας 18 2	Κοίρανος 41 1
Ἐπαρχίδης Α[- - -] 47 4	Λαμπραγόρας (ῆ -ης) 27 3
Ἐπαρχιδ[ης] Νικαγόρο[υ], γυνὴ Φιδιλ[α] 11 4	Λαμπραγόρη (ῆ -ης) 15 3
Ἐπαφρόδειτος, υἱὸς Ἀπολλώνιος 2 9	Μα[- - -], υἱὸς [- - -]ντος 2α 2
Ἐπιχάρμος, θυγ. [- - -]νείκη 21 1	Μανδρο[- - -] 28 5
Ἐρμίας, υἱὸς Εὐτύχης 2 19	Μανδροπότης, υἱοὶ Ῥοῖχος, Ἄμ- φοτερός, Εὐφρων, Ἰμβρασος 2 16, 17, 18, 24
Εὐδαίμων Χαριέσσης 2 23	Μανία Καδου γυνή 12 1
Εὐθύνου, θυγ. Ἀρτεμισία 16 3	Μ(ᾶρκος) Αὐρ(ήλιος) Ἄνθος Ἄν- θου 25 1
Εὐθύνου Θεοδώρου 2 13	Μ(ᾶρκος) Μοδ( ) Συνίστωρ 2 4
Εὐρυμήδ[ης] 41 1	Μηνοδότη Εὐτ[ύ]χου γυνή 22 1
Εὐτ[ύ]χης, γυνὴ Μηνοδότη 22 1/2	Μητροφῶν 27 1/2
Εὐτύχης Ἐρμίου 2 19	Μητροφῶν, γυνὴ Πασικρίτη 8 2
Εὐφρων Μανδροπό[τ]ου 2 18	Μητροφῶν, υἱὸς Τιμησίλεως 1 4
[Ζ]ώπυρος 43 1	Μητροφῶν Ἀρχεῖτου 2 6
Ἡρόδωρος Ἀπολλοδώρου 2 22	Μητροφῶν Θεοφ[- - -] 47 12
Ἡρόκριτος, γυνὴ Πλαθαινίς 9 2	Μνήσαλκος, υἱὸς Ἀρτεμίσιος 14 2
Ἡροστράτη 7	Μοδ( )· Μ(ᾶρκος) Μοδ( ) Συνί- στωρ 2 4
Ἐρ[ω]δηάς 30 1	Μολπικός Ἀπελλᾶ 2 21
Θάλιος Χαριέσσης 2 15	Μουσί[κ]ων, υἱὸς Ὀνησίων 40 5
Θέλγων Χαριέσσης 2 12	Νικαγόρας, υἱὸς Ἐπαρχιδ[ης] 11 5
Θεο[- - -], υἱὸς Μητροφῶν 47 12	
Θεόδοτος, υἱὸς Θεό[δοτ]ος 40 3	

Νικαγόρας Φιλοκλέους, θυγ. Ἄρ- τεμισία, υἱὸς Φιλοκλῆς 16 1, 2, 4	Τ[ι]μοκλέα Ἄμειν[- - -]ου γυνή Ἄρτε[μ]ισίου 44 2
Νεικομήδεια· Αὐρ(ηλία) Νεικομή- δεια 39 2-3	Φαρν[άκης], υἱὸς [- - -]ης 2α 3
Νικόφιλος Ἄπολλ[ᾶ] 44 14	Φιδίλ[α] Ἐπαρχίδ[ου] γυν[ή] 11 6
Νο[ήμων?], υἱὸς Ἐπάγαθος 21 2/3	Φιλήμων Κλάρου 2 20
Ὀνησίων Μουσί[κ]ωντος 40 4	Φιλοκλῆς, υἱὸς Νικαγόρας 16 1
Ὀρφανικός 33 2/3	Φιλοκλῆς, υἱὸς [- - -]του (γεν.) 6 1
Πασικρίτη Μητροφῶντος γυνή 8 1	Φιλοκλῆς Νικαγόρου 16 2
Παυσίμαχος Βυζάντιος 46 2	Χαρίεσσα, υἱοὶ Ἄψογος, Θέλων, Σεραπίων, Θάλιος, Εὐδαίμων 2 11, 12, 14, 15, 23
Πίγρης, υἱὸς [- - -]ων 2α 1	
Πλαθαινίς Ἡροκρίτου γυνή 9 1	
Πλάτθις Πάριος 41 3	[- - -]ης Φαρν[άκου] 2α 3
Ῥοῖχος Μανδροπότου 2 16	[- - -]νείκη Ἐπιχάρμου [γυνή] Ἐ- παγάθου Νο[- - -]ο[.] 21 1
Σεραπίων Χαρίεσσης 2 14	[- - -]νικράτ[η]ς Ἄρτεμισίου 44 12
Συνίστωρ· Μ(ἄρκος) Μοδ( ) Συνί- στωρ 2 4	[- - -]ντος Μα[- - -] 2α 2
Τείμαρχος, υἱὸς Ἀρχείτας 2 7	[- - -]ογος 20 2
Τιμησίλεως Ἀρκεσίλεω 10 1	[. .]οδότη 44 16
Τιμησίλεως Μητροφῶντος, φύσει δὲ Διη[- - -]ς 1 2, 4	[- - -]του (γεν.) Φιλοκλέους 6 1
	[- - -]ων Πιγρέο[υς] 2α 1

ΕΘΝΙΚΑ

Βυζάντιος 46 3	Πάριος 41 3
Ἰκάριοι 29 2	Σάμιοι 1 3, 3 1, 4 1, 5 1, 47 3
Ἰουδαίοι 29 3	(Σάμιος) 1 1
[Οἰναῖοι] 46 1	

ΤΟΠΟΙ

Εἰκαρία 3 2, 4 1, 5 1 ([Εἰκαρία])	Οἶνη 1 3, 47 1, 3 [Οἶνη]

ΡΩΜΑΙΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ

Ἄδριανός 4 4

Νέρβας 3 4 (Νέρουας)

Ἄντων[νῆνος] 5 3

ΙΕΡΑ ΟΝΟΜΑΤΑ

Ἄπόλ[λων] 31 1

Ἑρμῆς 18 6

Ἄρτεμις Ταυροπόλος 1 11/12, 39 7

[Ποσειδῶν Ἑλι]κώνιος 6 2

Γαῖα 18 6

Φερσεφονείη (?) 18 5

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

[Θεός] 31 4

Κ(ύρι)ος ὁ Θε(ε)ός 36

Κ(ύριο)ς 34 2

[Μαρία] 31 8

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	7
Είσαγωγή	9
Συντομογραφίες	15
Οι έπιγραφές	17
Κάμπος	19
Γαλισκάρι	73
Φάρος	75
'Αρχαιολογική Συλλογή 'Αγίου Κηρύκου	76
Παράρτημα	83
'Επίμετρον	91
Εύρετήρια	99
'Ονόματα προσώπων	99
'Εθνικά	101
Τόποι	101
Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες	102
'Ιερὰ ὀνόματα	102
Πίνακες	105

Π Ι Ν Α Κ Ε Σ

- Πίν. 1.1: Ψήφισμα ὑπὲρ Παυσιμάχου Βυζαντίου (46).
 Πίν. 1.2: Ψήφισμα ὑπὲρ Ἐπαρχίδου (47).
 Πίν. 2: Ψήφισμα ὑπὲρ Τιμησίλεω Μητροφῶντος (1).
 Πίν. 3: Ψήφισμα ὑπὲρ Τιμησίλεω Μητροφῶντος [λεπτομέρεια] (1).
 Πίν. 4: Κατάλογος ἐφήβων (2).
 Πίν. 5: Κατάλογος ἐφήβων (2).
 Πίν. 6.1: Θραῦσμα καταλόγου ἐφήβων (2α).
 Πίν. 6.2: Τιμητικὴ ἐπιγραφὴ αὐτοκράτορος Νέρβα (3).
 Πίν. 7.1: Τιμητικὴ ἐπιγραφὴ αὐτοκράτορος Ἄδριανοῦ (4).
 Πίν. 7.2: Τιμητικὴ ἐπιγραφὴ αὐτοκράτορος Ἄδριανοῦ [λεπτομέρεια] (4).
 Πίν. 8.1: Τιμητικὴ ἐπιγραφὴ αὐτοκράτορος Ἀντωνίνου (5).
 Πίν. 8.2: Ἀναθηματικὴ ἐπιγραφὴ Ποσειδῶνος Ἐλικωνίου (6).
 Πίν. 9.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τῆς Ἡροστράτης (7).
 Πίν. 9.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τῆς Πασικρίτης (8).
 Πίν. 10.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τῆς Πλαθαίνιδος (9).
 Πίν. 10.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Τιμησίλεω (10).
 Πίν. 11.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 11.
 Πίν. 11.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τῆς Μανίας (12).
 Πίν. 12.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Δημέου (13).
 Πίν. 12.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ τῆς γυναικὸς του (14).
 Πίν. 13.1: Τὸ ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα ὑπ' ἄρ. 15.
 Πίν. 13.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τῆς οἰκογενείας τοῦ Νικαγόρου (16).
 Πίν. 14.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τῆς οἰκογενείας τοῦ Νικαγόρου [λεπτομέρεια] (16).
 Πίν. 14.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 17.
 Πίν. 15.1: Ἡ ἐντοιχισμένη ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρχίτου (18).
 Πίν. 15.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Ἀρχίτου (18).
 Πίν. 16.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 19.
 Πίν. 16.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 20.
 Πίν. 17.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 21.
 Πίν. 17.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τῆς Μηνοδότης (22).
 Πίν. 18.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 23.
 Πίν. 18.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Ἐλπίστου (24).
 Πίν. 19.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Μ. Αὐρ(ηλίου) Ἄνθου (25).
 Πίν. 19.2: Τὸ ἐπιτύμβιο ἐπίγραμμα ὑπ' ἄρ. 26.
 Πίν. 20.1: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 27.
 Πίν. 20.2: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 28.
 Πίν. 21.1: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 29.
 Πίν. 21.2: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἄρ. 30 (α).

- Πίν. 21.3: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 30 (*b*)
Πίν. 22.1: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 31 A· θραῦσμα *a* (ἐξ ἀπογράφου Rehm).
Πίν. 22.2: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 31 A, θραῦσμα *b*.
Πίν. 22.3: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 31 B.
Πίν. 23.1: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 32.
Πίν. 23.2: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 32 [λεπτομέρεια].
Πίν. 24.1: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 33.
Πίν. 24.2: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 34.
Πίν. 25: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 35.
Πίν. 26: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 36.
Πίν. 27: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 39 (σχέδιο).
Πίν. 28: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 40.
Πίν. 29: Τὸ ἀνάγλυφο τῆς Ἰκαρίας (41).
Πίν. 30: Τὸ ἀνάγλυφο τῆς Ἰκαρίας· ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ πεδίου (41).
Πίν. 31: Τὸ ἀνάγλυφο τῆς Ἰκαρίας· ἡ ὑπογραφὴ τοῦ τεχνίτου (41).
Πίν. 32.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ τοῦ Διογένους (42).
Πίν. 32.2: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 43.
Πίν. 33.1: Ἡ ἐπιτύμβια ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 44.
Πίν. 33.2: Ἡ ἐπιγραφὴ ὑπ' ἀρ. 45.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ἐπιγραφὲς Ἰκαρίας

ΤΩΝ Α. Π. ΜΑΤΘΑΙΟΥ & Γ. Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΣΤΟ «ΑΝΑΓΡΑΜΜΑ»
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ
ΣΕ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΤΟΝ ΙΟΥΝΙΟ ΤΟΥ 2003

ΤΗΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ
ΕΙΧΕ Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Πίν. 1.1

Πίν. 1.2

Πίν. 2

Πίν. 3

Πίν. 4

Πίν. 5

Πίν. 6.1

Πίν. 6.2

Πλ. 8.1

Πλ. 8.2

Πίν. 9.1

Πίν. 9.2

Πίν. 10.1

Πίν. 10.2

Πλ. 11.1

Πλ. 11.2

Πλ. 12.1

Πλ. 12.2

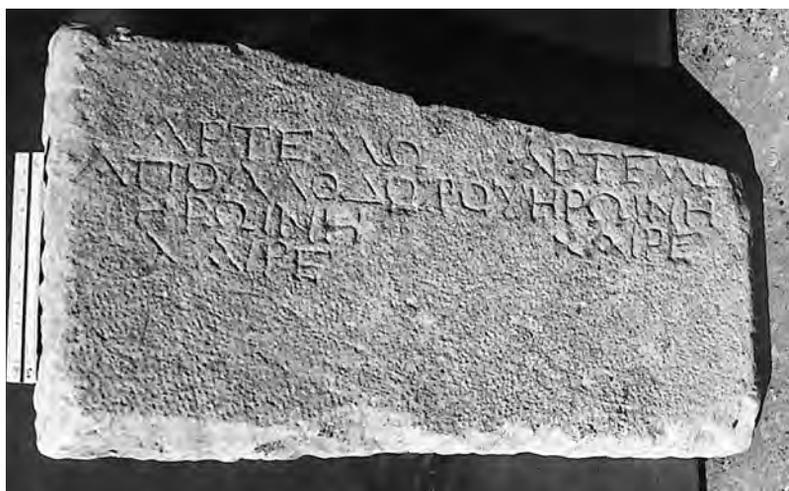
Πλ. 13.1

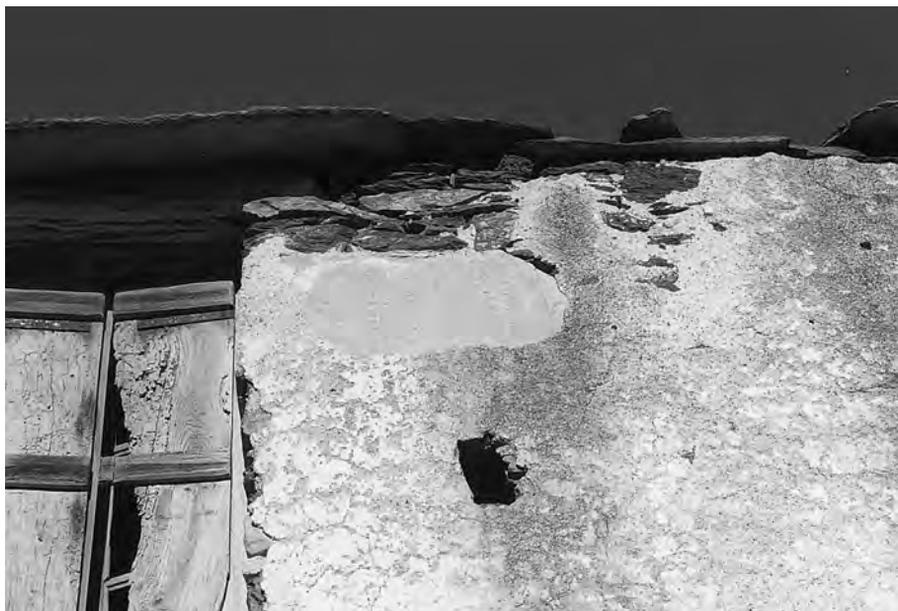
Πλ. 13.2

Πλ. 14.1

Πλ. 14.2

Πλ. 15.1

Πλ. 15.2

Πλ. 16.1

Πλ. 16.2

Πλ. 17.1

Πλ. 17.2

Πίν. 18.1

Πίν. 18.2

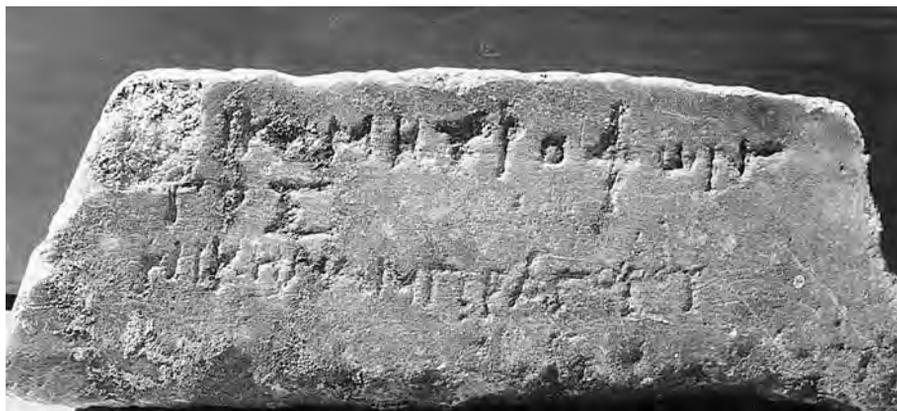

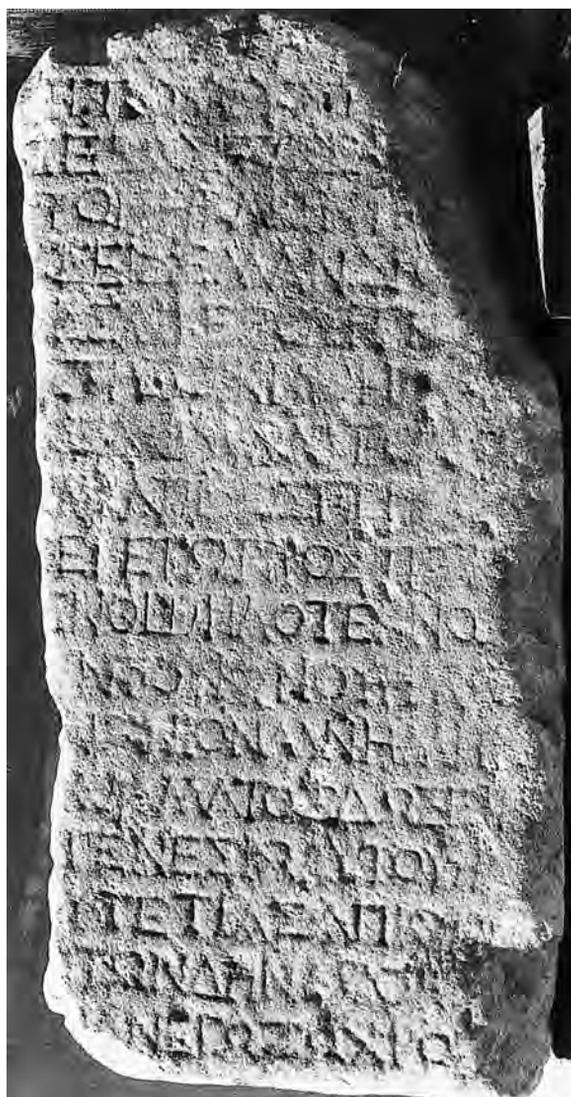
Πλ. 19.1

Πλ. 19.2

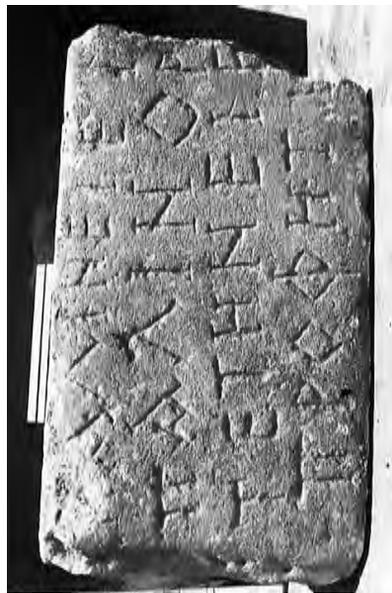
Πίν. 20.1

Πίν. 20.2

Πλά. 21.1

Πλά. 21.2

Πλά. 21.3

ΤΡΟΦΗΤΕΥΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ
 ΤΕ ΔΟΜΟΥ ΤΩΣΙΤΑΙΝ ΤΙΝ
 ΘΗΕΤΟΥ ΜΕΥΟ ΟΣΑ ΜΕ ΤΡΟΣΑ
 ΠΙΟΙΤΕ ΤΡΕΝ ΑΝΘΝΟΥ ΜΕΔ
 ΙΑΧ ΕΠΟΕΙΙ ΔΟ Δ Μ Ε Ν Ο
 Ι Δ Ο Ρ Ο Τ Ο Ζ Ο Μ Ε Ι
 Ι Α Τ Τ Α Ν Τ Α Ζ Ο Τ Ρ Ι Α Κ Τ Ι

Πλάτ. 22.1

Πλάτ. 22.2

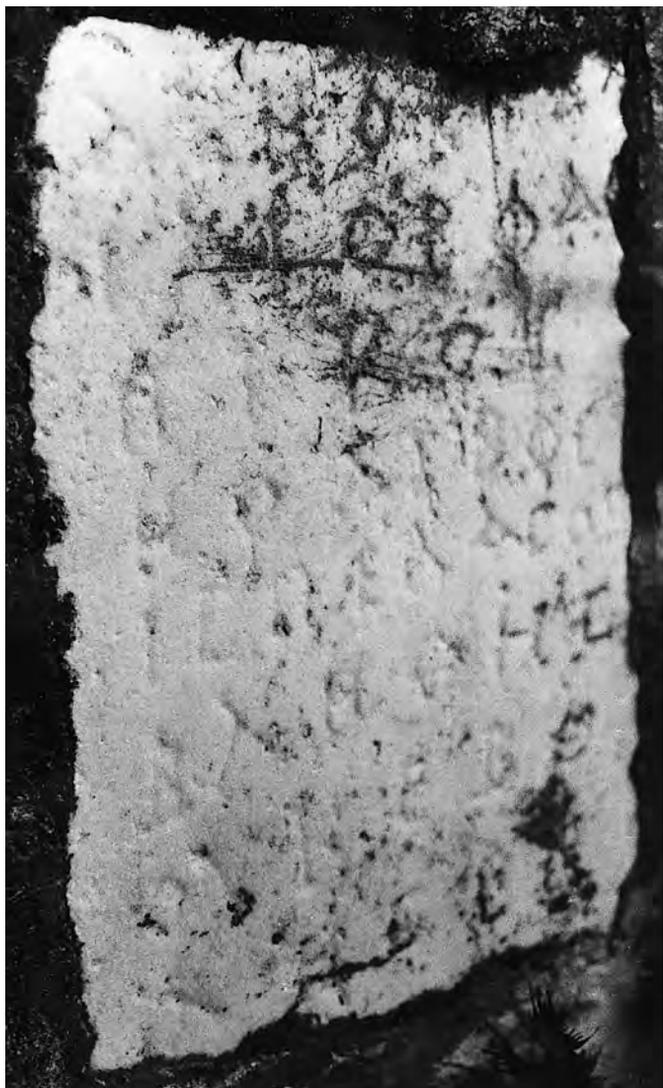
Πλάτ. 22.3

Πίν. 23.1

Πίν. 23.2

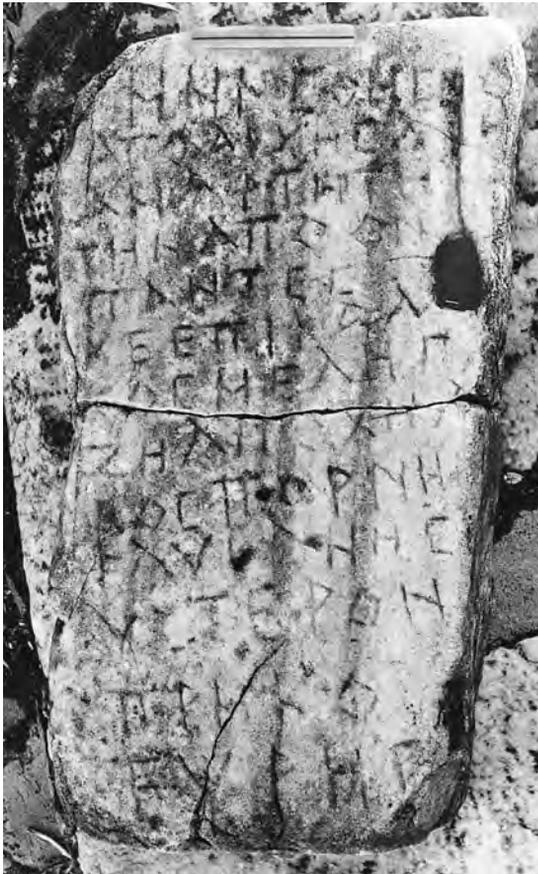
Πίν. 24.1

Πίν. 24.2

Πίν. 25.1

Πίν. 25.2

Ил. 26.1

Ил. 26.2

ΗΚΑΜΑΡΑ
ΑΛΦΑΝΔΡΕΑ- ΚΑΙ ΑΥΡ-
ΝΕΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ-ΟΥΚΕΣΣΕ
ΤΑΙ ΟΥΔΕΝΙΘΕΙΝΑΙ ΟΥΔΕΝΑ
ΠΑΡΟΝΗΜΩΝΚΑΙΤΩΝΗΜΕΙΝ
ΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝΗΝΔΕΜΗΘΗΣΕΙΣ
ΤΗΤΑΥΡΟΠΟΛΩΑΡΤΕΜΙΔΙ*ΤΡΙΑΚΟCΙΑ

Πίν. 30.1

Πίν. 30.2

Πλν. 31.1

Πλν. 31.2

Πλν. 32.1

Πλν. 32.2

Πίν. 33.1

Πίν. 33.2

